PIV 1399.

Biblioteca Bucureștilor

6
Iunie
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

J 3407.

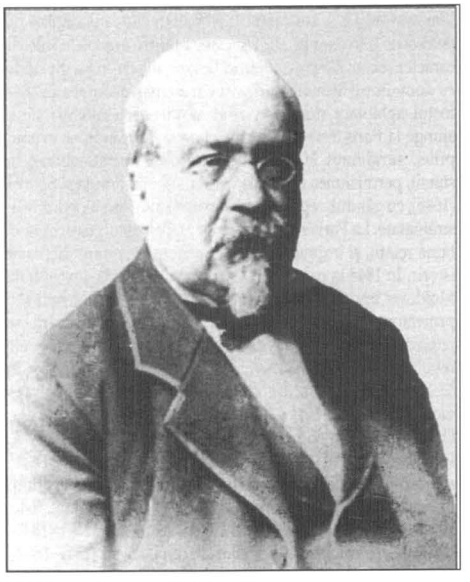

MIHAIL KOGĂLNICEANU

1817–1891

120 de ani de la moarte

Aşadară, trebuie să dovedim că, daca voim să fim naţiune liberă şi independinte, nu este pentru ca să neliniştim pe vecinii noştri, nu este pentru ca să fim un popor de îngrijiri pentru dînşii: din contra, şi încă mai mult decît pînă acum, să arătăm că sîntem o naţiune hotărîtă să ne ocupăm de noi, să ne ocupăm de naţiunea noastră, să ne ocupăm de dezvoltarea ei, de dezvoltarea bunei stări morale şi materiale, iară nicidecum ca să îngrijim, ca să neliniştim pe cineva. Noi voim să fim bine cu toate puterile, şi cu Rusia, şi cu Austria, şi chiar cu Turcia; şi cu Turcia vom face legături nouă, dară legături de acelea cum se cuvine să se facă în secolul al XIX-lea, cum am făcut cu Austria, cum am făcut cu Rusia etc., iară nu să rămînem în acele legături ca pînă astăzi, care nu mai au raţiunea lor de a fi.

Mă rezum, domnilor: voim să fim independenţi, pentru că voim să trăim cu viaţa noastră proprie, pentru că nu voim să mai pătimim pentru greşelele altora, pentru că voim ca la gurele Dunării de Jos să fim un bulevard în contra resbelului.

Fragment din „Discurs asupra declarării *Independenţei Absolute a României*“, 9 mai 1877

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI
Ion PETROVICI – Democraţie şi reformă administrativă / *Democracy and Administrative Reform* /2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Gheorghe FLORESCU – Calea Dudeşti în anii războiului / *Dudeşti Street during the War* /3
Dr. Marian NENCESCU
Cercul Militar din Bucureşti – un punct de „rouge vif" pe harta Capitalei (II). Biserica Sărindar /4
Military Cercle of Bucharest – A "Rouge Vif" Reference on Capital's Map (II). Sărindar Church

PATRIMONIU
Ediţii / *Editions of Mihai Eminescu* /5

ISTORIA CĂRŢII
Discursuri parlamentare ale înţelepţilor neamului / *Parliamentary Speeches of National Scholars* /6

Eminescu în eternitate
Acad. Alexandru BOBOC – Eminescu şi filosofia modernă / *Eminescu and the Modern Philosophy* /8
Ioana Em. PETRESCU – Mit şi imaginar în creaţia eminesciană / *Myth and Imaginary in Eminescu's Work* /12
Ion C. ROGOJANU – Hotel Eminescu / *Hotel Eminescu* /14

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
Mircea Cărtărescu – geamănul temperat / *Mircea Cărtărescu – the Temperate Twin* /15

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Drd. Gabriela TOMA – Programe pentru copii şi tineri la Biblioteca Metropolitană Bucureşti /19
Programmes for Children and Youth at the Metropolitan Library of Bucharest
Din viaţa filialelor Bibliotecii Metropolitane Bucureşti / *News on Metropolitan Library of Bucharest's Branches* /23
Portalul GEOPOLITICS.RO, lansat oficial la Biblioteca Metropolitană Bucureşti /25
GEOPOLITICS.RO Portal, Officially Launched at the Metropolitan Library of Bucharest
Noua Renaştere – Raportul Comitetului Înţelepţilor despre Patrimoniul Cultural European Online (IV) /26
The New Renaissance – The Comité des Sages Call To Bring Europe's Cultural Heritage Online (IV)

ORIZONTURI
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU – N. Iorga – „spirit românesc şi european de excepţie"/ 29
N. Iorga – "An Outstanding Romanian and European Spirit"
Filosofia la confluenţa între „literis" şi „virtuti"
Philosophy at the Confluence between "Literis" and "Virtuti" /31
Nicolae MAREŞ – Lucian Blaga şi Felix Aderca – *Corespondenţă* /32
Lucian Blaga and Felix Aderca – Correspondence
România între Statut şi Reformă / *Romania between Statute and Reform* /34
Cartea veche militară – în versiune digitală / *Old Military Book – in Digital Version* /35

CATALOG
Cultura română în actualitate / *Romanian Culture in Actuality* /36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE
Dr. Marian NENCESCU – Midsummer şi ajustarea calendarelor /38
Midsummer and Correction of Calendars

CALENDAR – Iunie / *June 2011* /39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI Inventar Nr. 34048

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

Democraţie şi reformă administrativă

Discurs în Adunarea Deputaţilor, 11 iunie 1918

Ion PETROVICI

D-lor deputaţi, s-au unit prin voinţa spontanee a celor în drept, s-au unit cele două jumătăţi de Moldovă, atâta timp străine una de alta; putem acum să mergem cale îndelungă de-a curmezişul Moldovei, care nu mai este o fâşie îngustă şi nu mai avem neplăcerea de a vedea, de la marginea Iaşului, în ţară străină, cum s-a petrecut 106 ani. Prutul, apa blestemată, a fost curăţit de vămi şi de santinele; s-au mutat grănicerii noştri la Nistru şi au venit fruntaşii Basarabiei în ministerul de la Iaşi. A fost un eveniment de care nu-ţi vine să crezi; un spectacol atât de fericit încât îţi umple ochii cu o lumină şi-ţi îmbată sufletul ca o mireasmă binefăcătoare; a fost un eveniment care este un rod al dreptăţii supreme şi iminente, a dreptăţii care a operat de data aceasta fără concursul şi fără silinţele noastre, ci împotriva silinţelor noastre. *(Aplauze)*

Basarabia e liberă! Scuzaţi-mi această exclamaţiune, care izvorăşte dintr-un sentiment de bucurie care nu e istovit încă. Basarabia e liberă! Această ţară, care a stat mai bine de 100 ani sub un cer mohorât şi cu orizonturi de plumb, această ţară peste care s-a cernut un secol o ploaie deasă care părea fără sfârşit, această ţară astăzi învie, pentru că în văzduhul ei a apărut, ca un semn vestitor de bine, un curcubeu, curcubeul pe care îl întocmeşte culorile drapelului nostru românesc. *(Aplauze)*

Un lucru, d-lor, să nu uităm în bucuria noastră – şi eu unul nu mă mai satur de bucurie de la 27 martie – să nu uităm că atunci când populaţiunea a două ţări care au fost despărţite un secol una de alta, când populaţiunea Basarabiei şi a Moldovei au stat atâta vreme fără atingere şi fără contact, unirea, unirea deplină, nu poate fi opera unui singur moment. Dacă unirea politică cu Basarabia este ceva efectuat şi s-au putut aprinde pentru dânsa lumini de sărbătoare, unirea sufletească cu Basarabia este încă o chestiune pendentă, pentru care trebuie aprinse toate luminile privegherii noastre. *(Aplauze)*

Trebuie, deci, să căutăm să realizăm această unire sufletească, şi pentru aceasta e nevoie de băgarea de seamă a guvernului şi de munca noastră a tuturor.

Numai când această unire are să fie de fapt realizată, numai atunci vom putea privi cu linişte şi nepăsare mâinile lacome care se întind încă asupra acestei provincii, mâini care, printr-o veche deprindere ereditară, au patima lucrului străin. *(Aplauze)*

D-lor deputaţi, sub asupiciile fericite ale acestui eveniment, trimis de soartă, putem începe cu mai mult avânt şi mai mult îndemn reclădirea acestei ţări. Cu opera de reclădire a ţării se ocupă răspunsul la Mesaj, în partea sa finală, prevăzând şi dezvoltând un întreg program de prefaceri legislative. D-lor, mai putem noi trăi mai departe cu actualele şi vechile legi?

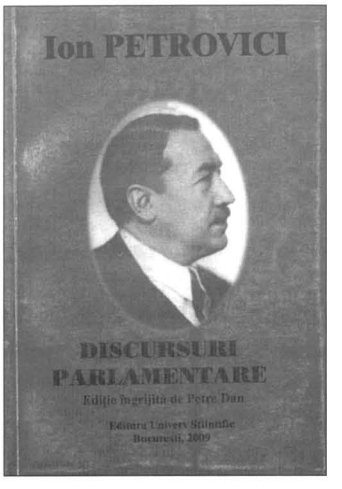

Impresia tuturor este că legile sub care am trăit şi-au istovit toată puterea lor de a face bine şi de acum încolo pot fi cel mult elemente prin care să se facă rău. Trebuie făcute reforme însemnate. Şi care trebuie, d-lor, să fie ideea centrală, ideea directivă a unui program de reforme? Această idee directivă cred că trebuie să fie următoarea: să nu concepem Statul ca un rău necesar; să nu-l concepem ca o formă menită să ne apere pe unii de ceilalţi, ci să-l concepem, dimpotrivă, ca expresiunea unei solidarităţi sociale şi un mijloc de îmbinare a păturilor sociale *(Aplauze)*, fiindcă Statul trebuie să fie icoana solidarităţii păturilor sociale; ei bine, preocuparea constantă a noastră trebuie să fie ca fiecare pătură să ajungă la maximum de înflorire şi dezvoltare, şi numai atunci când întregul organism e solidar în dezvoltare, se poate zice că e sănătos.

S-au anunţat trei mari categorii de reforme; se găsesc în Mesaj şi au revenit în cuvântările oratorilor care m-au precedat la această tribună: reforma administrativă, reforma agrară şi reforma electorală. Câte-şi trele aceste reforme trebuie animate de un suflu democratic *(ultimele două anunţate încă înainte de război de guvernul liberal condus de Ion I.C. Brătianu, PD.-S.)*.

Nu ştiu – vedeţi, sunt profesor la o specialitate care obişnuieşte să fie sceptică dincolo de o anumită limită – n-aş putea spune dacă democraţia este şi va fi faza ultimă şi supremă a evoluţiei sociale; acest lucru poate să-l pretindă oricine vrea, eu n-am însă îndrăzneala de a face această afirmaţie, pot însă să susţin altceva: că democratismul este o etapă necesară prin care, în orice caz, trebuie să trecem, şi că momentul acestei etape a sosit. *(Aplauze)*

De aceea, d-lor, democratism în reforma administrativă. Până acum viaţa noastră administrativă era absolut autocratică: un singur centru care domina pe toate celelalte.

Dreptul la viaţă a tuturor centrelor ţării, iată cum s-ar putea formula ideea directivă a reformei administrative. [...]

Ion Petrovici, *Discursuri parlamentare*.
Ediţie alcătuită, îngrijită, fişă de dicţionar
şi note de Petre Dan-Străuleşti.
Bucureşti: Editura Univers Ştiinţific, 2009, pp. 25-27

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Calea Dudeşti în anii războiului

Gheorghe FLORESCU

Calea Dudeşti începea la Mihai Bravu şi se termina în intersecţia cu străzile Colonel Orero şi Mircea Vodă. În prelungirea Căii Dudeşti se aflau Calea Văcăreşti şi Calea Căuzaşilor, care dădea în Splaiul Independenţei. Cartierul Dudeşti era în vremea aceea un puternic cartier comercial. Avea o mulţime de prăvălii, magazine generale, restaurante, birturi şi ateliere meşteşugăreşti. Predominau negustorii evrei, dar nu lipseau armenii sau grecii; ba erau şi câţiva albanezi, care preparau vestita băutură răcoritoare numită *bragă*. Sigur, existau şi comercianţi români, dar nu erau majoritari. Vedeai multe ateliere meşteşugăreşti de ceasornicărie, cizmărie, ceaprazărie (de confecţionat şepci şi pălării), tocilărie şi existau câţiva „hahami" (persoane a căror meserie era sacrificarea păsărilor vii în sistemul mozaic „cuşer"). Evreii aveau drogherii, ceainării, magazine de textile, de încălţăminte, mercerii, prăvălii de fierărie şi articole de uz casnic, magazine alimentare generale, băcănii. Grecii aveau simigerii, iaurgerii, cofetării şi restaurante. Armenii vindeau în exclusivitate cafea şi alte „coloniale", cum li se spunea.

Pe Calea Dudeşti circulau în permanenţă vânzători ambulanţi de covrigi calzi şi bine-cunoscuţii olteni cu cobilițe încărcate cu tot felul de trufandale: legume, fructe şi peşte proaspăt. Peştele preferat al evreilor era ştiuca, iar preparatul lor specific, ştiuca umplută, aşa că oltenii aveau în cartier treabă, nu glumă, mai ales că vindeau şi pe datorie, strigând cât îi ţinea gura: „Ia ştiuca caracalina, mai frumoasă ca Gherghina!"

Venind dinspre Mihai Bravu, pe partea dreaptă, era un minunat stadion numit Macabi, construit de comunitatea evreiască, iar alături o şcoală de meserii numită Ciocanul, care mai există şi astăzi. Urma apoi un mare depozit de cherestea pe locul căruia, în anii '50, avea să se construiască Poşta Vitan, pe care o vedem şi astăzi. Din dreptul Poştei Vitan plecau, în dreapta, strada Theodor Sperantia şi strada Vulturilor. Vizavi de Poşta Vitan, pe Dudeşti colţ cu Vulturilor, era cinematograful Lucifer, iar pe colţul din dreapta, la intrarea pe Theodor Sperantia, o mare farmacie.

Mai departe, tot pe Dudeşti, prima pe dreapta era strada Trinităţii. În curtea Bisericii Sfânta Treime se intra atât prin Calea Dudeşti (intrarea principală, cu numărul 61), cât şi prin strada Trinităţii (intrarea secundară, cu numărul 99). De altfel, numele străzii venea de la biserică. Biserica Sfânta Treime era cunoscută în cartier şi ca Biserica Troiţa. Construită în secolul al XVIII-lea de un plugar din zonă, era foarte cunoscută şi frecventată de mai toată lumea creştin-ortodoxă din cartier şi nu numai. În curtea ei a trăit, se pare, vestitul Hagi Tudose, cel descris de Barbu Ştefănescu Delavrancea. Pe colţul din stânga, la intrarea în Trinităţii, era cârciuma lui Costică Cosma, faimoasă în cartier.

Următoarea stradă după Trinităţii era strada Petre Carp.

Venea apoi strada Traian. Prima, de la Traian, era strada Anton Pann, la mijlocul căreia, la numărul 40, se afla cea mai impozantă casă a evreilor din cartier, aparţinând doctorilor Cajal, care se trăgeau dintr-o mare familie de evrei din Spania (aşa-numita ramură a evreilor sefarzi). În continuare, venea strada Mircea Vodă, iar în stânga Dudeştii se legau de Calea Văcăreşti prin strada Colonel Orero.

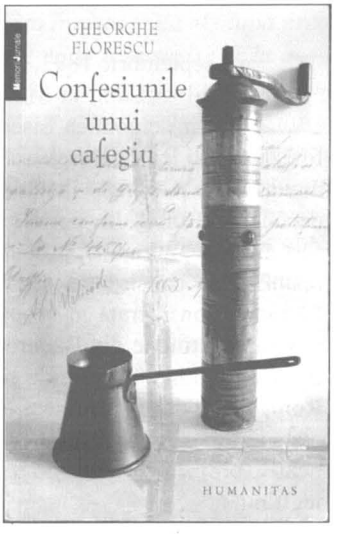

Să ne întoarcem la intersecţia cu Calea Mihai Bravu, de data asta pe partea stângă: mai întâi era o fabrică de textile, apoi veneau Depourile de tramvaie STB (azi RATB). Continuând drumul pe partea stângă, întâlneai Parcul Vitan, în locul căruia, azi, se află Mall-ul şi Policlinica Vitan. Lângă parc era Piaţa Vitan, ce se întindea în principal pe strada Vitan, stradă care începea din dreptul Poştei; în piaţă se intra, aşadar, atât prin Dudeşti, cât şi prin strada Vitan. Pe Vitan, la intrarea din Dudeşti, se afla o mare „găzărie" (centru pentru vânzarea produselor petroliere). Trecând de strada Vitan, urma, pe Dudeşti, un restaurant, alături de care era grădina de vară a cinematografului Lucifer.

În dreptul străzii Petre Carp începea strada Dimitrie Cantemir, în capătul căreia, la colţul cu Dudeşti, era un alt restaurant, practic cel mai mare din zonă. La vreo 50 de metri de acest restaurant se afla cel mai mare magazin alimentar de pe Dudeşti.

Trecând drumul Dudeştilor dinspre strada Traian, venea apoi strada Nerva Traian. Prima stradă de la această intersecţie era Crucea de Piatră, care îşi trăgea numele de la o frumoasă şi impozantă cruce de piatră, scrisă cu slove chirilice, ridicată în secolul al XVI-lea. În capătul celălalt al străzii Crucea de Piatră, pe partea dreaptă, se afla cel mai renumit stabiliment de „plăceri lumeşti", cea mai cunoscută casă de toleranţă din tot oraşul. După Crucea de Piatră, venea cinematograful Rex. La câteva sute de metri de el se termina şi Calea Dudeşti. [...]

Gheorghe Florescu, *Confesiunile unui cafegiu*. Bucureşti: Editura Humanitas, 2008, pp. 9-11

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cercul Militar din Bucureşti – un punct de „rouge vif" pe harta Capitalei (II)

Biserica Sărindar

Dr. Marian NENCESCU

La 3 septembrie 1893, un anunț sec apărea în gazeta „Universul": „Luni, la Ministerul Cultelor s-a ținut licitația pentru demolarea bisericii Sărindar. Prețul adjudecat a fost de 3.500 lei. Lucrarea trebuie sfârșită într-o lună." Nu știm nici azi cine a câștigat licitația și nici ce s-a ales de picturile și de odoarele bisericii. Potrivit unei vechi cutume, dacă nu au fost sustrase, au ajuns, probabil, la groapa de gunoi, odată cu resturile de construcție. Un lucru este cert: altarul bisericii Sărindar, considerată în veacul al XIX-lea drept cea mai frumoasă construcție din București, similară unor localuri de cult din Constantinopol, este de negăsit. Asta într-o epocă în care România nu ducea lipsă nici de istorici de artă, nici de arhitecți restauratori. Din păcate, ne-au lipsit, atunci ca și azi, respectul pentru propriile valori, grija pentru consolidarea unui trecut legitimitar.

Pe locul vechii biserici, Municipalitatea s-a grăbit să ridice o fântână arteziană, având în centru o statuie a Libertății. Din păcate și această construcție efemeră – alcătuită după toate probabilitățile din materiale perisabile – a dispărut sub târnăcoapele demolărilor, fiind eliminată în 1912, când au demarat lucrările de construcție la viitorul Palat al Cercului Militar.

Despre Biserica Sărindar – mândrie a vechiului București și podoabă a Căii Victoriei – avem mărturii ce coboară în vreme până la domnia lui Mihnea Turcitul (sfârșitul veacului al XVI-lea). Pe atunci, biserica se afla în afara perimetrului cetății București. Locația, ca și fântâna ce a funcționat în permanență ca loc de aprovizionare cu apă proaspătă a locuitorilor din zonă, amintește că în vechii București fântânile erau la mare preț. De altfel, pe același Pod al Mogoșoaiei se mai afla o fântână – Puțul cu Zale – într-o zonă situată azi în preajma Grădinii Academiei Române, și unde era amplasată Vama Poștei, punct terminus al curselor de poștalion ce legau Bucureștii de Brașov și Imperiul Habsburgic.

În lipsa pisaniei originale – dispărută probabil odată cu demolarea bisericii – apelăm la o pisanie alcătuită *ulterior* și care este atribuită lui Matei Basarab: „Făcând domnia mea 40 de biserici, am împlinit-o și pe aceasta, pe care am zidit-o din temelie, în locul unei vechi bisericuțe ce se zicea a Coconilor, leat 7160 (1652) pe care am numit-o Serindarul, lăsând tot hramul Adormirea Maicii Domnului, ca să fie pomenire părinților, nouă și fiilor noștri, Amin."

Alte surse menționează că la 1600, pe terenul ce aparținea boierilor Cocărăști, a fost ridicată o bisericuță de lemn, pe care Matei Basarab a rezidit-o din temelie. Denumirea de Sărindar (în lb. greacă *saranda* înseamnă „patruzeci") trimite la obiceiul pomenirii morților la 40 de zile de la deces, dar și la alte soroace. Hramul Adormirea Maicii Domnului (15 august) amintește că aici s-a aflat o icoană a Maicii Domnului, considerată făcătoare de minuni, și care a fost *sustrasă* de egumenii greci ai bisericii în secolul al XIX-lea și dusă, probabil, la Muntele Athos.

Biserica Sărindar înainte de demolare

În epoca sa de glorie, în cursul secolului al XIX-lea biserica se înfățișa ca un templu măreț, flancat de două turnuri și având în spate un alt turn, ridicat, spune tradiția, în vremea lui Constantin Brâncoveanu. Fusese renovată și dăruită cu odoare de familia domnitoare Ghica, care o folosea și ca biserică de familie. Din păcate, veniturile considerabile, provenite în principal din donațiile populației – aici se făceau slujbe speciale pentru pomenirea morților, numite popular „sărindare" – erau constant sustrase de clerul de origine grecească și îndreptate spre mănăstirile de la Sf. Munte Athos. De altfel, împotriva acestei anomalii s-a îndreptat și Legea de secularizare a averilor mănăstirești, inițiată de Al. I. Cuza.

Cum s-a ajuns, totuși, ca o biserică domnească să ajungă în asemenea ruină încât să fie demolată? Explicația spolierii de către clerul alogen nu este suficientă. Mai există un aspect: biserica avea intrarea principală spre actuala stradă Brezoianu, fiind deci dispusă *cu spatele* către Calea Victoriei. Probabil că din rațiuni edilitare s-a recurs la o asemenea măsură. Un lucru totuși este pozitiv: prin demolarea Bisericii Sărindar s-a făcut loc pentru o construcție ce domină azi Calea Victoriei – Palatul Cercului Militar. Dar despre el, în episodul următor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

Mihail EMINESCU, *Poesii*
Ediţia a noua. Cu o notiţă biografică de T. Maiorescu
Bucureşti: Editura Librăriei Socec & Comp., 1903

Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu este o aşa de covârşitoare inteligenţă, ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-şi întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienaţiei declarate), încât lumea în care trăia el, după firea lui şi fără nici o silă, era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce şi le însuşise şi le avea pururea la îndemână. În aceeaşi proporţie, tot ce era caz individual, întâmplare externă, convenţie socială, avere sau neavere, rang sau nivelare obştească, şi chiar soarta externă a persoanei sale ca persoană, îi erau indiferente. A vorbi de mizeria materială a lui Eminescu înseamnă a întrebuinţa o expresie nepotrivită cu individualitatea lui şi pe care el cel dintâi ar fi respins-o. Cât i-a trebuit lui Eminescu pentru ca să trăiască în accepţiunea materială a cuvântului, a avut el totdeauna. Grijile existenţei nu l-au cuprins niciodată în vremea puterii lui intelectuale; când nu câştiga singur, îl susţinea tatăl său şi-l ajutau amicii. Iar recunoaşterile publice le-a disprețuit totdeauna... (T. Maiorescu)

Mihail EMINESCU, *Bogdan Dragoş. Dramă istorică inedită*
Cu o precuvântare de Iuliu Dragomirescu
Bucureşti: Editura Librăriei Leon Alcalay, 1906

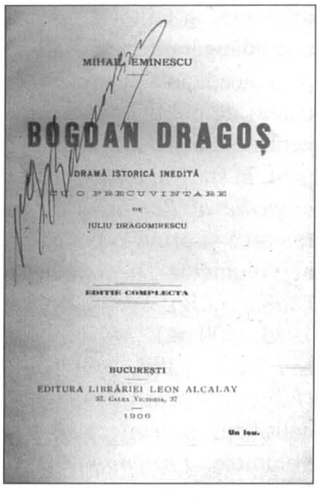

Castelul singuratic în codrii cei de brazi/S'oglindă-adânc în lacul cu repede talaz;/În vechea lui zidire mişcate tremur numa/Perdelele în geamuri, ce scântee ca bruma;/Străfulgeră în umbra-i a undelor bătae/Aprinse'n a lor fugă de rumăna văpae/A lunii, ce pe dealuri frumoasă se iveşte/Şi muchi şi vârfuri negre pe cer le zugrăveşte,/Muchi negre, urieşe ce par ca un balaur/Păzind în taina serii comoara lor de aur;/Căci luna de jăratic prin ele când răsare/Comoară care arde vederilor se pare./Iar lebedele albe pornind din negre trestii/Apar dormind uşoare pe faţa-apei acestii;/Cu aripile 'ntinse ele o 'mping, o tae/În cercuri care tremur, şi'n brazde lungi, bălae,/Iar papura se mişcă d'al undelor cutreer/În... suspină trist un greer,/Şi vânătă e umbra, şi rumenă e seara/În farmecul naturii parcă aud ghitara;/Văratec, caldul aer mă adormi în svonul,/Uimit cu ochiul ţintă priveam atunci balconul/Ce-i încărcat cu frunze de spânzur prin ostreţe/Liane înflorite cu fel de fel de feţe...

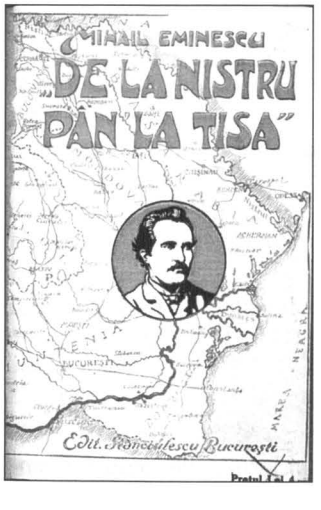

Mihail EMINESCU, *De la Nistru pân' la Tisa*
Bucureşti: Editura Librăriei Stănciulescu, 1918

De la Nistru pân' la Tisa/Tot Românul plânsu-mi-s'a./Că nu mai poate străbate/De-atâta străinătate./Din Hotin şi pân' la Mare/Vin Muscalii de-a călare,/De la Mare la Hotin/Mereu calea ne-o aţin;/Din Boian la Vatra Dornii/Au umplut omida cornii/Şi străinul te tot paşte,/De nu te mai poţi cunoaşte./Sus la munte, jos pe vale/Ş'au făcut duşmanii cale,/Din Sătmar până'n Săcele/Numai vaduri ca acele./Vai de biet Român săracul!/Îndărăt tot dă ca racul,/Nici îi merge, nici se'ndeamnă,/Nici îi este toamna toamnă,/Nici e vara vara lui,/Şi-i străin în ţara lui.//De la Turnu 'n Dorohoi/Curg duşmanii în puhoi/Şi s'aşază pe la noi;/Şi cum vin cu drum de fier,/Toate cântecele pier;/Zboară păsările toate/De neagra străinătate;/Numai umbra spinului/La uşa creştinului./Îşi desbracă ţara sânul,/Codrul – frate cu Românul –/De secure se tot pleacă/Şi izvoarele îi seacă –/Sărac în ţară săracă!/Cine-au îndrăgit străinii/Mânca-i-ar inima câinii,/Mânca-i-ar casa pustia,/Şi neamul nemernicia!... (Doină)

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

Discursuri parlamentare ale înţelepţilor neamului

Continuând seria inaugurată cu volumul C. Rădulescu-Motru, *Discursuri parlamentare* (2008), dl Dan Petre-Străuleşti publică în 2009 alte două volume dedicate exclusiv activităţii parlamentare a doi înţelepţi ai neamului – filosofii P. P. Negulescu şi Ion Petrovici. După ştiinţa noastră, acest *triplu* excurs publicistic parlamentar este unic în istoriografia română. El continuă, astfel, seria *Discursurilor parlamentare* ale lui Vasile Conta (Iaşi, 1889) şi Titu Maiorescu (5 vol., Bucureşti, 1897–1915), întregind cu noi date activitatea profesională a personalităţilor evocate.

Cele două cărţi vizate, publicate la Bucureşti, la editurile Pro Transilvania (Ion Petrovici) şi, respectiv, Univers Ştiinţific (P. P. Negulescu), completează bogata activitate de bibliograf şi editor a d-lui Dan Petre (cognomenul *Străuleşti* este adăugat ulterior, dintr-o grijă exagerată a autorului de a se pune la adăpost de pretenţiile unui confrate mai tânăr, cu preocupări de publicist şi comentator politic, ce-şi doreşte numai pentru sine şi familia sa exclusivitatea onomastică!). Participant, în staff-ul tehnic ce a editat, în anii '70 *Dicţionarul enciclopedic al României* (seria în 4 volume), dl Dan Petre se remarcă şi printr-o bogată activitate pe cont propriu, ca autor al volumelor *Dicţionar cronologic (1650–1944). Asociaţii. Cluburi. Ligi. Societăţi* (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, 400 p.), *Mică enciclopedie de cultură şi civilizaţie română* (2 ediţii, 1998 şi 2003) şi *Hotarele României în date* (Editura Litera, 2005, 125 p.). În domeniul reconstituirii activităţii parlamentare interbelice, dl. Dan Petre publică volumele: *Preşedinţii Adunării Deputaţilor şi ai Senatului României, 1862–2004* (Editura Meronia, 2004, 301 p.), *Doctrinele partidelor politice* (Ed. Garamond, 2006, 420 p.), *Personalităţi şi curente filosofice* (Ed. Polirom, 1999, 155 p.). Ca editor, publică lucrări mai puţin frecventate în peisajul publicistic, precum *Figuri istorice reprezentative din istoria universală* de Nicolae Iorga (cu o prefaţă de Andrei Pippidi, Ed. All, 2001), *Logica* de Al. Valeriu (ediţia a XXIV-a, Ed. Garamond, 2001) sau *Destinul omenirii* de P.P. Negulescu (partea I, Ed. Nemira, 1994). În prezent, dl Petre Dan lucrează ca bibliotecar şi consilier editorial la Institutul de Filosofie şi Psihologie „C. Rădulescu-Motru" al Academiei Române.

Lucrările ce fac obiectul acestei recenzii se disting prin *acribia* informaţiei bibliografice. Utilizând ca surse de bază volumele (incomplete, de altfel) din *Monitorul Oficial* (partea a III-a, „Dezbateri parlamentare"), autorul consultă şi Fondul Al. Georges de la Biblioteca Academiei, dar şi alte surse indirecte. Din păcate, şi dl. Petre Dan va trebui să constate, pe urmele unui înaintaş în demersul său, istoriograful George D. Niculescu, autorul volumului *Parlamentarul român* (Bucureşti, 1903), că, nici măcar în ce priveşte acurateţea informaţiei despre dezbaterile parlamentare, românii nu stau prea bine, multe din paginile de stenograme lipsind sau aflându-se într-o stare de degradare avansată.

Modelul utilizat pentru editare respectă seria *Discursurilor parlamentare* inaugurată în 1889 şi abandonată în 1915. O lucrare similară ce se conturează în acelaşi context este şi *Discursuri parlamentare ale academicienilor* (proiect iniţiat de asemenea de dl. Dan Petre şi încă inedit). Fiecare volum, organizat cronologic, este precedat de o amplă *Fişă de dicţionar* (în fapt, o bio-bibliografie cvasi-completă, contribuţie inedită a autorului la definirea personalităţilor vizate).

Întrucât activitatea politică, ştiinţifică şi nu în ultimul rând ministerială a celor doi autori evocaţi este cu totul vastă, acoperind nu doar un spaţiu larg de timp, situat în principal în intervalul 1920–1941, dar având urmări până în zorii deceniului cinci al secolului trecut, cât mai ales un spectru de opinii şi demersuri politice cu totul excepţionale, vom consemna totuşi câteva direcţii ce vizează *reforma învăţământului*, plecând de la împrejurarea că atât P. P. Negulescu cât şi Ion Petrovici au deţinut portofoliul de miniştri ai Instrucţiunii Publice („Educaţiei" în variantă modernă). Pentru cei mai puţin familiarizaţi cu uzanţele vieţii politice a epocii, precizăm că miniştrii numiţi în funcţie erau obligaţi să opteze între această calitate şi cea de parlamentar, legea interzicând *cumulul*, aşa cum se procedează astăzi.

În acest context, P. P. Negulescu (1872–1951), universitar, membru al Partidului Conservator din 1901, transformat în 1920 în Partidul Poporului, renunţă la calitatea de deputat de Prahova şi îndeplineşte funcţia de ministru al Instrucţiunii în două mandate (1920–1921 şi 1926–1927). La rândul său, Ion Petrovici (1882–1972), universitar, membru al aceluiaşi partid (avându-l ca preşedinte pe viitorul mareşal Alexandru Averescu), deşi fusese ales deputat de Iaşi, depune mandatul şi funcţionează ca ministru al Lucrărilor Publice (1921) şi apoi al Instrucţiunii Publice (1926–1927). De altfel, cariera de ministru a lui Ion Petrovici continuă şi sub preşedinţia mareşalului Ion Antonescu (la Cultura Naţională şi Culte, 1941–1944), împrejurare ce îl va situa pe lista „criminalilor de război şi a vinovaţilor de dezastrul ţării", aducându-i o condamnare de 10 ani de *temniţă grea* (1949), dintre care a efectuat efectiv 9 ani (este *graţiat* de Petru Groza în 1958, dar decizia nu este pusă în aplicare). Pentru curajul şi demnitatea lor politică, atât Ion Petrovici, P. P. Negulescu, dar şi, în alt context, C. Rădulescu-Motru, Onisifor Ghibu şi alţii au fost

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„răsplătiți" de autorități, în esență de către Statul român, cu excluderea de la catedră, pensionarea forțată și, după caz, retragerea calității de academician.

Ca ministru, așa cum rezultă din rapoartele și intervențiile parlamentare, P. P. Negulescu era preocupat să asigure *leafa integrală* a corpului didactic, condiții bune de lucru și manuale de calitate. Deși țara era secătuită după război, P. P. Negulescu susține, în guvern, construcția de școli noi, după un plan urbanistic bine chibzuit. În privința drepturilor suplimentare solicitate de comunitatea etnică maghiară din Ardeal, ministrul Instrucțiunii este de neclintit: „Noi înțelegem durerea patriotică a națiunii maghiare și o respectăm, pentru că suntem un popor civilizat, dar nu înțelegem să se coboare la sentimente josnice de răzbunare politică." (P. P. Negulescu, *op. cit.*, p. 155)

Cât privește activitatea similară depusă de Ion Petrovici, semnalăm că filosoful este autorul proiectului de *reformă a învățământului secundar* (lege retrasă în 1927, prin căderea guvernului) care prevedea, între altele, înființarea a câte o *școală normală* în fiecare județ.

Un fapt mărunt, petrecut în 1926, dă măsura înțelepciunii lui Ion Petrovici ca ministru. În situația că mai mulți elevi din Cernăuți au *picat* bacalaureatul, ministrul dispune crearea unei *clase speciale* pentru ca acești elevi să nu rămână pe drumuri. Prevederea era cuprinsă și în proiectul de reformă menționat..

În concluzie, poate că aceste volume ar trebui consultate mai des inclusiv de către cei care se pretind azi reformatori și deschizători de drumuri în învățământ. Reforma înseamnă a păstra contactul cu școala, fapt recomandat în 1926 de Ion Petrovici: „Am căutat să fac operă cu înalt înțeles pedagogic care înseamnă, după umila mea părere, a păstra contactul cu școala și cu cultura." (*op. cit.*, p. 145) Iată o idee ce nu ar trebui să lipsească din portofoliul de proiecte al miniștrilor noștri de azi. (*M. N.*)

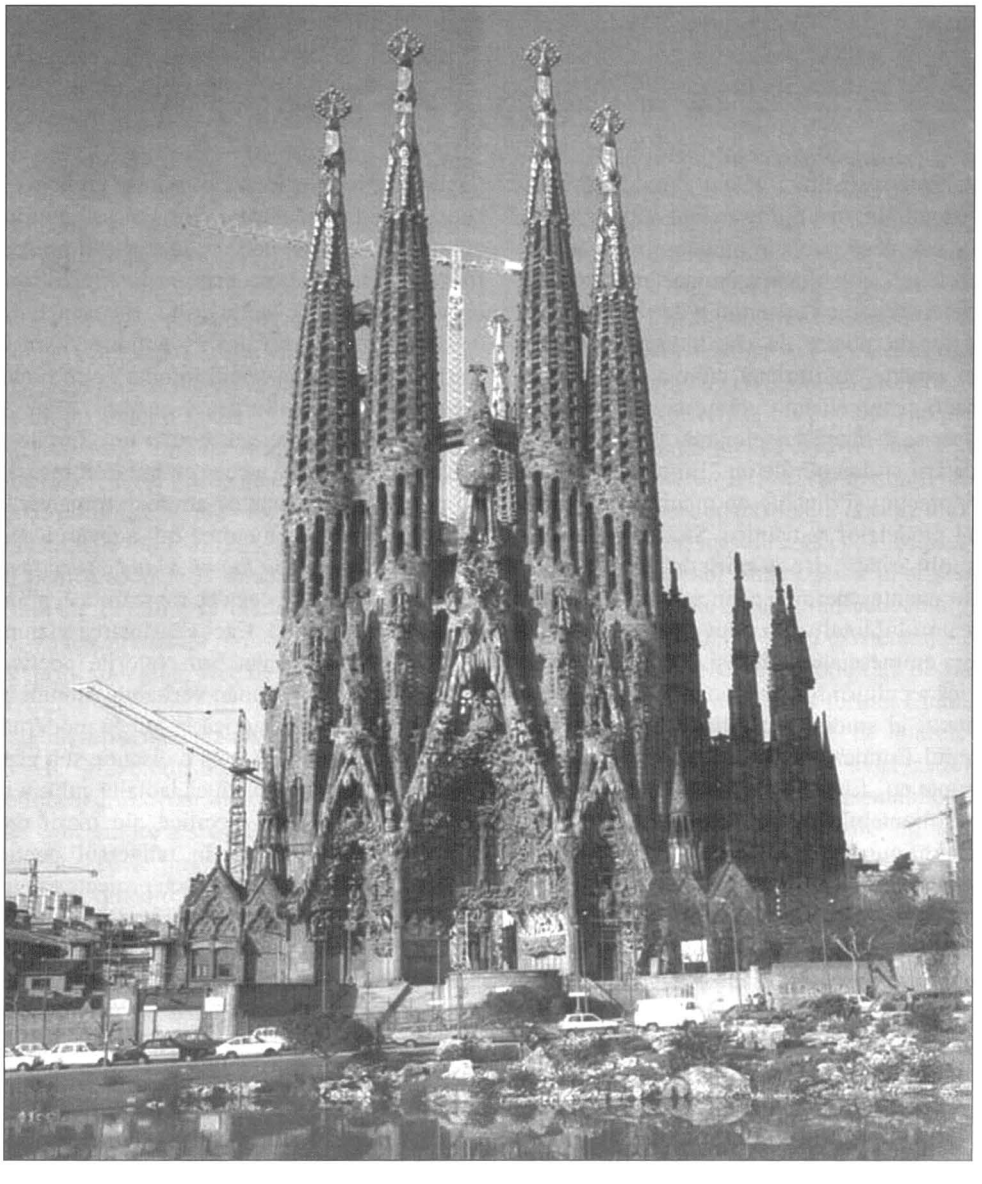

**Antoni Gaudí – Catedrala Sagrada Família,
cu fațada Nașterii Domnului în prim-plan, Barcelona**

Reproduceri în paginile 7, 13, 33

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Eminescu în eternitate

Spaţiu poetic şi „lumi posibile": Eminescu şi filosofia modernă

Acad. Alexandru BOBOC

Abstract

The study approaches a theme such as "Eminescu and the philosophy" investigating the philosophical background of the great poet and the ways he found for giving an original signification to those philosophical sources in his own poetical universe. The author doesn't attempt to discuss the "philosophy of Eminescu", but to explore the "Eminescu-phenomenon" in the light of his reconsideration of the theoretical and philosophical values for the purposes of comprehension in the realm of romantic, and modern, poetry.

Keywords

Poetry, philosophy, Leibniz, Kant, Schopenhauer.

1. O particularitate a stadiului actual al exegezei eminesciene o constituie tendința, mai mult sau mai puțin vizibilă, de părăsire a abordării descriptiviste, îndeosebi în forma căutării surselor (termenul „sursologie" anunța, încă de mult, conștiința limitelor unei asemenea mentalități de cercetare). În același timp, excepționala putere de cuprindere a vastelor domenii ale creației umane, mărturisită cumva prin tabloul lumii din lumile liricii și nuvelisticii eminesciene, susținută însă de noua descoperire a manuscriselor marelui poet, permite înscrierea cercetării și dincolo de un „Eminescu – monstrum eruditionem", precum și dincolo de o simplă așezare a operei sale în rândul modelelor romantice. Studiul comparat, sub semnul interdisciplinarității, dar cu spirit de discernământ, cu simțul valorii și al nuanței, permite adâncirea a ceea ce s-a numit „imaginea creatorului total" prin relevarea mutației survenite o dată cu opera eminesciană în însăși ontologia creației și în matricea stilistică a culturii românești moderne.

În acest context, al studiului creației eminesciene ca studiu al "fenomenului Eminescu", dezvoltările ce urmează sunt menite să ne anunțe nu „filosofia lui Eminescu" (o cale ce angajează aporii insurmontabile), ci înnoirile aduse prin geniul eminescian în reconfigurarea valorilor teoretico-filosofice pentru nevoile înțelegerii rosturilor creației poetice în procesul complex al instituirii modernității și al progresului valorilor în cultura universală. Căci Eminescu este aici nu un nume printre altele de acest gen, ci un nume pentru „faptul gândirii sale" (ca să parafrazăm formula lui Heidegger pentru un alt căutător de geniu al rosturilor creației artistice în lumea modernă – Fr. Nietzsche).

Acest fapt pune laolaltă „Dichtung und Wahrheit", instituirea valorică în forma poeticului și a poeticității, în funcție de care se redistribuie și asimilările și reflecțiile marelui poet în planul valorilor acțiunii (morală, politică, sfera juridică) și ale științificității (științele ca atare și teoria și metodologia științifică). Formula „Eminescu – poetul și omul de cultură" (despre care au vorbit G. Călinescu, N. Iorga, E. Papu, C. Noica ș.a.) ar exprima, credem, într-un mod mai adecvat, sensul căutărilor de a-l plasa pe Eminescu între titanii culturii universale, de fapt de a releva prezența sa, prin însăși forma lingvistică proprie a instituirii valorice, în harta universalității. Căci actul critic – în esență, unul de evaluare și de conștientizare a valorii – acționează ca atare numai dacă instituirea în forma-operă totodată *este* (valoric) și *există* (în regnul bunurilor culturii).

Tocmai de aceea, numai un „Eminescu-poetul", chiar luat numai în sensul a ceea ce spune el însuși – „Toate-mi sunt deopotrivă,/ Eu rămân ce-am fost: romantic" (*Eu nu cred nici în Jehova*), sau „E menirea-mi: adevărul/ Numa-n inimă să-l caut" (*De vorbiți mă fac că n-aud...*) – constituie mărturia ce dă seamă pentru tot ceea ce reprezintă el și în celelalte planuri ale creației culturale. Căci exprimarea viziunii despre lume și a etosului popular vin prin valorile poeticului – care, prin exemplaritatea lor, rămân veritabile minuni ale minunii înseși care este creația romantică în lumea modernă.

2. În esență, deci, și o discuție sub genericul „Eminescu și filosofia" trebuie să aducă laolaltă cultura filosofică a marelui poet, asimilările specifice ale marii creații teoretice și resemnificarea acestora în universul poetic eminescian în genere, în ceea ce G. Călinescu proiecta ca „universul poeziei" în speță. Și aici punctele de referință se deschid deja prin monumentala *Opera lui Mihai Eminescu*, a lui G. Călinescu și se fixează prin editarea manuscriselor, a însemnărilor, a traducerilor (din vol. XIV – *Opere*, din *Lecturi kantiene*, din *Fragmentarium*).

Călinescu însuși recomandă prudență la acest capitol al studierii operei eminesciene: „Filosof este Eminescu, dar nu pentru atitudinea contemplativă a poeziilor, ci pentru veleitățile de metodă pe care i le descoperim în cugetări și care cimentează părțile speculative ale operei."[1]

Ilustrul critic și exeget folosește formule ca: „gândirea lui Eminescu", „cugetarea lui Eminescu", „filosofia lui Eminescu" luând-o „în înțelesul modest" al preocupărilor de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

morală și politică și, bineînțeles, pentru nevoile creației poetice. Relevând faptul că Eminescu avea „o mare aplecare spre speculație", chiar „încercase să-și asimileze un sistem și să-l potrivească întrebărilor lui metodice", Călinescu afirma că „filosofia lui Eminescu" este „o variantă, uneori și mai mult, un comentariu pe marginile filosofiei lui Schopenhauer".[2]

În continuare, Călinescu preciza însă că nu este vorba „de o gândire construită în vederea unui sistem oficial", ci „numai de un număr de date pentru folosul spiritual propriu, sau pentru alcătuirea unei podele pe care să se înalțe o politică și o etică".[3]

Și încă ceva de perspectivă pentru cercetare: dincolo de înrâurirea filosofiei kantiene și schopenhaueriene, precum și de alte multiple înrâuriri (de la Pitagora, Parmenide și Platon, la Bruno și Spinoza pe de o parte, de la Buddha și budism la romantici, pe de altă parte) trebuie spus: „E greu de dovedit izvoarele unei cugetări care tratează *problemele fundamentale ale oricărei gândiri* (subl. n.). Putem însă dovedi... raza de cultură."[4]

Cumva pe urmele acestui program s-au și desfășurat studii diferite, dintre care menționăm: T. Vianu, *Poezia lui Eminescu* (1930); I. Petrovici, *Contribuții la filosofia lui Eminescu* (1932); M. Ciurdariu, *Eminescu și gândirea filosofică* (1964); Liviu Rusu, *Eminescu și Schopenhauer* (1969); E. Papu, *Poezia lui Eminescu* (1971); C. Noica, *Introducere la Lecturi kantiene* (1975); Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu și romantismul german* (1986); T. Ghideanu, *Mihai Eminescu* (în: *Istoria filosofiei românești*, Vol. 1, ed. a II-a, 1985); A. Surdu, *Vocații filosofice românești* (1995).

În măsura în care luăm în considerare o cugetare care tratează (cum spunea Călinescu) „problemele fundamentale ale oricărei gândiri", s-ar potrivi aci, ca *Motto*, cuvintele marelui istoric Nicolae Iorga: „Nici o influență nu a creat, desigur, pe Eminescu, dar Eminescu nu este explicabil dacă se lasă deoparte măcar una dintre acele influențe care au lucrat asupra sufletului său, așa de complex."[5]

În măsura în care ne raportăm la „raza de cultură", este bine însă, tocmai pentru a nu face sursologie, să delimităm punctele de referință și, mai ales, să înțelegem că influențele au fost asimilate și resemnificate într-o instituire valorică exemplară, adusă prin sintagma atât de simplă „Opera lui Eminescu".

3. Incontestabil, influența lui Kant și cea a lui Schopenhauer constituie o prezență majoră în manuscrisele eminesciene și acționează frecvent în creația sa. Studiul atent al modalităților de configurare a spațiului poetic eminescian, precum și de redispunere a timpului (și cauzalității) prin creație trimite, credem, dincolo de Kant: la monadologia și „lumile posibile" ale lui Leibniz. În funcție de acțiunea acestora în configurarea spațiului poetic eminescian, chiar influența lui Schopenhauer – atât de mult solicitată în istoria eminescologiei – se înfățișează într-o altă lumină.

Tocmai de aceea, ar fi de precizat aici următoarele: a) dincolo de teza lui G. Călinescu: „așa cum făcuse cu Kant, Eminescu citea și pe Leibniz sub călăuza lui Schopenhauer"[6], se poate admite că marele poet a realizat o lectură independentă, fără călăuză, a gândirii lui Leibniz; b) nici chiar lectura lui Kant (o arată și însemnările și traducerea din *Critica rațiunii pure*) nu se află total „sub călăuza lui Schopenhauer"; c) alegerea anumitor texte filosofice pentru traducere (ca și pentru lectură!) ține de existența unui program care, deși nemărturisit, acționează imanent în laboratorul creației eminesciene, atât în faza cunoașterii și înțelegerii „problemelor fundamentale ale oricărei gândiri", cât și în configurarea viziunii despre lume și a etosului, active în creația poetică; d) lectura (filosofică și științifică) se desfășoară în unitate cu valorizarea tradiției culturii românești (îndeosebi a folclorului) și a participării, cu pecetea personalității proprii, la intrarea acesteia pe făgașul modernității; e) ca urmare, dincolo de acțiunea influențelor, Eminescu rămâne, în creația sa majoră, el însuși, originar și original, înscriind o zonă de referință în relieful a ceea ce s-ar numi harta universalității.

Câteva texte rămân semnificative pentru cele menționate. Astfel, în scrisoarea din 5 februarie 1874 (adresată lui T. Maiorescu de la Charlottenburg), Eminescu scria: „Kant mi-a căzut în mână relativ târziu, Schopenhauer de asemenea; ce-i drept îi cunosc, însă renașterea intuitivă a cugetării lor în mintea mea, cu specificul miros de pământ proaspăt a propriului meu suflet, nu s-a desăvârșit încă. La Viena am stat sub influența nefastă a filosofiei lui Herbart, care prin natura ei te dispensează de studiul lui Kant... Metafizica schopenhaueriană este corectă atunci când împarte lumea în voință și reprezentare. Lucrul în sine, întrucât nu poate fi cercetat nici prin percepție interioară nici prin una exterioară, trebuie lăsat în pace."[7]

Mai târziu, în scrisoarea către I. Slavici, din 20 sept. 1877 (adresată din Iași): „A propos de Trendelenburg și Maiorescu. Deosebirea între pasajele citate de mine în «Convorbiri» e foarte mare. «Cea mai înaltă abstractiune a intuițiunii» a lui Trendelenburg este *esse* copulativ, verbul auxiliar, nu *existere* al lui Maiorescu."[8]

Se poate adăuga aici și precizarea: „Toată viziunea lui Kant – solidară cu cea a omului modern – este una de *laborator*... Este un univers al *apriori-ului*, spune Kant, iar apriori-ul nu trebuie înțeles aici ca anterioritate în timp, ci anterioritate de fundamentare. Eminescu a simțit din plin strămutarea aceasta a lucrurilor într-una a apriori-ului – care nu e altceva decât conținutul lui «dincoace», al transcendentalului."[9]

Incontestabil, înțelegerea unor probleme ca „lucru în sine" și distincțiile dintre „transcendental" și „transcendent" la Kant, sensul copulativ și cel existențial ale lui *esse*, precum și adoptarea unor rezerve de fond față de filosofiile ce dominau climatul cultural în care s-a format Eminescu devin grăitoare pentru performanțele atinse de marele poet în folosirea gândirii abstracte. Călinescu avea astfel dreptate spunând: Eminescu „a fost în stare indiscutabilă de a avea cunoștințe temeinice de filosofie. Scrierile lui teoretice, însemnările, totul, în sfârșit, dezvăluie un om apt să priceapă și să mânuiască abstracții oricât de înalte".[10]

Manuscrisele chiar, departe de a fi doar „caiete ale formării intelectuale, sunt «caiete de creație», îndeosebi pentru opera literară. Din manuscrise luăm cunoștință de geneza unor scrieri literare și de stadiile prin care trec în procesul de desăvârșire artistic".[11]

Cum în manuscrise prezența textelor filosofice nu-i deloc neglijabilă, trebuie să admitem și rolul acestora în geneza liricii și, în genere, a scrierilor lui Eminescu. Este adevărat însă că, așa cum preciza T. Vianu[12], „principala lui contribuție nu trebuie căutată atât în tezaurul de idei și sentimente pe care a izbutit să le exprime, cât în armonia proprie cântecului său".

4. În sensul celor spuse mai sus despre prezența

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

filosofiei moderne în creația poetică și în cugetarea lui Eminescu, vom urmări câteva aspecte ale prezenței gândirii lui Leibniz în configurarea spațiului poetic eminescian și a dispunerii timpului ca timp al creației – formă a universalității și matrice a unității dintre efemer și etern în proiecția omului prin instituirile valorice în forma operei de artă.

Este de menționat, de la început, că acțiunea valorilor teoretico-filosofice se desfășoară în principal în „universul poeziei", al viziunii despre lume și al etosului ce însoțește acest univers. Întrucât deplasarea de la Schopenhauer la Leibniz, la nivelul acțiunii filosofiei în geneza operei, antrenează, inevitabil, problematica „pesimism sau optimism", sunt de precizat aici următoarele: 1) așa-numitul „pesimism eminescian" nu traduce pesimismul schopenhauerian, pentru bunul motiv că acesta din urmă vine ca expresie a unei raportări la lume (esența oricărei opere) în limbajul teoretic (al științificității, cumva), iar primul vine în limbajul poetic, și nu este ca atare pesimism (în sensul atitudinii negative, al unei etici a renunțării), ci este o formă a transformării raportării la lume în raportarea la valoare (în alți termeni, ne aflăm la nivelul valorilor estetice, nu al celor etice); 2) așa cum au argumentat noile cercetări asupra operei postume a lui Schopenhauer, acesta „ar trebui să fie numit mai curând un iluminist dezamăgit decât un pesimist".[13]

Eminescu însuși (în: *Ms.* 2225, 379 v) scrie: „Schopenhauer. Voința lui nu e decât fractură organică, adică propensiunea din om a punctului de gravitație; om după împrejurări din afară – ca după motive abstracte."[14]

Nu transpare aici, oare, tot un „iluminist desamăgit", îndeosebi dacă ne gândim la critica prezentului și revalorizarea trecutului la Eminescu?; întoarcerea despre care vorbim are și o motivație mai adâncă: creația eminesciană se mișcă în orizontul modernității, ai cărei ctitori au fost Descartes, Leibniz, Kant ș.a., oricum, nu Schopenhauer – semnificativ pentru postmodernitate (prin cultivarea „rațiunii impure", a amănuntului vieții și nu a vieții ca formă ș.a.). Așa cum observă Al. Oprea, pentru Eminescu „descoperirea lui Kant a însemnat, totodată, o depășire a lui Schopenhauer, o întoarcere spre bazele primordiale ale filosofiei modern".[15]

Comunitatea de spirit cu romanticii trimite ea însăși îndărăt la Leibniz, ca la una dintre posibilitățile de a cuprinde „lumile" multiple, plurale ale operei. Și aceasta, așa cum s-a spus, „prin experiența și metafizica lor comună", poziția romantică fiind „una dintre puținele atitudini ale spiritului omenesc ce nu poate fi învățată, nici mimată".[16]

Întocmai ca în lumile monadologice, exemplare, survenite deodată toate, făcând superfluă orice reiterare; aceste „lumi" permit și comprehensiunea statutului lumilor poeziei, a universului poeziei în ansamblu.

De fapt, creația poetică romantică în genere este marcată de leibnizianism. Și aceasta nu doar sub un aspect marginal, ci chiar în configurarea spațiului poetic. Nici lumile eminesciene, de pildă cea din *Sărmanul Dionis* sau lumile *Luceafărului*, nu scapă acestei acțiuni. Căci marele poet folosește adesea sintagme leibniziene. Astfel, în *Ms.* 2264, 213 (citat de G. Călinescu, 1, p. 45) se spune: „În împrejurările (acestea) școalele din județul Vaslui sunt cele mai bune posibile, precum lumea lui Leibniz, cu toată mizeria și nimicnicia ei vădită, este cea mai bună lume posibilă, căci posibilitatea și existența sunt identice și ceea ce e posibil există."

5. În mai mare măsură decât cu ajutorul spațiului și timpului în accepția kantiană, spațiul poetic romantic devine comprehensibil în orizontul monadologiei leibniziene. Ca spațiu al instituirii valorice în forma operei și persistent numai în dinamica trăirii structurale receptării, spațiul poetic este unul închis ca sens și deschis prin semnificație.

În limbaj leibnizian, un asemenea spațiu vine numai în acel *de fiecare dată* al trăirii, oarecum după principiile simplității, indiscernabililor și schimbării: „monadele nu au ferestre"; „trebuie ca fiecare monadă să fie diferită de oricare alta"; „tot ceea ce e creat – așadar și monada creată – este supus schimbării, ba chiar că această schimbare este continuă în fiecare monadă".[17]

În alți termeni, spațiul poetic este el însuși identitate absolută ca spațiu creat, dar aduce, este adevărat, numai sub specia sa, întregul univers al existenței și al devenirii. Cumva, după un alt principiu leibnizian, cel al continuității: ... „orice stare prezentă a unei substanțe simple este, în chip natural, o urmare a stării sale precedente, așa încât prezentul ei cuprinde în sine viitorul".[18]

Prezența lui Leibniz, prin citate sau prin idei și motive în *Ms.* (vezi: 2255, 373; 2257, II, 8, 2; 2286, 3; 2267, 13-14; 2287, 29, 30; 2285; 180; 2264, 2, 13), mărturisește o receptare matură, chiar cu valențe constructiviste. De pildă (în *Ms.* 2267, 13-14) aprecierea contribuției lui Leibniz la înțelegerea corectă a măsurii cantității de mișcare sau redarea principiului rațiunii suficiente: „Tot ce este are o rațiune de a fi" (*Ms.* 2267, 31). La fel viziunea cantitativistă, sub semnul completitudinii: „Toate sunt o ecuațiune. Orice moment în viața universului e ecuațiunea momentului următor. Orice moment prezent e ecuațiunea momentului trecut" (*Ms.* 2267, 82).

Ideea monadei este prezentă și în fragmentul de nuvelă *Moș Iosif (Ms.* 2286, 2 r): „După el, fiecare atom era centrul lumii întregi, adică al nemărginirii și fiecare sta în legătură cu toate lucrurile lumii" (4, p. 311). În același sens și fragmentul cu titlul *Archaeus (Ms.* 2269): „Cugetări imposibile nu există, că îndată ce o cugetare există, nu mai e imposibilă și dacă ar fi imposibilă, n-ar exista."[19]

Chiar în nuvela *Sărmanul Dionis*, atât de tipică pentru o creație romantică, intervine un moment monadologic, folosindu-se chiar sintagma „armonie prestabilită": în visul său, Dan-Dionis umblă „în lumea solară a cerurilor" și încearcă să-și explice potrivirea gândurilor sale cu acea lume astfel: ... „ceea ce-i părea ciudat era că, de câte ori îi trecea prin minte ca îngerii să meargă după voia lui, ei, întradevăr, fără să le-o zică, îi împlineau alintând gândurile. El nu-și putea explica această *armonie prestabilită* între gândirea lui proprie și viața cetelor îngerești".[20]

Este de observat că nu-i vorba numai de utilizarea celebrei sintagme leibniziene, ci de o alternativă (în planul limbajului poetic) la specificul modului autentic de a fi: completitudinea (venită ca integralitate) și armonia (venită ca situare în coordonatele perenității). Spațiul se redistribuie prin ceea ce este tipic prezenței temporalității: apropierea și depărtarea, ce nu vin spațial (pentru că spațiul nu este aici preexistență în sine), ci prin locuri și oameni, în orizontul timpului, cumva ca în *tabloul aionic* al lui Platon, forma a ceea ce este identic, în limbaj modern: *eternitate*. Căci numai timpul se asociază cu ceea ce suntem, în raport cu procesul de personalizare prin creație, acțiune și cunoaștere.

În acest sens, în monologul său, Dan-Dionis își zugrăvește un paradis al vieții din care nu poate lipsi iubirea,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

întruchipată în Maria: „Nu – spune el – fără ea ar fi raiul pustiu."[21]

O ilustrare aflăm şi în lirica eminesciană. Şi aceasta, prin modul de configurare a spaţiului poetic şi a viziunii despre lume şi a etosului, aduce în prezenţă, în forma pluralităţii, *lumi* ca „lume", idee atât de tipică mentalităţii romantice. Spaţiul vine temporal în creaţii semnificative, de pildă *La Steaua*: „La steaua care a răsărit/E-o cale atât de lungă,/Că mii de ani i-au trebuit/Luminii să ne-ajungă."

Un sentiment al spaţiului aduce spaţiul sub zodia timpului şi a unei armonii a „lumilor posibile", după principiul: „nu e cu putinţă ca Universul să fie făcut mai bun decât este"[22], „le principe du meilleur". Este vorba despre lumi ce se deosebesc „prin gradul de realitate trăită ce survine în ele", lumi care – aşa cum s-a precizat – „constituie o serie neîntreruptă şi au un *maximum*", anume „de a fi fiecare cea mai bună dintre lumile posibile", numai prin aceasta putând „să devină reală una anume dintre lumile posibile".[23]

6. În acest sens, deci, este vorba despre „spaţii" ca expresii pentru locuri, distanţe, niveluri existenţiale, instituite prin metafore şi simboluri, şi care vin monadic („n-au ferestre"), angajând totodată opoziţii absolute şi absolutul opoziţiei, formă a imposibilului. Edificatoare ar fi: *Luceafărul*, îndeosebi finalul: „Trăind în cercul vostru strimt/Norocul vă petrece,/Ci eu în lumea mea mă simt/Nemuritor şi rece." Sau, în *Peste vârfuri*, spaţiile ce dispar pe măsură ce vin şi nu se pot integra într-un orizont (înţeles ca formă a plenitudinii şi armoniei): „De ce taci, când fermecată/Inima spre tinentorn?/Mai suna-vei dulce corn,/Pentru mine vreodată?".

Care este natura acestor spaţii, ne-o arată proiecţia lor ca „lumi", monadologice prin sens, dar prin „nostalgia infinitului" (temă romantică) deschise ca semnificaţie, lumi competitive după proiecţia ca „cea mai bună dintre lumile posibile".

Faptul poetic al spaţiului ca spaţialitate conduce astfel la interiorizarea şi angajarea lui plurală în trăirea în orizontul temporalităţii. Fiind vorba despre modelare şi instituire valorică totodată, spaţiile nu există (fizic), ci vin (valoric), nu sunt prezenţe, ci forme umane (poetice) de intrare în prezenţă, adică sub semnul temporalului. Ele rămân oricând „spaţii în devenire"[24], forme ale raportării la lume (transformată în raportare la valoare), şi, ca atare, fiinţând în mod complementar, armonizate („armonia prestabilită") prin însuşi faptul creaţiei poetice.

În alţi termeni, este vorba despre spaţii exemplare, singulare, irepetabile, care, aşa cum sunt prin (şi în) evocarea versurilor, nu încetează nici prin lipsa de evocare. Cumva în genul monadelor, „ele nu pot începe decât prin creaţie şi nu pot sfârşi decât prin anihilare" (*Monadologie*, 6), ceea ce înseamnă că, odată survenite (inaugural – pur şi simplu începând să fie) prin instituirea valorică în forma poeticului, ele sunt sustrase devenirii, chiar pieirii, se circumscriu „tabloului aionic" despre care vorbea Platon.

"Lumi posibile", diferenţiindu-se şi intrând în prezenţă după condiţia „maximum"-ului, spaţiile poetice sunt reale tocmai prin exemplaritatea şi universalitatea lor în însăşi forma lingvistică eminesciană a instituirii. Se poate exemplifica aceasta prin sentimentul aşezării *Luceafărului* în coordonatele singularităţii şi ale opoziţiei etern-efemer („Ci eu în lumea mea mă simt/Nemuritor şi rece") sau în versurile din *Revedere*, ale solidarizării codrului într-un tablou cosmic (adică armonizat, încheiat, închis ca sens) al lumii: ... „Numai omu-i schimbător/Pe pământ rătăcitor,/Iar noi locului ne ţinem,/Cum am fost aşa rămânem:/Marea şi cu râurile,/Lumea cu pustiurile,/Luna şi cu soarele,/Codrul cu izvoarele."

Poate nu fără dreptate s-a spus: Eminescu ne vorbeşte „cu glasul adâncimii. Sentimentele sale ne grăiesc apoi direct, în felul în care o face muzica, prin tiranica sugestie nemijlocită. Putem spune apoi că Eminescu este cel dintâi şi a rămas cel mai de seamă poet muzician al literaturii româneşti".[25]

Poate de aceea, evocând „prometeica personalitate a lui Eminescu", Perpessicius scria: „Poezia lui Eminescu a avut înaintaşi demni de dânsul... O mare personalitate lirică numai *El* a fost... alt izvor, aşa de miraculos, ca cel al liricii lui, poezia românească n-a cunoscut"; „numele lui Eminescu se conduce după alte legi decât cele calendaristice. *El n-are nevoie de o zi anume*, pentru că toate zilele i se cuvin. Pe el nu-l desmormântăm de zile festive, pentru că el e veşnic prezent în mijlocul nostru."[26]

7. Scurta noastră incursiune în câmpul modalităţilor de asimilare şi reinstituire a lumilor monadologice a încercat să schiţeze aici ceva despre nivelul cunoaşterii filosofiei moderne de către Eminescu şi acţiunea specifică a acesteia în creaţia eminesciană. Trebuie subliniat însă că forma însăşi a instituirii lumilor poetice nu constituie o simplă transpunere a modelelor de spaţiu menţionate – nici cel adus de monadologie, nici cel adus de lirica romantică – ci o înfăptuire întru totul inaugurală, prin exemplaritatea lor lumile creaţiei poetice purtând aici pecetea unui stil unic, ireiterabil şi inimitabil: cel eminescian.

„Opera lui Eminescu" aduce astfel în prezenţă ceva mai mult decât o sumă de realizări valorice în orizontul modernităţii, aduce „imaginea creatorului total". Este „fenomenul-Eminescu", ce se impune, prin forţa lucrurilor, ca un moment de vârf în istoria creaţiei moderne, în afirmarea valorilor umane.

Note

Rev. filos., LVII, 1-2, p. 5-13. Bucureşti, 2010.

1. G. Călinescu, *Opera lui Eminescu*, 2, ed. a 2-a. Bucureşti: Editura Minerva, 1970, p. 8.

2. *Ibidem*, p. 8, 9.

3. *Ibidem*, p. 121.

4. *Ibidem*, p. 120.

5. N. Iorga, *Istoria literaturii române. Introducere sintetică*. Bucureşti: Editura Minerva, 1977.

6. G. Călinescu, *Opera lui Eminescu*, 2, p. 47.

7. M. Eminescu, *Opere*, ediţie critică întemeiată de Perpessicius, XVI: *Corespondenţă, Documentar*. Bucureşti: Editura Academiei, 1989, p. 48.

8. *Ibidem*, p. 183.

9. C. Noica, *Introducere* la: *Lecturi kantiene*. (Traduceri din *Critica raţiunii pure*, editate de C. Noica şi Al. Surdu). Bucureşti: Editura Univers, 1975, p. VII.

10. G. Călinescu, *Opera lui Eminescu*, 1, ed. a 2-a, 1969, p. 337.

11. D. Vatamaniuc, *Cuvânt înainte* la: M. Eminescu, *Fragmentarium*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, p. 11-12.

12. T. Vianu, *Scriitori români*, în: *Opere*, 2. Bucureşti: Editura Minerva, 1972, p. 257.

13. A. Hübscher, *Vorwort* la: A. Schopenhauer, *Der handschriftliche Nachlass in fünf Bänden*. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1985, p. 1.

14. M. Eminescu, *Fragmentarium*, p. 370.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

15. A. Oprea, *Biografia intelectuală a lui M. Eminescu*, în: M. Eminescu, *Opere*, ediție critică întemeiată de Perpessicius, XIV. București: Editura Academiei, 1983, p. 28.
16. Z. Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu și romantismul german*. București: Editura Eminescu, 1986, p. 113.
17. G.W. Leibniz, *Monadologie* (7, 9, 10), în: *Opere filosofice* (trad. de Constantin Floru), 1. București: Editura Științifică, 1972, p. 509, 510.
18. *Ibidem*, p. 513.
19. M. Eminescu, *Opere. VII: Proza literară*, 1977, p. 280.
20. *Ibidem*, p. 107.
21. *Ibidem*, p. 103.
22. G.W. Leibniz, *op. cit.*, p. 527.
23. G. Martin, *Leibniz. Logik und Metaphysik*, 2. Aufl. Berlin: W. De Gruyter, 1967, p. 126-127.
24. G. Popa, *Spațiul poetic eminescian*, în „Eminesciana". Iași: Editura Junimea, 1983, p. 16.
25. T. Vianu, *op. cit.*, p. 257.
26. Perpessicius, „Eminesciana". Iași: Editura Junimea, 1983, p. 517, 518.

Mit și imaginar în creația eminesciană

Ioana Em. PETRESCU

Funcția de pilon cosmic a muntelui sacru este elementul explicit pe baza căruia spațiul mitic se instaurează în locul spațiului fizic; în imaginarul eminescian există însă și o altă constantă cu funcție structurant-mitică în construirea spațiului estetic, constantă pe care am descoperit-o încă din poezia *Frumoasă-i* și am regăsit-o plenar în *Bogdan Dragoș*: ambiguizarea relației real-ideal prin actul oglindirii, mișcare asupra căreia voi reveni pe larg ceva mai târziu. Reține deocamdată faptul că, în acest al doilea complex structurant al peisajului, *insula* primește funcția pe care o are, în construcția mitică anterioară, muntele sacru. O imensă oglindă e, în *Memento mori*, fluviul cântării:

> Iară fluviul care taie infinit-acea grădină
> Desfășoară-n largi oglinde a lui apă cristalină.
> Insulele, ce le poartă, în adâncu-i nasc și pier;
> Pe oglinzile-i mărețe, ale stelelor icoane
> Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane,
> Cât uitându-te în fluviu pari a te uita în ceri.

Încă mai explicită e simbolistica insulei în *Mureșanu*: ea apare acolo ca un punct de coincidență a contrariilor, punctul în care viața și moartea, realul și imaginarul se vădesc a fi același lucru. Pe-ntinsele ape din imperiul Regelui Somn, la ceasul înserării, se înalță „insulele mândre și de dumbrave pline", invadate de o vegetație luxuriantă, expresie a unei vitalități explozive („Acoperite numai cu flori și cu poiene/Urieșești"). Dar aceste simboluri ale vieții ce izvorește, copleșitor, din ape sunt, în același timp, semne ale morții, căci ele „Par sarcofage nalte plutind pe-unde senine". În spațiile acvatice de oglindire, unanim prezente în poezia eminesciană, realul se i-realizează și contrariile coincid după logica gândirii mitice.

Peisajul eminescian se vădește a fi, prin caracteristicile pe care le-am urmărit, esențialmente vizionar. Caracterele sale fundamentale (structurarea pe schema spațiului mitic și derealizarea prin oglindire) apar în întreaga operă eminesciană, modelând și universul familiar din mica lirică (ideile, piese de inspirație folclorică etc.). Salcâmul „nalt" și „vechi" și dealul pe care turmele-l urcă în seară au, în modestul peisaj pastoral din *Sara pe deal*, funcție de *axis mundi*, ca și „teiul nalt și vechi" aflat, în *Făt-Frumos din tei*, „în mijloc de codru". Și tot în inima lumii, *La mijloc de codru des*, eternitatea (luna, stelele, soarele) și veșnica trecere (zborul de rândunele, păsările călătoare) se întâlnesc pătrunzând adâncurile unei oglinzi acvatice. Conceput pe schemele spațiului mitic, peisajul familiar e pătruns de latențe vizionare care-l modelează subiacent, vădind astfel triumful poeticii viziunii asupra poeticii pașoptiste a vederii. Modul în care se realizează structurarea subiacent-vizionară a peisajului voi încerca să-l urmăresc apropiindu-mă de universul idilei eminesciene.

Înrudită, prin materie și structură, cu prima parte a *Scrisorii IV*, postuma *Sarmis* e o idilă – și, ca majoritatea idilelor eminesciene, ea se construiește în jurul unui abia schițat nucleu epic: o întâlnire în amurg și un dialog murmurat însoțind lina plutire pe ape (în alte părți blânda cavalcadă sau zborul astral), lunecarea somnambulă a cuplului ce pare să descopere, prin iubire, pierduta stare paradisiacă, de „farmec". Cu un sumar scenariu epic ce marchează, printr-o gestică ceremonială, stilizată, pătrunderea cuplului într-un spațiu paradisiac, idilele eminesciene celebrează reinstituita consonanță ființă-cosmos. Universul idilelor cuprinde uneori note de pastorală (turmele din *Sara pe deal*), dar elementul pastoral, redus adesea la o componentă muzicală a peisajului (dulcele glas de bucium ce străbate adâncurile pădurilor, atunci când ele nu-s pătrunse de sunetul, tot atât de dulce, al cornului) e un simplu element de fundal, căruia i se pot substitui componentele unui stilizat tablou mediaval (castelul din *Scrisoarea IV*) sau renascentist (castelul și mănăstirea din *Cezara*). În funcție de contaminarea idilei cu structuri specifice poveștii, baladei (*Făt-Frumos din tei*, *Povestea teiului* etc.) sau *novellei* (*Cezara*), variază și distribuția rolurilor în cuplu; perechea Ea – Eu din lirica personală devine, în lirica rolurilor, principesa și pajul (în secvența idilică din *Luceafărul*), castelana și ca-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

valerul trubadur (*Scrisoarea IV*), castelana sortită călugăriei şi misteriosul prinț al pădurii (*Făt-Frumos din tei*), tânăra aristocrată şi călugărul cu înfățişare demonică (*Cezara*), craiul get şi logodnica sa (*Sarmis*) ş.a.m.d. Dincolo de aceste contextualizări diferite, idilele repetă schema identică, de o mare simplitate, ce se reduce la mişcarea de integrare a cuplului în universul paradisiac în care eroii dispar, „se pierd" (*Făt-Frumos din tei*), „pier în vale" (*Povestea teiului*) sau adorm, troieniți de flori de tei. Ca atare, spațiul estetic al idilelor e structurat în adâncime după reperele spațiului mitic, fie el centrat în jurul unui *Axis mundi*, fie reeditând, prin întreaga-i topografie, paradisul (insula lui Euthanasius din *Cezara*), fie reamintind imaginea unei lumi abia născută din ape primordiale (*Sarmis*). Ca şi spațiul, timpul idilelor este un *timp sacru* – cel al înserării – care însemnează în opera lui Eminescu (am demonstrat lucrul acesta cu un alt prilej) timpul unei veşnice reeditări a genezei, momentul când, o dată cu răsăritul lunii şi „izvorârea" stelelor, lumile se limpezesc, ridicându-se din întunecimea amurgului. Prezența acvaticului (asociată „izvorârii" şi trimițând astfel spre imaginea subiacentă a apelor originare) este, de aceea, obligatorie în idile, fie că este vorba de ape care „plâng clar *izvorând* în fântâne" (*Sara pe deal*), de „izvorul prins de vrajă" ce „*răsărea* sunând din valuri" (*Povestea teiului*), de „rotitorul talaz" al lacului şi „respirarea cea de ape" din *Scrisoarea IV* sau de întinderea zbuciumată a mării din *Sarmis*. […]

Ioana Em. Petrescu, *Eminescu şi mutațiile poeziei românești*.
București: Editura Viitorul Românesc,
1998, pp. 53-56

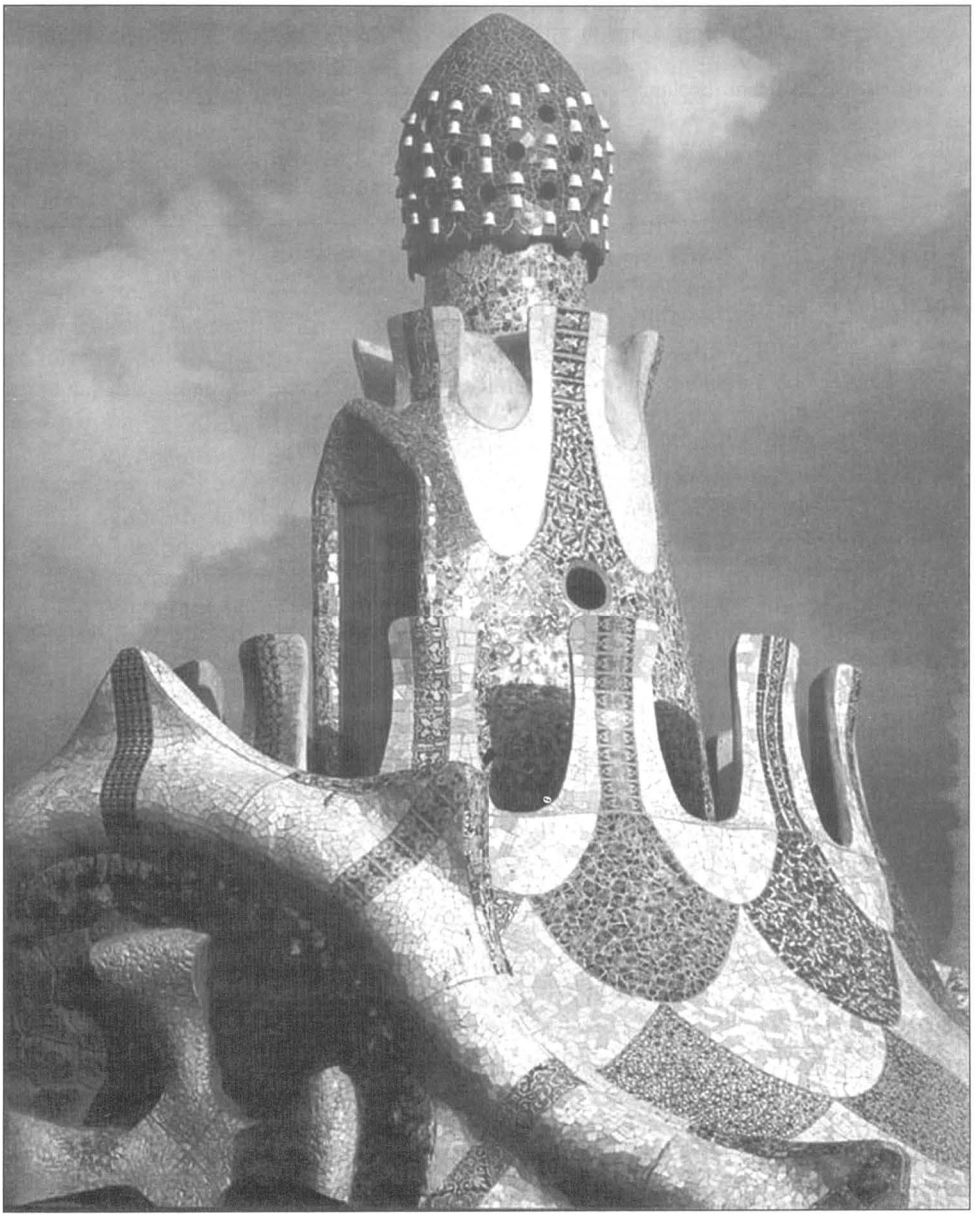

Detaliu din acoperişul clădirii paznicului, aflată la intrarea în Parcul Güell, Barcelona

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Hotel Eminescu

Ion C. ROGOJANU
Bibliofil

Iară ţara Ungurească
Fericită să trăiască !!
Să să fie... «Ţară bună»!...
«Sub Coroană Românească !!».
Proprietarul Hotelului
C. GH. CUCU
N. B. 1)
Iar acel ce nu plăteşte
Il tratez de Asfadur
Şi-l poftesc pe uşă-afară
C-un picior, pardon !! în...
1) Comunicată şi inspirată Dr. D-l Senator şi „Literat" V. M.

Prietenul şi colecţionarul Dan Toma Dulciu îmi oferea recent o cărticică de mărimea unei frunze de viţă de vie. Surpriza era, aşa cum a precizat prietenul meu, menţiunea tipărită în partea de jos a chenarului copertei, decorată în stil secession: „Se vând la autor *Hotel Eminescu* şi la toate librăriile din Botoşani." Autorul: Const. Gh. Cucu. Titlul „operei": *Încercări pripite – versuri naţionale, satirice, umoristice*... Preţul: 1 leu.

Cele 22 de pagini ale broşurii sunt tipărite pe o perisabilă hârtie de ziar. Pe prima filă – nu există pagină de titlu – apare „crezul" gastro-literar al hazosului patron: „În loc de prefaţă" ofer aceste modeste *Încercări pripite* ale mele, pe care Onoratul Public Botoşănean mi le-a cerut „unanim" a le da la lumina zilei, găsindu-le bune la gust, deşi cam „pripite". După acestea, voi publica *Încercări pregătite* pe care din cauza timpurilor anormale prin care trecem, nu le pot pune sub presă. În urmă, vor veni *Operile... complecte*, dacă nu vor fi chiar *Postume*! Autorul, „Botoşani 28 Faur 1915".

Era pentru prima oară când auzeam că ar fi existat un „Hotel Eminescu" la Botoşani. Am apelat-o telefonic pe prof. Cornelia Viziteu, directorul Bibliotecii Judeţene din Botoşani. Nici domnia-sa nu avea cunoştinţă de un astfel de hotel. Nici „arhivarii cetăţii Botoşanilor", consultaţi de dânsa, nu ştiau. În *Bibliografia Românească Modernă, 1831–1918*, am aflat că autorul şi broşura sunt menţionaţi (cota BAR I 42501) fără alte date biobibliografice.

Spre deliciul cititorilor reproducem „reclama" versificată din *volumaş* – diminutivăm, că aşa-i în Moldova – ALLO!... BOTOŞANI!!!...

La „Hotelul Eminescu"
Ce-i deschis în Botoşani
Strada Petru Mavrogheni
Vin Boieri şi oameni mari!!...

Vin şi preoţi de la ţară,
Arendaşi, învăţători,
Vin „Don-Juani", vin „Demozele"!...
Bogătaşi şi voiajori,

Vin „Silphide"... răpitoare!!...
Vin... „Artiste"... fel de fel!!!...
Căci, Hotelu-i lângă Teatru,
Şi Teatru-i lângă... Hotel!!...

Să poftiţi cu mic cu mare,
Ascultaţi a mea povaţă,
Căci o noapte de odihnă
Îţi dă... „zece ani" de viaţă!!...

Nu-i Hotel, comun ca toate,
Ci'i Hotel ca din poveşti,
Chiar şi noaptea nedormită...
O viaţă-o pomeneşti!!!...

Războiul bate la uşă,
Să intrăm în luptă cruntă,
Veniţi dară de petreceţi,
Nu vedeţi că viaţa-i scurtă?...

La „Hotel", petreceţi bine
Şi găsiţi mă rog de toate!!...
La „Restaurant" se face
Ori şi ce fel de bucate,

Găsiţi „Biftice garnite"!!
Şi „Picioare-răcituri"
Supe bune şi potroace,
Antricoate, Prăjituri!!...

Dar ce „Camere luxoase"!!
Ce Dormeze!!... Ce fotele!!...
Toate numai în mătase,
Lustruite, ... cu dantele,

Iar oglinzile măreţe!!...
Dau un farmec ca'n poveşti,
Ce tablouri minunate!!...
Ce Briz-briz-uri la fereşti!!...

Ori şi ce găsiţi la mine!!...
Tot ce... sufletul vă cere!!...
Veniţi dară, n-aveţi teamă,
Că vă servim cu plăcere.

Urăm dară „Clientelei",
Şi... „Amicilor" „Mulţi-ani"!!...
Anul nou cu fericire,
Să ne scape de... „Duşmani"!!!

Să vedeţi oştirea noastră
Triumfând în a ei cale
Şi... Hotelul „Eminescu"!!!,
Cu Zecimi de sucursale!!...

Iar Ţara Ungurească,
Fericită să trăiască!!
Să fie... „Ţară bună"!,
„Sub Coroană Românească"!!

Proprietarul Hotelului
C. GH. CUCU

N.B.
Iar acel ce nu plăteşte
Îl tratez de Asfadur
Şi-l poftesc pe uşă-afară
C-un picior, pardon!!!, în...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Mircea Cărtărescu – geamănul temperat

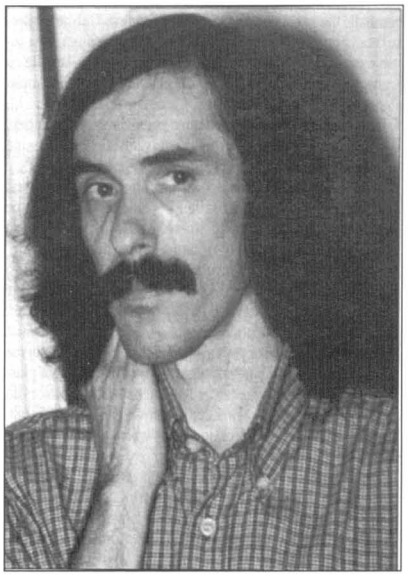

Ca orice geamăn, Mircea Cărtărescu (n. 1 iunie 1956, în cartierul bucureştean Obor) este o ființă *duplex*. Fața socială, convențională şi accesibilă este dublată de o personalitate ascunsă, necunoscută şi inaccesibilă publicului. Este deci un geamăn perfect, bine temperat din rațiuni sociale. Timid până la exces, sensibil şi chiar dezarmat în fața sexului slab, Mircea Cărtărescu găseşte resurse să devină ofensator, arogant chiar şi cu cei apropiați, dovedind că, cel puțin în cazul său, celebritatea *l-a surprins* şi l-a acaparat cu totul. Despre copilăria petrecută în cartierele Obor, Ştefan cel Mare, Moşilor şi Colentina nu are cuvinte prea agreabile. A fost de mic un copil retras, *fără stofă de lider*, cum avea să mărturisească mai târziu. A învățat să scrie la 5 ani şi a fost atras întotdeauna de poezie. În adolescență nu era creditat ca viitor scriitor de renume național nici măcar de cei apropiați. Puțini din cei care l-au cunoscut cu puțin în preajma vârstei de 20 de ani puteau bănui la tânărul slab, cu părul vâlvoi, ochi exoftalmici şi mustața ițită, ca a unui nou Vlad Țepeş, şuvoiul liric de nestăpânit aflat în umbra personalității sale.

Din tinerețe scria uşor şi repede, fiind remarcat de profesorii de la Litere, în special N. Manolescu, Ov. S. Crohmălniceanu şi Mircea Martin, toți având o influență covârşitoare asupra sa. A fost perceput, încă din anii '80 ca un adversar al *protocronismului*, curent agreat de autorități, dar respins de „gruparea" universitară. Timiditatea şi obligațiile de serviciu nu i-au permis contactul curent cu „corifeii vremii". A rămas la o apropiere formală, deseori evocată ca virtute, cu Nichita Stănescu, Marin Preda, Eugen Jebeleanu sau alți potentați oficiali. În schimb, a întreținut o prietenie activă cu Traian T. Coşovei, Ion Stratan şi Mircea Nedelciu, cel din urmă fiindu-i şi coleg, o vreme, pe un post modest ocupat la Uniunea Scriitorilor.

După Revoluție, irumpe ca promotor al post-modernismului literar, depăşind definitiv eticheta de „optzecist". Scrie *Levantul* (1990), ciclu anticipat oarecum prin *Poeme de amor* (1983), pe linia intertextualității şi a utilizării limbajului licențios. Poem parodic, în 12 cânturi, *Levantul* reface istoria literaturii române, de la origini până la Cărtărescu inclusiv, fiind o demonstrație de vervă şi imaginație lirică. Compus la vârsta de 31 ani, întregul poem reprezintă o despărțire, nu numai de poezie, dar şi de viața trăită până atunci.

Față de toată opera sa literară anterioară, *Orbitor* (trei volume, 1996–2002) este *crucişătorul.* Văzută ca o flotă, opera lui M. Cărtărescu cuprinde *transatlantice*, *veliere*, dar şi simple *bărci*. *Orbitor,* cu cele trei părți ale sale, este un *bildungsroman al demiurgului transfigurat în creator.* Aventura familiei sale, începând de la strămunicii locuitori la sud de Dunăre, este suprapusă pe exodul poporului evreu, mama sa căpătând aura Fecioarei şi purtând, în carte, numele de Maria. Evenimentele existenței comune sunt riguros dublate de o simbolică strictă. Jumătate criptat, jumătate alcătuit din invenție şi observație realistă, romanul întreprinde ample sondaje către un univers subconştient „cosmotic şi visceral", cum îl defineşte N. Manolescu.

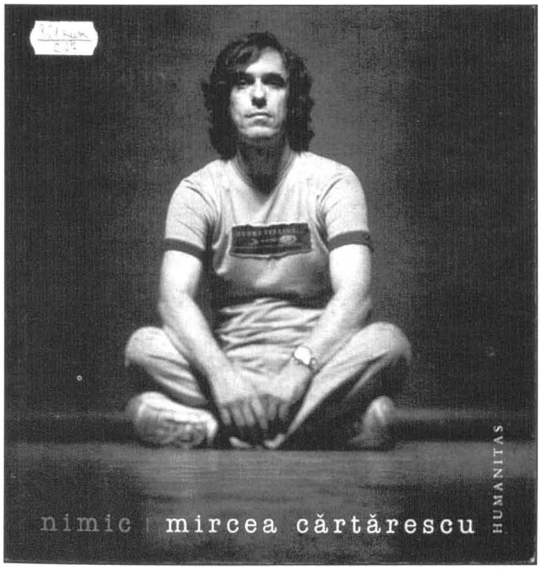

Privit din perspectivă post-modernă, Mircea Cărtărescu rămâne, ca scriitor, o demonstrație despre efectele personalității scindate. Proiecțiile metafizice sunt dublate de o realitate crudă, adesea submundană, ce face deliciul criticii „deocheate". Mai nou, scrie şi cronică politică, domeniu în care este cu totul pe dinafară. Adunate la un loc, toate aceste fragmente de viață compun portretul unui artist ce nu poate lipsi din conştiința colectivă. (*M. N.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biobibliografie

Născut la București, la 1 iunie 1956, Mircea Cărtărescu a urmat Liceul „Dimitrie Cantemir", apoi Facultatea de Litere (absolvent în 1980). Între 1980–1989 este profesor la o școală din cartierul bucureștean Colentina. După 1990 este asistent universitar (în prezent, conferențiar), bursier internațional și, cu timpul, cel mai cunoscut (dar și contestat) autor contemporan, promotor al post-modernismului, curent literar și filosofic pe care l-a și teoretizat într-o cunoscută *teză de doctorat* ținută la Universitatea București (*Post-modernismul*, studiu critic, București, 1998).

Debutează editorial în 1980 cu volumul colectiv *Faruri, vitrine, fotografii* (Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut), apoi, în 1982, publică *Aer cu diamante* (în echipă cu Traian T. Coșovei, Florin Iaru și Ion Stratan), după ce frecventase anterior „Cenaclul de luni", condus de Nicolae Manolescu, și „Junimea" lui Ov. S. Crohmălniceanu. Tot Nicolae Manolescu îi înlesnește și debutul în presa literară (1978), cu un grupaj publicat în „România literară". Volumul *Poeme de amor* (1983) este amânat de la publicare, fiind boicotat de tipografii din București și Buzău, mai ales ca urmare a criticilor formulate în „Săptămâna" de Eugen Barbu, reluate în volumul *La judecata de apoi a poeților*. Tot în 1983 publică și primele proze, într-un volum colectiv, girat de Ov. S. Crohmălniceanu și intitulat *Desant '83*.

Adevăratul său har literar se dovedește după 1990. Publică *Levantul* (Premiul Uniunii Scriitorilor), apoi romanele *Travesti* (1994) și trilogia *Orbitor* (*Aripa stângă*, 1996, *Corpul*, 2002 și *Aripa Dreaptă*, 2007) toate apărute la „Humanitas", editură cu care deține și un contract exclusiv de publicare.

Este invitat, în 1990, la Iowa University, SUA, în cadrul programului „International Writers", apoi în Germania (1991, Stuttgart), iar în 1995 predă la Universitatea din Amsterdam. În 1996 este bursier al Fundației Americane Rockefeller, iar după 1992 cărțile sale cunosc un larg circuit internațional (traduceri: *Le Rêve*, 1992, Paris, volum nominalizat și premiat pentru „Cea mai bună carte a anului" a Uniunii Latine, apoi *El Sueno*, 1992, Barcelona, *Travestie*, 1995, Amsterdam). Cărți semnate de Mircea Cărtărescu au mai apărut traduse în limbile suedeză, norvegiană, slovenă, maghiară, bulgară și, evident, engleză.

Potrivit revistei „Forbes", M. Cărtărescu se situează în topul scriitorilor români care trăiesc exclusiv din scris, realizând, după 1990, venituri estimate la peste o jumătate de milion de euro. Primul cec, „alb și mare ca un *Cadillac*", a venit după 1993, când începe colaborarea cu editura românească Humanitas, unde publică peste 20 de titluri. Urmează traduceri la edituri străine, care „se vând *decent*, dar aduc un mare succes de stimă și critici". După împlinirea vârstei de 50 de ani își cumpără, cu credit, o casă proprie „pe pământ", ajungând totuși la concluzia că „nu mă consider un negustor al operei mele", dar, ca orice scriitor, „am nevoie de *o cameră proprie* de lucru".

Autor comod, vanitos și împlinit, Mircea Cărtărescu practică meseria de „scriitor" numai cu scopul de a face performanță. „Ca să fie adevărată, arta trebuie să fie în vârful ei cel mai înalt. Nivelul artistic a fost considerat multă vreme ultimul strat și culminarea artei", declara recent poetul la o întâlnire cu cititorii din Focșani.

În 1992 publică *Visul chimeric*, un eseu arhetipal aplicat poeziei eminesciene, încercând să deceleze, pe căi bachelardiene, complexele eminesciene, revelația personalității scindate. De altfel, despre Eminescu se va pronunța în numeroase prilejuri (v. art. *Salvați-l pe Eminescu și lăsați-l să doarmă*, publicat în „Adevărul literar și artistic", nr. 956/14 ianuarie 2009), în care declară: „Eminescu este de fapt un caz trist în istoria noastră literară: adulat necritic timp de un secol, e contestat azi de multe ori necritic, din nevoia psihologică de nesubordonare."

Deși se laudă că deține un *i-pad* cu 6.000 de titluri de cărți, M. Cărtărescu este un frecvent cititor de carte pe hârtie. E convins că, deasupra șocurilor electronice, cartea va supraviețui. „Cartea este o biserică – abia așteaptă să intrăm în ea." Și, adăugăm noi, alături de carte, Biblioteca. (*M. N.*)

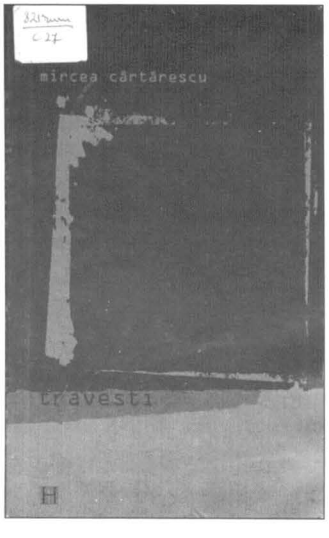

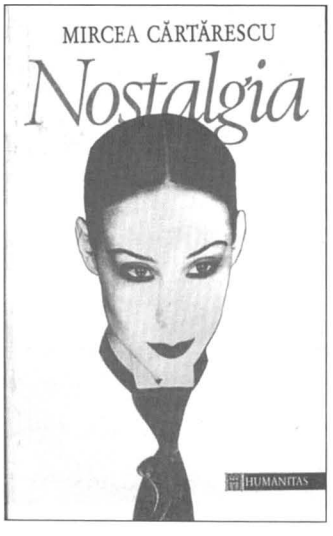

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fata cu şosete de diamante

zveltă ca o pipetă
trece pe bicicletă
fata cu şosete de diamant.
ea are părul de diamante
şi faţa de diamante
şi fustă verde de brocart.
în pulpa de sticlă a acestei fetiţe
se vede săpat un mecanism cu rotiţe
şi un piston de argint.
rotiţele se rotesc
pistonul pompează
şi adolescenta înaintează
târându-şi părul de diamant pe Calea Moşilor.

sub bluza de fildeş
sub sânul ce-ntinde-şi
boticuri rotunde de diamante
ea are cosiţe
legate cu liţe
şi coastele ei sunt cu totul de diamant.
dar aici, în colivia toracică, ea are un colibri.
la etajul patru al colibriului locuiesc eu.
acum stau la fereastră şi mă uit la pomii de muşama.

ce bine e în pieptul ei!
cerul e albastru ca peruzeaua!
norii sunt de plastilină colorată
cum tu, cititorule, poate că n-ai văzut niciodată
(pe tine poate nu te-a iubit nici o fată...)
aicea soarele e de zgârci, luna de.porţelan
şi până şi tractoriştii îl ştiu pe de rost pe Paul Celan
şi până şi păpădia şi muşeţelul
sunt trase de chinezi, cu penelul.

ce fermecată lume! trec prin seară
taxiuri de cleştar şi scorţişoară
şi printre limuzine se strecoară
fata cu şosete de diamant.
în şoldu-i de sticlă
are o pâclă
de rotiţe dinţate şi un piston de argint.
rotiţele se rotesc, pistonul pompează
şi adolescenta înaintează
târându-şi părul de diamant pe Calea Moşilor.

La o artistă

prieteno, dormi liniştită cu capul pe perna mea
iar eu voi sta să mă uit la tine
ne-am jucat mult timp unul cu altul
sticla de vodcă e la jumătate iar noaptea e-n toi
ţigări mai ai doar vreo două
ce a fost cu tine haios şi ce a fost sexual
şi discuţiile deştepte şi filmele de la biblioteca franceză
sunt ca un anotimp încheiat
tu vei avea alţi iubiţi
eu voi scrie alte poezele
dormi liniştită pe perna mea
prieteno
mă-ntreb dacă pieptul tău băieţesc
ca al mulatrei lui Baudelaire
se va mai suci vreodată spre mine
mă-ntreb cum te vei purta mâine la gară
ştii tu ce e lumea?
n-ai să ştii niciodată, nici eu n-am să ştiu
o să târâm valiza pe roţile pe caldarâmul peronului
şi dupa asta vom coresponda pân'la vară
arăţi aşa de aiurea fără ochelari
e lună plină, ţii minte că am văzut-o prin geamul lui 21
am prins zile mişto şi am făcut multă dragoste
dar totul e ca un anotimp încheiat
tu vei mai uimi şi pe alţii cu clasa ta
eu voi mai scrie alte poezele

În stilul lui Bacovia

e seară şi ninge-ndesat
zăpada-n zăpadă se lasă
şi abia mă mai mişc îngheţat
şi abia mai ştiu drumul spre casă

e beznă un câine-a lătrat
de-acum n-are rost să mai sper
sprijinit de un stâlp un soldat
şi-aprinde ţigarea stingher

e noapte şi ninge turbat
şi nu mai zăresc nici un drum
cum viaţa-i un loc depărtat
cum totu-i mai simplu de-acum!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Confesiuni

„În lumea literară ți se iartă până la urmă aproape orice: lipsa de talent, ticăloșia, ipocrizia, lașitatea. Ele sunt socotite păcate omenești și sunt privite cu toleranță. Ceea ce nu ți se iartă, cu nici un preț, este succesul."

*

„Salieri trudea foarte tare scriind muzică, pe când Mozart o făcea ușor, ca un elf grațios. Scria dintr-o bucată, fără ștersături. Își scria partiturile jucându-se. Asta nu înseamnă că mă compar cu el, dar nu cred în truda scriitorului, ci în grația lui."

*

„Când scrisul tău este cumva pe muchie, când el îi face fericiți pe unii și îi nemulțumește profund pe alții, atunci ești pe calea cea bună... Cred că orice artist are nevoie de cronici negative pe lângă cele pozitive, are nevoie de contestare. Ea este, de fapt, motorul consacrării."

*

„În cultură și în literatură balcanismul poate fi minunat. Poate fi un lucru extrem de pozitiv, fiindcă el e imaginativ, e contradictoriu în sine, e un izvor de frumusețe amară. În schimb, în viața publică el este cu desăvârșire nociv. Or, tocmai acest tip de balcanism se manifestă în România, sub forma corupției. Este partea cea mai întunecată a vieții noastre ca indivizi, a vieții noastre sociale și publice."

*

„Ca să ajungem la demoni cu adevărat, adică la geniu, la inspirație, la orice poate ridica cu adevărat opera de artă, trebuie să ajungem la un nivel de înțelegere a literaturii. Și noi avem un astfel de scriitor locuit de un geniu, și anume Eminescu [...] Eminescu a plătit privilegiul necruțător de a fi locuit de un geniu, cu ani de întunecare."

*

„Dacă toate aceste cărți cuprind poezie, și eu nu cred decât în cărțile care cuprind poezie, fie ele proză, critică sau tratate științifice, deci atâta vreme cât aceste cărți cuprind poezie, rămâi poet și e foarte bine."

*

„Un autor scrie excelent cât timp e prieten cu cineva. Când se ceartă cu el, începe subit să scrie prost. Când se reîmpacă, să vezi minune, scrie iar grozav, ba chiar mai bine ca înainte. Așa că veți auzi mereu voci care laudă cărțile mele, apoi deplâng decăderea mea de acum."

*

„Controversa de azi e succesul de mâine."

Referințe critice

„Roman autobiografic și vizionar, *Orbitor* închide în sine o adevărată teologie a creației. Ca să poată exista, lumea are nevoie de un Creator, de un Demiurg, singurul care poate inventa și eterniza. Creatorul lumii e scriitorul, cel care, numind, dă lucrurilor sens și ființă. *Orbitor* reprezintă tocmai efortul cosmo și ontogenetic pe care lumea îl face spre a da viață salvatorului ei și spre a-l iniția în tainele existenței." (Nicolae Manolescu)

*

„Se poate constata, în mod surprinzător, că, deși poet și universitar, Mircea Cărtărescu nu posedă un instrument adecvat de evaluare critică atunci când se referă la poeții români cei mai importanți, ce se presupune că fac obiectul cursurilor ce le ține în fața studenților. Este ceva axiomatic că despre Eminescu nu se poate discuta decât cu sobrietate hermeneutică maximă, iar nu cu aserțiunea că *ar fi o victimă a linguşelii tâmpe și conformiste*." (Marian Mincu)

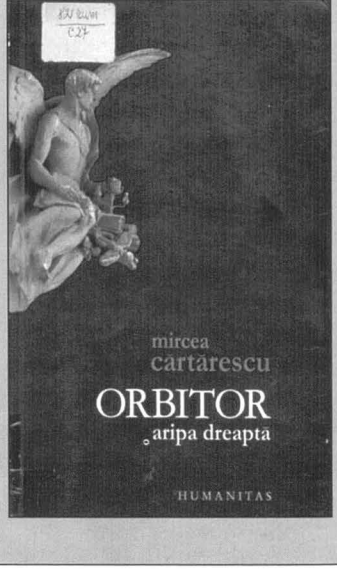

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Programe pentru copii şi tineri la Biblioteca Metropolitană Bucureşti – târguri, ateliere, proiecte *extra muros* –

Drd. Gabriela TOMA
Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Serviciul Resurse Educative. Animaţie Culturală (SREAC) din cadrul Bibliotecii Metropolitane Bucureşti (BMB) facilitează accesul la carte şi organizează proiecte educaţionale şi culturale destinate copiilor, adolescenţilor şi tinerilor.

Prin cele opt filiale pentru copii şi tineret, SREAC, alături de Centrul de Tineret, coordonat de Horia Frunză, îşi propune să participe la programul educaţional prin proiectele de educaţie non-formală. În cele ce urmează, vom prezenta câteva coordonate pe care le urmărim la nivelul SREAC:

- participarea cu programe complexe la *târguri de carte* şi conferinţe la *saloane internaţionale* de carte pentru copii şi tineret;
- participarea la *workshop-urile de lectură* şi *animaţie* organizate cu specialişti germani invitaţi de Institutul Goethe;
- participarea la *festivalurile* şi evenimentele pentru copii din Capitală;
- organizarea de *ateliere de lectură* şi teatru cu actori animatori, în cadrul unor proiecte susţinute de sponsori precum BIC, Fulga, Romaqua, Oriflame ş.a.
- participarea în reţelele de socializare;
- organizarea de *ateliere de creativitate* cu artişti voluntari;
- *proiecte extra muros* pentru copiii din centrele de plasament (proiectul „Punţi către cunoaştere"), colectare de donaţii pentru copiii din aceste centre (proiectul „Donează şi tu"), colaborarea cu ONG-uri (Asociaţia Young Initiative, Revista Atelierul);
- organizarea de *expoziţii* în colaborare cu instituţiile de învăţământ din Capitală şi, în special, cu Liceul „N. Tonitza" şi Universitatea Naţională de Arte din Bucureşti;
- proiecţii de scurtmetraje, unde sunt invitaţi tineri regizori şi publicul adolescent; proiecţii de lungmetraje în cadrul proiectelor ce-şi propun „să reflecte, să susţină şi să promoveze diversitatea culturală şi lingvistică la nivel internaţional", potrivit Manifestului Bibliotecilor Multiculturale IFLA (a se vedea proiectul „Diversitate culturală"), http://www.dialog2008.ro/eveniment/ bioncreanga_general);
- organizarea de *microrecitaluri* în colaborare cu Liceele „G. Enescu" şi „Dinu Lipatti" şi cu Universitatea Naţională de Muzică;
- organizarea de *evenimente speciale*, complexe (expoziţii, conferinţe, proiecţii de filme) în colaborare cu unele ambasade şi institute culturale, cum ar fi Ambasada Japoniei, Ambasada Mexicului, Ambasada Argentinei, Ambasada Greciei, Institutul Polonez, Institutul Cervantes.

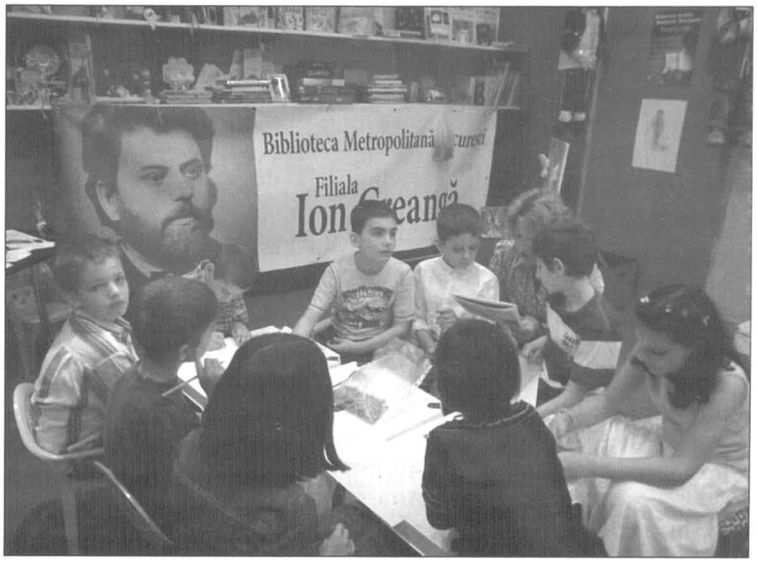

Participarea la târgurile de carte, workshop-uri şi saloanele internaţionale

Anual, SREAC participă la workshop-urile organizate de Institutul Goethe, unde sunt prezentate situaţia statistică a bibliotecilor de copii din spaţiul german, reforma educaţională şi programele naţionale pentru copii, precum şi practici şi ateliere realizate de bibliotecari animatori împreună cu participanţii din reţeaua bibliotecilor din România.

Specialiştii germani prezintă materiale Power-Point, cărţi nou apărute şi premiate în spaţiul german, iar atelierele sunt practic reprezentări pe viu a activităţilor desfăşurate în bibliotecă, folosind artefacte confecţionate special pentru poveştile citite; cu o singură diferenţă însă, participanţii nu sunt copii, ci bibliotecari.

Cu sprijinul partenerului nostru de lucru, Uniunea Editorilor din România, care îndeplineşte şi funcţia de Secţie Naţională a IBBY (Consiliul Internaţional al Cărţii pentru Copii şi Tineret), în perioada 25–29 mai 2011, am organizat, în cadrul Târgului de Carte *Bookfest 2011*, ateliere de lectură, teatru şi activităţi destinate copiilor. Spaţiul dedicat, intitulat *Clubul Şoriceilor de Bibliotecă*, a fost individualizat prin culoare şi prin organizarea continuă de activităţi pentru copii în trei zone: atelierul de hârtie manuală, condus de Răzvan Supuran, spaţiul SREAC intitulat Clubul Şoriceilor Instruiţi,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

unde ne-au vizitat şi au desfăşurat activităţi şi Cercetaşii României, sub coordonarea domnului Lucian Rădulescu; în a treia zonă s-au desfăşurat ateliere de desen, expoziţia „Tablouri florale – ecoart&greenarts", proiecţii video eco.

La Bookfest am fost prezenţi cu un program complex de promovare a lecturii şi dezvoltare a creativităţii. Selecţia documentelor prezente în standul pus la dispoziţie de IBBY a constat în cărţi în limbile germană, engleză, franceză, spaniolă, italiană, jocuri şi artefacte necesare prezentării poveştilor. Povestea lui Ion Creangă, *Cinci pâini*, a stat la baza unui atelier de matematică, iar *Cele 12 lebede* de H.Ch. Andersen a constituit sursa de inspiraţie pentru atelierul de *origami*, condus de Alexandra Mihai. Arta şi universul au fost două teme interactive care au declanşat discuţii şi opinii ale tinerilor participanţi. Centrul de Tineret a fost prezent, de asemenea, prin *Bursa proiectelor pentru copii*. Teatrul de Păpuşi „Licurici", al BMB, a fost o prezenţă constantă, întrucât poveştile trebuie prezentate, citite şi recitate cu ajutorul păpuşilor.

În fiecare an, SREAC este prezent la Chişinău, la simpozionul desfăşurat în cadrul *Salonului Internaţional de Carte pentru Copii şi Tineret*, Chişinău, organizat de Secţia Naţională IBBY a Republicii Moldova, Ministerul Culturii, Ministerul Educaţiei, Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă" şi alţi co-organizatori. Anul acesta a avut loc în perioada 7–10 aprilie 2011 şi s-a desfăşurat sub patronajul preşedintelui Parlamentului Republicii Moldova, preşedintelui interimar al Republicii Moldova, Marian Lupu. Salonul reprezintă un exemplu al muncii în echipă, al *team building*-ului realizat în mod profesionist. Acesta are ca scop promovarea editării şi difuzării cărţii pentru copii şi tineret, din punct de vedere al conţinutului literar şi al ilustraţiei de carte. Pe tot parcursul deplasării la Chişinău, am reluat discuţiile cu bibliotecarii de la Biblioteca „B.P. Hasdeu", de la Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă". În cadrul Salonului, au avut loc lansări atât la MOLDEXPO, cât şi la Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova (printre autorii cunoscuţi din spaţiul românesc s-au aflat Cassian Maria Spiridon şi Adrian Dinu Rachieru).

În cadrul Seminarului „Familia ca utilizator şi partener al bibliotecii", am prezentat conferinţa *Voluntariatul şi coeziunea socială*. Am remarcat şi alte comunicări: cea a Piei Borman, manager dezvoltarea serviciilor pentru copii şi tineret la Biblioteca Regională Stockholm, Suedia, şi cea a doamnei Hermina G.B. Anghelescu, de la Şcoala de Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării, Universitatea de Stat Wayne, SUA. De asemenea, am participat la discuţiile care au urmat conferinţelor „Cultura informaţiei. Implicarea bibliotecilor publice şi bibliotecilor şcolare", moderată de Lilia Tcaci, directorul adjunct al Bibliotecii Naţionale pentru Copii „Ion Creangă" din Chişinău, şi „Biblioteca azi: 10 provocări şi oportunităţi", moderată de Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu", conferinţe susţinute de Dr. Hermina G.B. Anghelescu. Temele acestor conferinţe au avut în vedere modalităţi de promovare a spaţiului bibliotecii, crearea unor servicii pornind de la nevoile comunităţii şi transformarea tuturor provocărilor şi problemelor sociale în oportunităţi de a crea noi servicii.

Iată şi o listă a premiilor Salonului (http:// bibcreanga.blog.com/):

Premiul „Ion Creangă": Olguţa Caia, strănepoata lui Ion Creangă;

Premiul „Igor Vieru" (pentru întreaga activitate în domeniul ilustraţiei de carte pentru copii): Violeta Diordiev;

Premiul „Cartea anului" (acordat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova): Nicolae Popa, *Balcoane cu elefanţi*, Editura Prut Internaţional;

Premiul „Simpatia Copiilor" (în baza deciziei Juriului copiilor): Claudia Partole pentru colecţia „Să creşti mare, puişor!", Editura Moldpresa;

Premiul pentru poezie „Grigore Vieru" (acordat de Alexandru Rusu, director al Baştina Radog SRL): Iulian Filip pentru întreaga creaţie poetică pentru copii;

Premiul „Cartea cognitivă": Editura Ştiinţa pentru *Enciclopedia de ecologie*;

Premiul „Cartea de referinţă": Editura Litera pentru întreaga colecţie de dicţionare;

Premiul „Cea mai reuşită colecţie de carte pentru copii": Editura Polirom (Iaşi) pentru colecţia „Cele mai frumoase basme";

Premiul „Cea mai reuşită prezentare grafică a cărţii": Lucian Săcrieru-Dragomir pentru prezentarea grafică a cărţii *Viaţa Sfântului Ioan Botezătorul*, Editura Trinitas, Iaşi;

Premiul „Cea mai reuşită ilustraţie de carte în original": Olga Cazacu pentru ilustraţiile la cartea *Balcoane cu elefanţi* de Nicolae Popa;

Premiul „Cartea-eveniment": Ştefan Andronic pentru volumul *Roua veşniciei* de Ştefan Andronic şi Grigore Vieru, Editura Pontos;

Premiul „Cel mai frumos amenajat stand": Cartea S.A.;

Premiul pentru mass-media: 1. Nicolae Roibu (ziarul „Timpul"); 2. Eleonora Culac (Actualităţi Radio Moldova).

Premii speciale acordate de:

1. Ministerul Culturii al Republicii Moldova: acad. Eugen Simion pentru volumul *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Editura Princeps Edit, Iaşi;

2. Ministerul Educaţiei al Republicii Moldova: 1. Vasile Romanciuc pentru antologia *Bucurii pentru copii: Poeţi contemporani din Basarabia*, Editurile Bibliotheca,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Târgoviște și Cartdidact, Chișinău; 2. Editurile Arc și Știința pentru volumul *Revoluția Twitter. Episodul întâi. Republica Moldova*; 3. Nicolae Dabija pentru albumul *Tema de după tema pentru acasă*, Editura Princeps Edit, Iași;

3. Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO. Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță": Spiridon Vangheli pentru volumele *Isprăvile lui Guguță* și *Împărăția lui Ciubotel*;

4. Primăria Chișinău: 1. Daniel Corbu pentru cartea *Viața de fiecare zi la Iași*, Editura Feed Back, Iași; 2. Mihai Cimpoi pentru volumele *Sinele arhaic (Dialecticile amintirii și memoriei la Ion Creangă)*, Editura Princeps Edit, Iași, și *Vasile Cârlova. Poetul sufletului mâhnit*, Editurile Bibliotheca, Târgoviște și Cartdidact, Chișinău;

5. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă": 1. Margot Spânu pentru volumele *Cele cinci diamante*, *Făcătorii destinului*, *Ce zămislesc mâinile mele?*, Editura Magna-Princeps; 2. Ianoș Țurcanu pentru cartea *Cea mai frumoasă vară a iubirii*, Editurile Bibliotheca, Târgoviște și Cartdidact, Chișinău); 3. Aureliu Busuioc pentru cartea *Vizavi de vizavarză*, Editura Prut Internațional; 4. Ludmila Sobietski pentru cartea *Ce frumoasă-i lumea!*, Editura Magna-Princeps; 5. Editura Epigraf pentru cartea *S-a născut un odoraș. Cartea bebelușilor*;

6. Uniunea Scriitorilor din Moldova: 1. Victor Dumbrăveanu pentru cartea *Plânsul jucăriilor stricate*, Editura Bons Offices; 2. Ada Zaporojan pentru cartea *Ghidușiile lui Vlăstărel*, Editura Serebia;

7. Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova: 1. Maria Bazarina pentru ilustrațiile la cartea *Basme din Bucovina*, Editura Silvius Libris; 2. Lică Sainciuc pentru prezentarea grafică a cărții *Melc, melc, codobelc*, Editura Litera;

8. Secția Națională IBBY: 1. Catinca Agache pentru romanul *Insularii*, Editura Universitas XXI, Iași; 2. Ion Muscalu pentru romanul *Vulturul deșertului*, Editura Danaster, Iași; 3. Constantin Bostan pentru cartea *G.T. Kirileanu. Un destin sub semnul lui Creangă și Eminescu, la Palatul Regal*, Editura Acțiunea, Piatra-Neamț; 4. Cassian Maria Spiridon pentru cartea *Cumpăna*, Editura Tipo Moldova, Iași; 5. Constantin Parascan pentru cartea *Preoția lui Ion Creangă*; 6. Editura KompasGhid (Moscova) pentru întreaga colecție de carte pentru copii; 7. Editura Kreativ (Târgu-Mureș) pentru volumul *Povești înainte de culcare*; 8. Adrian Dinu Rachieru pentru volumul *Poeți din Basarabia*, Editura Academiei Române, Editura Știința; 9. Arcadie Suceveanu pentru volumul *Cafeneaua Nevermore*, Editura Știința; 10. Claudia Gurschi pentru redactarea materialelor promoționale ale Salonului;

9. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu". Premiul „Cea mai bună carte pentru copiii cu deficiențe de vedere": Ion Anton pentru cartea *Vesel îndrumar pentru vestiar*, Editura Silvius Libris;

10. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. Premiul „Cea mai originală publicație în domeniul bibliologiei": Tamara Maleru pentru biobibliografia *Grigore Vieru*, Editura Baștina-Radog, BNC „Ion Creangă";

11. Revista „Florile dalbe". Premiul pentru cea mai bună carte a unui autor elev: 1. Elleny Pendefunda, *Îngerul meu*, Editura Princeps Edit, Iași); 2. Dinu Țurcanu, *Dor*, Editura Florile dalbe; 3. Casandra Corbu, *Amuzament pentru singurătatea primordială*, Editura Princeps Edit;

12. Fundația Culturală „Eco Art" din Iași. Premiul „Danaster" pentru proză pentru copii: Lucreția Bârlădeanu pentru cartea *Dealul Drăguței*, Editura Silvius Libris;

13. Premiul „O carte pentru dăinuirea noastră" (acordat, în memoria lui Dănuț Postolachi, autorul cărții *Hidronauții*, de către familie): Diana Vrabie pentru volumul *Dicționar bibliografic selectiv de literatură română pentru copii și adolescenți*, Editura Integritas;

14. Premiul „Steliana Grama" acordat de Editura Pontos: 1. Crina Popescu pentru volumul *Glontele de aur*, Editura Feed Back, Iași; 2. Dan Spasov pentru cartea *Excursia*, Editura Pontos.

În ceea ce privește activitățile pentru copii organizate în filiale, *atelierele de lectură și creativitate* se desfășoară în toate filialele SREAC.

Există activități care se organizează potrivit unui calendar fix, așa cum se derulează la Filiala „Ion Creangă", unde atelierul de lectură „Dimineți de basm" are loc în fiecare joi, începând cu ora 10.00 și este coordonat de Magda Condurache, actriță la Teatrul pentru copii „Excelsior" din Capitală. Proiectul se desfășoară cu sprijinul sponsorilor (BIC, Fulga sau Romaqua, Oriflame) care asigură produsele (rechizite, lactate, cărți, sucuri), ce se vor distribui copiilor și mascotele pentru animarea atelierelor.

De asemenea, *atelierele de creativitate* se desfășoară în fiecare sâmbătă între 10.00 și 12.00, la Filiala „Ion Creangă", sub coordonarea Valeriei Voicu, artist vizual, și a unor invitați speciali, precum Mădălin Sârbu, Alexandra Mihai, Cristina Deneș ș.a.

După atelier, copiii urcă în mansarda bibliotecii pentru a participa la spectacolele *Teatrului de Păpuși „Licurici"*, condus de Gabriela Stamatiade. Fie că e sau nu sărbătoare, fie că plouă sau ninge, fie că este vacanță, copiii vin cu drag la teatru, întrucât este mai mult decât un spectacol, mai mult decât o sală de teatru. Gabriela Stamatiade a format generații întregi de tineri talentați, este unul dintre oamenii care schimbă viețile celorlalți din jur. „Bunicuța poveștilor", cum i se mai spune, este ea însăși o poveste.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În 2010 şi 2011 am dezvoltat proiectele *extra muros*. Printre acestea amintim „Punţi către cunoaştere", organizat în colaborare cu ONG-ul Asociaţia Young Initiative (AYI), proiect câştigător la concursul de proiecte comunitare organizat de Biblionet România, finanţat de Bill şi Melinda Gates. Astfel, a fost creat un centru de educaţie non-formală în cadrul Centrului de Primire Urgenţă Copil Abuzat (în care se află copii instituţionalizaţi cu vârsta cuprinsă între 3 şi 18 ani) din evidenţa Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului Sector 4 Bucureşti. Pentru a veni în sprijinul lor, s-au organizat trei tipuri de activităţi: animaţie, lectură şi IT. Cu ajutorul voluntarilor recrutaţi cu sprijinul Asociaţiei, 20 de persoane participă la proiectul iniţiat pe 4 ianuarie şi care se va finaliza în luna iulie, odată cu evaluarea proiectului.

Dotarea centrului constă în 3 desktop-uri PC; 1 videoproiector; 1 multifuncţională; 1 flip-chart magnetic; 10 pachete software educaţional; 20 de DVD-uri filme pentru copii; 3 mese calculator; consumabile, alături de cele aprox. 300 de volume de carte strânse din donaţii.

Suntem, de asemenea, parteneri ai proiectului iniţiat de AYI intitulat „Donează carte, donează cultură" care „îşi propune consolidarea fondului de carte din anumite centre pentru persoane dezavantajate (orfelinate, after-schools) şi asigurarea unui grad ridicat de acces la cultură al copiilor din aceste medii" (http://www. younginitiative.org/proiecte.php).

Înainte de Sărbătorile Pascale din acest an, s-au strâns cadouri de la donatori sau cumpărate de voluntarii AYI, de bibliotecari din cadrul BMB ori de părinţii copiilor de la Grădiniţa nr. 195, care au fost duse la Centrul Comunitar „Sf. Vasile" din Bucureşti. Cu acest prilej, copiii de la grădiniţă şi cei din centrele de plasament au recitat şi au cântat împreună. Pentru părinţi, imaginea a fost extrem de marcantă, astfel că unul dintre dânşii a înaintat centrului o cerere pentru adopţia unui copil.

Momentan, există puncte de donaţie în toate cele opt filiale din cadrul SREAC, urmând ca produsele (cărţi, haine, jucării, materiale igienico-sanitare) să fie distribuite în centrele de plasament. Toate aceste proiecte au impact întrucât pornesc de la nevoile comunităţii.

În momentul de faţă avem absolut temei pentru a afirma că *BMB este o instituţie de nivel european*. Pentru ca acest lucru sa fie cunoscut opiniei publice sunt necesare două campanii: una de *re-branding*, de promovare a serviciilor printr-o campanie publicitară puternică (spoturi TV de genul „anunţ de interes public" care sunt gratuite; căutarea unei agenţii de publicitate care să realizeze pliante şi alte materiale promoţionale în mod gratuit, pe baza unui parteneriat de promovare reciprocă; anunţuri radio; parteneriate cu Metrorex şi RATB ş.a.); cea de-a doua campanie este legată de *proiectele de impact public*: de exemplu, parteneriatele cu inspectoratul şcolar, cu institutele culturale (Institutul Cultural Francez, Institutul Cultural Italian, Institutul Polonez, Centrul Cultural Ungar, British Council), cu unele ambasade şi ONG-uri. BMB trebuie să fie prezentă acolo unde publicul este prezent, respectiv la toate evenimentele publice dedicate diferitelor segmente de vârstă.

În ceea ce priveşte *vizibilitatea* bibliotecii în spaţiul public, în urma întâlnirii cu grupurile de lucru în cadrul Târgului de ONG-uri, organizat de Centrul de Tineret al BMB, coordonatorii multor asociaţii pentru tineri ne-au comunicat următoarele: biblioteca nu este suficient cunoscută, nu este percepută ca un spaţiu de dezbatere publică, nu este un spaţiu primitor si nu organizează evenimente care să-i reprezinte pe adolescenţi sau pe tineri.

Acest articol este şi un semnal asupra unui aspect negativ ce ameninţă a doua campanie propusă, şi anume *clonarea evenimentelor pentru copii*, un fenomen mimetic, cu rezultate dezastruoase, ce constă în preluarea unui concept, cum ar fi cel de „atelier de lectură", de fapt, doar forma sa, fără conţinutul propriu-zis. În momentul în care am introdus acest concept în spaţiul bibliotecii, intenţia mea a fost ca textul poveştii să stea la baza dezvoltării vocabularului, a imaginaţiei şi a creativităţii, utilizând tehnici specifice de lectură şi de asociaţii lingvistice şi iconografice. Asemănător catahrezei în raport cu metafora, cei care organizează astfel de evenimente-clone pentru copii duc lipsă de imaginaţie.

Cursurile de limbi străine pentru copii ar trebui susţinute de persoane cu spirit pedagogic – sau chiar profesori – care sunt totodată animatori, aşa cum au fost cele organizate, în sensul profesionist, la Filialele „Ioan Slavici" şi „Marin Preda".

Din discuţiile avute cu părinţii în cadrul *atelierelor de lucru*, ştim că aceştia aşteaptă de la Bibliotecă proiecte dedicate unui grup mai mare şi divers de participanţi. Nu vor veni, desigur, la serbările sau la activităţile unde partenerii de lucru sunt micrograpuri ale anumitor instituţii de învăţământ.

Dincolo de diferenţa majoră între „a găzdui" şi a „organiza evenimente" cu parteneri (ca terţi ai proiectului!), filialele BMB au realizat şi colaborări foarte bune, în cadrul proiectelor comune, cum ar fi cea între Sediul Central şi Filiala pentru copii şi tineret „Ion Creangă", între Filiala „Nicolae Bălcescu" şi Filiala „Elena Farago", nemaivorbind de colaborarea filialelor în cadrul SREAC.

În ceea ce priveşte *activităţile cu voluntari*, trebuie să constatăm că aceştia nu se confundă cu *prietenii bibliotecii*, utilizatori fideli care participă la activităţi şi sprijină buna desfăşurare a programelor culturale. *Voluntarii* sunt recrutaţi potrivit unor standarde şi obiective specifice în cadrul unui proiect, potrivit unei legislaţii, încheindu-se un contract şi realizându-se un dosar profesional (inclusiv o *scrisoare de recomandare*).

Mulţumim cu această ocazie partenerilor de lucru, în special Ambasadei Mexicului, pentru donaţia de carte în limba spaniolă pentru copii publicată în Mexic (200 de volume), Asociaţiei Young Initiative pentru sprijinul acordat în derularea proiectelor, Muzeului Literaturii pentru promovarea serviciilor bibliotecii.

Este un tablou sintetic, dar nu exhaustiv al activităţilor organizate de Bibliotecă pentru copii şi tineret, însă grăitor pentru nivelul impactului. Personal, vin de plăcere la serviciu (iar acest lucru, cum spune francezul, *C'est absolument nécessaire*) pentru că pot aplica toate ideile bune şi creative, iar copiii sunt cel mai receptiv public, dar şi cel mai sever.

(În imagini: secvenţe din activităţile pentru copii desfăşurate de Serviciul Resurse Educative.
Animaţie Culturală la Târgul de Carte *Bookfest 2011*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Din viaţa filialelor Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Filiala „Dimitrie Cantemir"

• Joi, 7 aprilie, de Ziua Mondială a Sănătăţii, în parteneriat cu Colegiul Naţional „Cantemir Vodă" şi Poliţia Capitalei, a avut loc manifestarea *Drogurile... De ce?*, având drept scop prevenirea consumului de droguri.

La dezbatere au participat: psiholog Andrei Chiriac, comisar de poliţie Filică Silianovici, comisar de poliţie Robert Chitu, profesori şi elevi ai Colegiului Naţional „Cantemir Vodă", utilizatori ai bibliotecii.

Elevii s-au implicat activ în discuţii, au urmărit cu atenţie materialele prezentate şi s-au arătat interesaţi de organizarea acestui tip de întâlniri.

• Vineri, 8 aprilie, în parteneriat cu Liga Pentru Renaşterea Daciei, a avut loc manifestarea *Eminescu şi strămoşii daci*. Programul a cuprins: o expunere susţinută de artistul plastic Michaela Orescu, o vitrină literară *Mihai Eminescu*, prezentarea volumului *Studii şi cercetări de dacoromânistică*, precum şi intervenţii ale celor prezenţi referitoare la tema dezbătută.

• Joi, 14 aprilie, în colaborare cu Filiala „Ioan Slavici", având drept parteneri Colegiul Naţional „Cantemir-Vodă" şi Editura Cununi de stele, a avut loc lansarea primului *Manual de limba sanscrită* din România. Doamnele Lelia Rădulescu, Elena Andronache, Carmen Muşat-Coman au evocat personalitatea şi opera Amitei Bhose. Au fost prezentate manuscrisele autoarei şi, în premieră, după 20 de ani de la susţinerea ultimului curs de limba sanscrită de către Amita Bhose, planşele de lucru ale cercetătoarei indiene. (foto)

• Vineri, 15 aprilie, în parteneriat cu Societatea Cultural-Ştiinţifică „Getica", a fost organizată manifestarea *Relaţiile religioase cu Patriarhia Antiohiei*. Conferenţiarii, prof. Dan Dulciu şi dna Nabila Cuza-Bechara, au adus în prim plan bisericile *Sf. Eftimie* (Fundenii Doamnei) şi *Sf. Spiridon* (Vechi).

Materialul scris a fost susţinut de imagini filmate şi de o serie de documente expuse pentru informarea publicului.

• Vineri, 29 aprilie, în parteneriat cu Fundaţia School and Fun – Grădiniţa Şotron, s-a desfăşurat întâlnirea *Anotimpurile din cărţi*, destinată formării deprinderilor de comportare civilizată a copiilor în diferite situaţii, dezvoltarea capacităţii de adaptare şi control al emotivităţii copiilor, comunicării copil – adult.

Copiii prezenţi au fost familiarizaţi cu biblioteca, primind informaţii despre utilizarea Internetului, accesul liber şi lectura publică. Au citit poezii având drept subiect anotimpurile (versuri de George Topârceanu, Elena Farago, Tudor Arghezi, Otilia Cazimir), au desenat şi au expus planşe realizate la grădiniţă.

Parteneriatul semnat cu Fundaţia School and Fun – Grădiniţa Şotron se doreşte a fi o colaborare pe termen lung.

• Vineri, 13 mai, în colaborare cu Liga Pentru Renaşterea Daciei, a avut loc o *Introducere în teoria generală a poliţiilor*. În expunerea sa, dl comandor (r) Emilian Munteanu a explicat termenul de *poliţii*, punând în discuţie determinismul geografic. O vitrină literară şi numeroase intervenţii din partea celor prezenţi au făcut ca dezbaterea să fie o interesantă lecţie de istorie.

• Miercuri, 18 mai, a fost organizată o întâlnire cu elevi ai Colegiului Naţional „Cantemir Vodă", pasionaţi de cunoaşterea limbii franceze, care a fost însoţită de vizionarea scurtmetrajului cu titlul *Stricteternum*. Elevilor, coordonaţi de prof. Anamaria Gheorghian, li s-au predat noi metode de lucru într-o lecţie care a cuprins: vizionare, descriere film, persoane, interioare, elemente de decor, descoperirea simbolurilor şi activităţi ce implică dezvoltarea vocabularului.

• Vineri, 20 mai, o clasă de elevi de la Colegiul Naţional „Cantemir Vodă" au vizionat filmul *Hamlet*. Având drept scop dezvoltarea capacităţii de exprimare orală, lecţia susţinută de prof. Olivia Ţena a solicitat elevilor să organizeze secvenţe textuale în funcţie de o cerinţă specifică şi să identifice tipurile de personaje, cu aplicaţii pe textul piesei lui Shakespeare.

• Vineri, 20 mai, sub egida Societăţii Cultural-Ştiinţifice „Getica", a avut loc manifestarea *Tumulii cavalerilor războinici*. În prezentarea sa, dl Silviu N. Dragomir a oferit auditoriului mai multe informaţii referitoare la înhumaţia sub tumulii cu manta de piatră în perioada bronzului timpuriu, la originea acestui rit funerar pentru zona intracarpatică. De asemenea, a făcut o analiză a mormintelor tumulare şi plane din diferite regiuni ale Daciei, oferind o imagine asupra războinicilor daci, a tipului de armament folosit de ei. Participanţii au adus în discuţie formele antropice de relief.

Adriana PANĂ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Filiala „Alexandru Odobescu"

• Joi, 26 mai, spectacolul susținut de trupa de teatru a Colegiului Național „Emil Racoviță" a fost un cadou oferit celorlați copii participanți, în apropierea zilei de 1 Iunie. După spectacol am avut jocuri de logică și dicție coordonate de logopedul Ionela Mitrea și cadouri pentru trup și suflet (dulciuri și cărți).

• Vineri, 10 iunie, a avut loc manifestarea *Bucureștii din vremea lui Alexandru Odobescu*. O adevărată încântare a constituit-o *Ziua Porților Deschise* (Ziua Filialei) în compania acad. Răzvan Theodorescu, a dr. Georgeta Filitti și a dr. Florin Rotaru, Directorul general al Bibliotecii Metropolitane. S-a vorbit despre Odobescu, omul și opera sa, despre atmosfera Bucureștilor de odinioară… (foto)

Acordarea premiilor anuale pentru anul 2010 a încheiat un proiect cultural extrem de bine primit de prietenii bibliotecii prezenți la manifestare.

Anca BADEA

Filiala „George Coșbuc"

• Miercuri, 13 aprilie, în parteneriat cu Asociația Zibo.ro și prin colaborarea Școlii nr. 111, în cadrul programului „Biblioteca de la A la Z" a avut loc acțiunea *Săptămâna familiei, Săptămâna fără TV*. Manifestarea a avut loc în prezența doamnei Rodica Cosmaciuc, Director al Bibliotecii Metropolitane București. Colega noastră Florentina Dobrogeanu, șef Birou Biblioteci Zona SUD, a citit o poveste elevilor prezenți, alături de care s-au aflat doamnele profesoare Elena Uplea și Elisabeta Smuc.

• Joi, 12 mai, în cadrul programului „Ziua Filialei" s-au desfășurat *Zilele George Coșbuc*. Alături de noi au fost colaboratori apropiați: Corneliu Lupeș (Muzeul Național al Literaturii Române) – *Treceri prin București*, colegul nostru Florin Preda – *Vechiul București* (prezentare PowerPoint), Claudia Voiculescu – prezentare de autor – Ștefan Dimitriu. (foto) Prof. Neculai Nistor a venit însoțit de Florin și Iulian Nicolau, elevi ai Liceului „George Enescu", care au susținut un microrecital muzical clasic.

• Joi, 19 mai, în cadrul programului „Vino la noi", bibliotecarii filialei, împreună cu scriitoarea Crina Decusară-Bocșan, au fost în vizită la Colegiul Romano Catolic „Sf. Iosif". În sala Amfiteatru a colegiului, au fost așteptați de elevii claselor a III-a și a IV-a, însoțiți de dna învățătoare Iuliana Ștefănescu, de surorile Monica Jitaru, Nicoleta Herciu, Tharsicia Cata, Magdalena Hârbu și de dna bibliotecară Gabriela Petrișor. Copiii au recitat poezii scrise de ei, fiind răsplătiți cu povești și autografe din partea dnei Crina Decusară-Bocșan.

• Vineri, 27 mai, întâlnirea intitulată *Eminescu și copiii*, care a avut loc la Grădinița „Albă ca Zăpada și Piticii" – grupa mare, coordonată de dna educatoare Adriana Ioncea – le-a oferit copiilor ocazia de a primi informații despre viața și opera poetului, de a recita din versurile sale și de a realiza desene inspirate din poezia lui Eminescu.

• Cu ocazia zilei de 1 Iunie, filiala noastră, sprijinită de părinți și sponsor (McDonald's), a fost gazda unei mici petreceri pentru copiii din cartier. Am pătruns în *Universul copilăriei* alături de Zâna cea Bună (Maria) și de micul nostru Păcală (Dănuț), și am participat la concursurile de poezie și dans. Pentru eforturile noastre am fost răsplătiți de sponsorul nostru cu un tort și cu meniuri pentru toți copiii.

• Joi, 2 iunie, alături de grupa mijlocie Ariceii, de la Grădinița Casa Fericirii, coordonată de dnele educatoare Lidia Voinea și Gabriela Fieraru, am făcut o călătorie în *Lumea poveștilor*. Copiii au cântat și au spus poezii, au colorat personajele preferate din povești, primind apoi baloane și bomboane.

Florența IVAN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Filiala „Nichita Stănescu"

• Cursul de iniţiere în utilizarea calculatorului, „Navigăm într-un univers de idei", parte componentă a programului Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, „Informare şi consiliere", proiectul „Navigarea în opt paşi", vine în întâmpinarea celor dornici să comunice pe Internet sau să acceseze singuri informaţia cu ajutorul calculatorului. Se acordă prioritate persoanelor care doresc să-şi îmbunătăţească competenţele în scopul găsirii unui loc de muncă. Până în prezent, 23 de serii a câte 8 utilizatori au beneficiat de cursurile noastre oferite gratuit.

• *Cartea – izvor de frumuseţe.* Nerăbdarea a fost mare pentru cei 30 de copii, din grupa mare a Grădiniţei nr. 37, educatoare dna Angela Gheorghe, care ne-au vizitat pentru prima dată, în ziua de 5 mai. Cu câte o carte în mână, cei mici au fost dornici să ne împărtăşească ceea ce au învăţat la grădiniţă. După cântece şi poezii, s-au aşezat cuminţi să vizioneze filmul *Dumbrava minunată*.

• În ziua de 16 mai, în parteneriat cu Şcoala nr. 167, s-a desfăşurat Atelierul de creaţie *Ce vreau să mă fac când voi fi mare!* Copiilor le-a fost explicat rostul împrumutării cărţilor şi grija pe care trebuie să o aibă fiecare pentru acestea. Au urmat o serbare şi un concurs de desene. Elevii clasei I, îndrumaţi de dna învăţătoare Stela Negoi, şi-au prezentat desenele, iar cine a reuşit să reproducă cel mai bine meseria aleasă, a primit câte un binemeritat premiu. (foto)

• Ziua de 18 mai ne-a adus din nou bucuria de a fi gazda unei întâlniri cu alţi copii... isteţi: grupa pregătitoare A de la Grădiniţa nr. 40, educatoare dna Mariana Minescu, a participat la o lecţie pe tema *Învăţaţi să circulaţi*. Copiilor li s-au explicat câteva reguli de circulaţie şi li s-au distribuit materiale de educaţie rutieră disponibile în bibliotecă. Apoi, au demonstrat că şi-au făcut tema în cadrul concursului *Circulăm corect*, despre diverse semne de circulaţie.

• *Citesc şi privesc.* Activitatea, parte componentă a proiectului „Atelierul de lectură", s-a desfăşurat în parteneriat cu Şcoala nr. 117. Vineri, 3 iunie, elevii clasei a II-a E, îndrumaţi de dna învăţătoare Olimpia Ivan, au pregătit un minispectacol. Robert Mansour ne-a surprins cu *Magia alfabetului*, creaţie proprie, iar Alexandra Melcioiu a dat o lecţie de actorie colegilor săi recitând impecabil poezia *Vara* de Nichita Stănescu. Drept recompensă, colegii lor de la clasele mai mari le-au citit poveşti.

Liliana RADU

Eveniment editorial

Portalul GEOPOLITICS.RO, lansat oficial la Biblioteca Metropolitană Bucureşti

În ziua de 6 mai 2011, BMB a găzduit lansarea oficială a portalului de ştiri GEOPOLITICS.RO. Cei peste 35 de studenţi şi doctoranzi participanţi la manifestare au dezbătut problema revoluţiilor în lumea arabă, în cadrul unei mese rotunde cu tema „Dominoul revoluţiilor". Au participat, în calitate de moderatori, E.S. dl. Dumitru Preda, ambasador acreditat al României în Republica Cuba, şi cunoscutul politolog Niels Schneker, fost consilier pe probleme politice la Casa Albă în timpul administraţiei Reagan. La manifestare a fost prezent, ca invitat, şi dl dr. Florin Rotaru, director general al BMB.

Cele mai frecvente întrebări au vizat următoarele aspecte: care sunt cauzele izbucnirii acestor revolte? Dacă sunt *puse la cale* de administraţii sau organizaţii străine? Ce implicaţii economice şi politice au aceste evenimente?

Răspunsurile au diferit, în funcţie de formaţia intelectuală a moderatorilor: când documentate, academice, sobre, din partea dlui dr. Dumitru Preda, când colocviale, uşor ironice şi acide, în stilul cunoscut al lui Niels Schneker.

Concluzia acestei întâlniri a fost punctată de ambasadorul D. Preda: *pe termen scurt, România nu poate rămâne indiferentă faţă de reacţiile şi evenimentele din lumea arabă.* Avem nevoie, ca ţară europeană, de relaţii diplomatice şi bună înţelegere cu toate statele din regiune. În acest sens, fundamentalismul islamic, ce constituie catalizatorul revoltelor din regiune, trebuie cunoscut, dar mai ales abordat în chip constructiv. (*CRONICAR*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Noua Renaştere

Raportul Comitetului Înţelepţilor despre Patrimoniul Cultural European Online (IV)

Capitolul 9: Parteneriatele public – privat pentru digitizare. Oportunităţi, provocări şi piedici

9.1 Problematica

9.1.1 Modelele de parteneriate public – privat pentru digitizarea bunurilor culturale există deja în Europa. Acestea variază de la investiţiile directe de fonduri în schimbul exploatării comerciale exclusive a materialului digitizat până la schemele clasice de sponsorizare în scopuri publicitare, de marketing.

9.1.2 Până în prezent, fondurile private au fost în mare parte direcţionate către digitizarea cărţilor şi au în vedere materialul din domeniul public. O privire mai atentă la situaţia de pe teren relevă mesaje semnificative în ceea ce priveşte condiţiile parteneriatelor public – privat pentru digitizare în Europa.

9.1.3 Google a devenit un actor major la nivel global prin investiţiile sale masive în digitizarea cărţii, dar şi în Europa, printr-o serie de parteneriate cu bibliotecile europene. În general, Google estimează că, din 130 de milioane de cărţi unice existente în lume, de la lansarea proiectului *Google Books* în 2004, a digitizat 15 milioane. Google digitizează doar material din domeniul public din Europa (dinainte de 1870). Nu a dezvăluit nimic în ceea ce priveşte fondurile exacte investite sau natura acordurilor cu bibliotecile. Cu toate acestea, pe baza declaraţiilor publice legate de două acorduri recent încheiate rezultă câteva informaţii:

9.1.3.1 Conform acordului cu Biblioteca Naţională a Austriei, 400.000 de cărţi vor fi digitizate de către Google. O investiţie de 30 de milioane de euro (aproximativ 75 de euro pe carte) a fost raportată de către partea austriacă.

9.1.3.2 Conform acordului cu guvernul italian, un milion de cărţi vor fi digitizate. Partea italiană a estimat investiţia la aproximativ 100 de milioane de euro (100 de euro pe carte), în timp ce Google a susţinut că suma investită ar fi „mult, mult mai mică" şi „de şase până la zece ori mai mică decât ceea ce alţi parteneri potenţiali au avut în vedere".

9.1.4 Accesul la materialul digitizat este gratuit pentru utilizatorii finali, iar toate materialele pot fi utilizate în scopuri non-comerciale. Bibliotecile primesc exemplare de aceeaşi calitate. Perioada de utilizare preferenţială a materialului digitizat este discutată de la caz la caz, în funcţie de mărimea şi de tipul colecţiei. Unele acorduri (de exemplu, Biblioteca din Lyon) prevăd un termen de 25 de ani, dar acesta a scăzut progresiv până la 15 ani.

9.1.5 Deşi Google nu a fost explicit în ceea ce priveşte modelul său de afaceri, îmbunătăţirea calităţii serviciilor ca motor de căutare pare să fie un obiectiv principal al activităţii sale. Lansarea recentă a *Google ebooks* – bazat pe acorduri cu editorii pentru a posta online lucrările cu drepturi de autor – aruncă o nouă lumină asupra ambiţiilor Google pe piaţa de carte digitală.

9.1.6 Grupul britanico-american ProQuest a fost activ în sectorul digitizării cărţii din domeniul public, ca parte a proiectului privind cărţile europene vechi, până la 1700. Acorduri au fost semnate şi cu biblioteci din Marea Britanie, precum şi cu Biblioteca Naţională din Danemarca (2009). Potrivit modelului de afaceri convenit cu aceasta din urmă, ProQuest menţine baza de date pentru vânzare (public-ţintă: universităţi şi cercetători) iar biblioteca, o copie pentru diseminare imediată în Danemarca (controlate de adrese IP). La zece ani după publicarea sa de către ProQuest, materialul digitizat poate fi pus la dispoziţia tuturor.

9.1.7 Un alt tip de parteneriat public – privat se referă la acordurile dintre instituţiile de cultură şi parteneri din sectorul privat care nu sunt interesaţi de exploatarea conţinutul digital, ci doar de îmbunătăţirea imaginii corporaţiei lor. De exemplu, sponsorizarea Telefónica pentru digitizarea colecţiilor Bibliotecii Naţionale a Spaniei este în valoare de zece milioane de euro (pentru digitizarea a 25 de milioane de pagini). Este de remarcat faptul că stimulentele fiscale pentru acest tip de parteneriat există deopotrivă în Spania şi în alte state membre ale Uniunii Europene.

9.2. Consideraţii generale

9.2.1. Stimularea fluxului de fonduri private pentru digitizarea bunurilor culturale prin intermediul parteneriatelor public – privat apare ca o modalitate de abordare viabilă şi durabilă a acestei probleme presante: aducerea online a patrimoniului cultural european şi conservarea lui pentru generaţiile viitoare. Această afirmaţie devine tot mai acută ca urmare a crizei financiare actuale şi presiunii tot mai mari exercitate asupra bugetelor publice.

9.2.2 Întrebarea-cheie nu este dacă parteneriatele public – privat pentru digitizare ar trebui să fie încurajate, ci „cum" şi „în ce condiţii". Ce condiţii şi principii ar trebui să se aplice în scopul de a reconcilia interesele legitime ale părţilor implicate, şi anume instituţiile culturale, părţile comerciale, precum şi titularii de drepturi în cazul digitizării materialelor cu drept de autor? Cum să promovezi un mediu concurenţial echitabil şi să stimulezi implicarea actorilor europeni? Cum să ajuţi la construirea parteneriatelor strategice pentru digitizare la nivel local, regional şi transregional?

9.3 Care sunt condiţiile şi principiile de funcţionare pentru parteneriatele public – privat pentru digitizare în Europa?

9.3.1 Accesul tuturor la resursele culturale ale Europei este, de asemenea, un aspect relevant în cazul parteneriatelor public – privat, şi acest principiu nu ar trebui să fie compromis.

9.3.2 Ca păstrătoare ale patrimoniului cultural, integratoare de conţinuturi culturale şi cu rol educaţional, instituţiile culturale sunt obligate să garanteze misiunea lor de bază, în timp ce-şi remodelează rolul tradiţional pe fondul schimbării digitale. Asigurarea accesibilităţii online a colecţiilor le permi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

te să profite de oportunitățile erei digitale. Cu toate acestea, intrarea în parteneriat cu o entitate privată nu ar trebui să compromită misiunea de bază a instituțiilor culturale, mai degrabă să le permită acestora să se bucure în continuare de beneficiile digitizării colecțiilor lor în termeni de accesibilitate online, conservare și reutilizare.

9.3.3 Pe de altă parte, partenerii privați sunt o parte esențială a lanțului procesului de digitizare. Ei aduc finanțare, tehnologie și expertiză. Este de așteptat să dorească să vadă întoarcerea unui profit în urma investițiilor lor.

9.3.4 Găsirea unui echilibru adecvat în acordurile de parteneriat public – privat este o chestiune de negociere între instituțiile de cultură și partenerii privați, care variază de la un caz la altul. Instituțiile culturale intră adesea în parteneriate cu entități comerciale nepregătite sau neechipate.

9.3.5 În acest context, este util să fie stabilite *condițiile de bază și principiile* care s-ar putea aplica atunci când fondurile private sunt investite pentru a digitiza și a face accesibile online colecții publice ale instituțiilor culturale europene:

i) *respectul pentru titularii de drepturi:* parteneriatele public – privat ar trebui să fie stabilite în baza unor temeiuri legale privind drepturile de autor, aplicabile deopotrivă la nivel național și european;

ii) *transparența:* atât procesul de realizare a acordului dintre o instituție publică culturală și un partener privat, cât și conținutul acestuia ar trebui să fie făcute publice. Aceasta este o cerință minimă pentru digitizarea patrimoniului cultural public;

iii) *accesul*: modelele de parteneriate în care utilizatorul final are *acces liber* la materialele digitizate ar trebui să fie încurajate în mod clar față de modelele în care utilizatorul final trebuie să plătească pentru accesarea online a materialului. Acest lucru ar trebui să se aplice atât pentru domeniul public, cât și pentru materialele cu drepturi de autor. Când intră într-un parteneriat public – privat pentru digitizare, instituțiile culturale trebuie să asigure *accesul transfrontalier* la materiale. Modelele de parteneriat prin care sunt oferite cetățenilor unui stat membru al Uniunii Europene condiții mai favorabile de acces la materialul digitizat decât cele oferite altor state membre ar trebui să fie puternic descurajate;

iv) *calitatea exemplarelor:* partenerul privat ar trebui să ofere instituțiilor culturale fișiere digitizate de aceeași calitate ca cele folosite de el însuși;

v) *reutilizarea:* instituția culturală ar trebui să poată utiliza fișierele fără restricții în context non-comercial;

vi) *sistemele de împărțire a veniturilor:* în cadrul parteneriatelor public – privat, instituțiile culturale ar putea negocia sisteme de repartizare a veniturilor în raport cu exploatarea comercială a materialului digitizat (de exemplu, publicitatea);

vii) *exclusivitatea:* în principiu, nu ar trebui să existe parteneriate exclusive. Cu alte cuvinte, materialul din domeniul public care face obiectul unui parteneriat public – privat trebuie să poată fi, de asemenea, digitizat și de alte companii private.

9.3.6 *Utilizarea preferențială sau exploatarea comercială preferențială:* este de așteptat ca partenerul privat să urmărească o perioadă de utilizare preferențială sau o exploatare comercială a activelor digitizate în scopul de a evita accesarea liberă. Această perioadă ar trebui să permită partenerului privat să-și recupereze investițiile, dar, totodată, ar trebui să fie limitată în timp, pentru a evita crearea unei piețe dominată de un singur jucător.

Din aceste motive, Comitetul a stabilit timpul maxim de utilizare preferențială a materialului digitizat în parteneriate public – privat la maximum șapte ani. Acest interval este considerat adecvat pentru a genera, pe de o parte, stimulente pentru investiții de fonduri private în digitizarea masivă a bunurilor culturale, iar, pe de altă parte, pentru a permite un control suficient al instituțiilor publice asupra materialelor digitizate.

9.4 Cum poate fi stimulat un flux de fonduri private și cum pot fi create condiții echitabile de concurență în domeniul digitizării patrimoniului cultural al Europei?

9.4.1 În ciuda diversității de opțiuni și posibilități, în anumite domenii, cum este digitizarea cărții din domeniul public, unii actori au o prezență mult mai dinamică decât alții. Actorii globali au multe de oferit, dar ei nu ar trebui să fie văzuți ca soluția unică de a digitiza bunurile culturale ale Europei. Găsirea unei soluții europene înseamnă căutarea unor modalități inovatoare de atragere a fondurilor private, de a construi expertiză și de a crea condiții pentru creșterea economică.

9.4.2 Responsabilii politici ar trebui să ia în considerare posibilitatea implicării actorilor europeni prin diferite măsuri:

i) încurajarea digitizării unităților care nu au primit prea multă atenție până acum, cum sunt materialele audiovizuale, ziarele, periodicele sau obiectele de muzeu (spre deosebire de cărți), care pot ajuta la diversificarea peisajului digitizării în Europa;

ii) pe termen mediu, sub rezerva îmbunătățirii situației financiare a statelor membre, trebuie să fie luată în calcul aplicarea de noi taxe;

iii) utilizarea fondurilor publice adecvate pentru digitizare este o altă cale de exploatare. Fondurile publice pot fi oferite instituțiilor culturale care au asigurat un parteneriat pentru digitizarea colecțiilor lor cu o entitate privată, pe o bază întărită de fonduri private investite, consolidând astfel domeniul de aplicare a proiectelor de digitizare.

iv) încurajarea Europeana și a instituțiilor contribuitoare să își extindă conținuturile digitale prin crearea de parteneriate cu mediile de afaceri europene.

Principalele recomandări:

1) În scopul de a proteja interesele instituțiilor publice care intră în parteneriat cu o entitate privată ar trebui să fie respectate o serie de condiții minime:

a) conținutul contractului între o instituție culturală publică și un partener privat ar trebui să fie făcut public;

b) materialul digitizat din domeniul public ar trebui să fie gratuit pentru publicul larg și disponibil în toate statele membre ale Uniunii Europene;

c) partenerul privat ar trebui să ofere instituțiilor culturale fișiere digitizate de aceeași calitate cu cele pe care el le utilizează.

2) Timpul-limită pentru utilizarea preferențială sau pentru exploatarea comercială preferențială a materialului digitizat prin parteneriatele public – privat nu trebuie să depășească șapte ani. Această perioadă este considerată adecvată pentru a genera, pe de o parte, stimulente pentru investițiile private în digitizarea în masă a bunurilor culturale și, pe de altă parte, pentru a permite un control suficient al instituțiilor publice asupra materialelor digitizate.

3) Factorii de decizie politică la nivel european și națio-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nal ar trebui să creeze condiţii favorabile pentru implicarea actorilor europeni. În special:

a) încurajarea digitizării în domenii noi, cărora nu li s-a acordat multă atenţie până acum, cum sunt materialele din domeniul audiovizual, ziarele, periodicele sau obiectele de muzeu;

b) pe termen mediu, sub rezerva îmbunătăţirii situaţiei financiare din statele membre, să se creeze stimulente pentru investiţiile fondurilor private prin intermediul impozitării;

c) încurajarea utilizării fondurilor publice şi a fondurilor private investite în digitizare. Fondurile publice pot fi oferite instituţiilor culturale care au încheiat un parteneriat pentru digitizarea colecţiilor lor cu o entitate privată, pe baza investiţiilor unor fonduri private. Încurajarea Europeana şi a instituţiilor contribuitoare să îşi extindă conţinuturile digitale prin crearea de parteneriate cu mediile de afaceri europene.

Capitolul 10: Concluzii

10.1 Ajungând la concluziile prezentului raport, sperăm că am putut ilustra cât de important este pentru Europa să se asigure că moştenirea noastră comună, culturală şi intelectuală, este accesibilă tuturor prin intermediul noilor tehnologii informaţionale.

10.2 Un pericol se întrevede la orizont: pierdem părţi din patrimoniul nostru pentru simplul motiv că acesta nu poate fi consultat cu metodele şi instrumentele utilizate în prezent. Acest pericol preocupă în mod special Europa. Pentru că rolul Europei în lume va rămâne acela de motor în domeniul cultural.

10.3 Un poet a spus: „Europa, numele tău este memorie." Europa a fost construită prin evoluţie, gândire, creaţie, cercetare şi ingeniozitate. Există un acord deplin: fiecare fază a acestui proces este demnă de conservare şi studiu. Aceasta presupune în prezent efortul uriaş de traducere a acestui patrimoniu colectiv pentru a asigura că nu va deveni la fel de impenetrabil pentru generaţiile viitoare, cum au fost hieroglifele de-a lungul secolelor! Este, mai presus de toate, de datoria sectorului public să se asigure că acest patrimoniu este accesibil tuturor.

10.4 Au fost luate o serie de iniţiative. Acestea reprezintă rezultatele unor măsuri sporadice şi dispersate. Dar există o iniţiativă care rezultă din eforturile convergente ale mai multor ţări şi instituţii: Europeana. Aceasta s-a dovedit a fi o iniţiativă utilă, dar, până acum, dezvoltarea sa este modestă. Oriunde Europeana prinde rădăcini, reţelele oferă servicii excelente. Aceste eforturi sunt, din păcate, încă prea fragmentate şi prea dependente de bunăvoinţa părţilor interesate. Europeana ar trebui să dispună de mijloace complexe, provenind de la instituţiile europene şi de la statele membre, ţinând cont de principiile subsidiarităţii şi reprezentativităţii.

10.5 Există un alt motiv pentru a sprijini eforturile depuse de Europeana până în prezent: respectarea unor principii fundamentale, pe care Europa le garantează în domeniul culturii. Acestea sunt principiile care reprezintă contribuţia sa la civilizaţie: în primul rând, statutul specific al activităţilor culturale, care nu ar trebui să fie în întregime obiectul unor norme de piaţă şi, în al doilea rând, protecţia drepturilor de creaţie, prea adesea neglijate sau chiar disprețuite în zilele noastre.

10.6 Ce s-ar întâmpla dacă nu am face nimic pentru a conserva moştenirea noastră în era digitală? Ce s-ar întâmpla dacă am hotărî să părăsim operele culturale aşa cum sunt ele, fără a le transforma în formate digitale şi fără a ţine cont de conservare şi durabilitate? Lipsa noastră de acţiune va costa?

10.7 În primul rând, protejarea şi promovarea culturii şi a patrimoniului ca valoare publică este o responsabilitate comună, bazată pe Tratatul Uniunii Europene: aceasta înseamnă să păstrăm diversitatea culturală şi să aducem moştenirea noastră culturală comună în prim plan, să facem o punte între tradiţie şi modernitate; să reconciliem tinereţea cu trecutul, pregătind astfel drumul către viitor; să oferim o bază solidă pentru educaţie şi diseminarea cunoaşterii; să întărim coeziunea socială, contribuind la diseminarea cunoştinţelor în societatea informaţională.

10.8 Trecând dincolo de registrul moral, cultura şi patrimoniul în era digitală reprezintă un set de oportunităţi pentru economiile şi societăţile europene. Digitizarea se bazează pe progresul tehnologic, care, la rândul său, poate stimula inovaţia şi creativitatea. Acesta poate contribui la crearea de locuri de muncă, la creşterea economică şi la dezvoltarea afacerilor în sectoarele legate de tehnologie, cultură, creativitate şi inovaţie. Ţinând cont de dimensiunea economică a digitizării patrimoniului nostru cultural, progresul tehnologic nu aduce atingere dimensiunii simbolice, mai degrabă ne ajută să profităm la maxim de bogăţia enormă pe care o deţinem, care este de multe ori insuficient exploatată. Patrimoniul nostru şi cultura pot consolida avantajul competitiv al Europei în epoca revoluţiei digitale şi a globalizării. Modelele de afaceri inovatoare, investiţiile inteligente, colaborarea între sectoare (de exemplu, public – privat, cultural – economic, creativ – tehnologic), politicile adaptate la nevoile părţilor interesate (de exemplu, instituţii culturale, creatori, parteneri privaţi, publicul larg) pot ajuta la tranziţia către era digitală.

10.9 Timpul este esenţial. Concurenţa mondială este dură şi Europa riscă să rămână pe dinafară.

10.10 Un ultim gând: reflecţia noastră este axată pe conservarea şi valorificarea patrimoniului nostru, dar nu priveşte doar în trecut. Prin valorizarea patrimoniului nostru, pregătim un teren fertil pentru o creştere viitoare.

Elisabeth NIGGEMANN
Jacques DE DECKER
Maurice LÉVY

Bruxelles, 10 ianuarie 2011

Sursa:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/reflection_group/final-report-cdS3.pdf

Traducere de Cornelia RADU
Biblioteca Metropolitana Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ORIZONTURI

In memoriam – 140 de ani de la naştere

N. Iorga – „spirit românesc şi european de excepţie"

Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU

În încheierea lucrării *Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc*, elaborată la începutul secolului al XX-lea, în atmosfera de pregătire a împlinirii idealului naţional, N. Iorga scria despre primul făuritor al Unirii românilor: „A-l uita pe dânsul, acum şi întotdeauna, ar fi să ne uităm pe noi înşine, să părăsim menirea noastră. Să-l avem înainte de câte ori gândul ni se înalţă mai sus de nevoile mici ale zilei ce trece şi caută să zărească în depărtările viitorului."[1]

Cu aceste cuvinte, care i se potrivesc şi „magului de la Vălenii de Munte", ne apropiem cu emoţie de opera lui pentru a ne întări şi azi prin ea în procesul de reînnoire a ţării şi pentru a ne înţelege mai bine rostul în construcţia noii Europe.

Opera lui N. Iorga, prin dimensiunea ei excepţională – cca. 2.000 de cărţi şi în jur de 25.000 de articole – a dus faima României în lume şi a onorat umanitatea. Gândirea lui întru totul europeană şi, în acelaşi timp, întru totul naţională întruchipează, în sensul cel mai nobil, complementaritatea dintre particular şi general, dintre naţional şi universal.

O imagine despre informaţia şi formaţia enciclopedică a lui N. Iorga – istoric, literat, orator, ziarist, om politic – o oferă, pe lângă parcurgerea *Bibliografiei* operei sale, care însumează trei volume de titluri, *Biblioteca* lui, una din cele mai bogate biblioteci personale cunoscute în lume şi care a constituit fondul iniţial al Bibliotecii renumitului Institut de istorie universală, ctitorit de N. Iorga.

Marele istoric a cules cu grijă cărţi de pretutindeni, din ţară şi străinătate; el a strâns, începând cu cărţi din secolul al XVI-lea, tot ce privea trecutul românesc. Acestora le-a adăugat marile colecţii de izvoare şi lucrările fundamentale, monografii şi sinteze privitoare la istoria ţărilor vecine şi istoria universală în general. Clasici ai literaturii române şi universale au îmbogăţit biblioteca şi au hrănit vigoarea şi frumuseţea stilului lui N. Iorga.

De la N. Iorga se păstrează în cultura românească cel mai frumos imn închinat vreodată cărţii, înălţătoare de valori: „O, sfintele mele cărţi, mai bune şi mai rele, pe care soarta prielnică mi le-a scos înainte, cât vă datorez că sunt om, că sunt om adevărat, ca oamenii din ţările unde nu s-a întrerupt niciodată cultura, şi de aceea, cu toată lipsa unei averi, moştenită sau câştigată, cu câtă nesfârşită iubire, cu câtă nesăţioasă patimă v-am cules de pe toate drumurile, din toate tristele colţuri ale părăsirii voastre, din împrăştierea atâtor furtuni şi catastrofe casnice, pentru a face din voi ce a lăsat mai preţios omenirea de pretutindeni şi de oriunde, în casa mea, deseori mutată, până la permanenţa unui dar prietenesc, biserica celor patruzeci de mii de glasuri care înalţă acelaşi imn, peste marginile morţii cui v-a scris, acelui mare şi nobil sfânt, martir totdeauna, care e idealul uman!"[2]

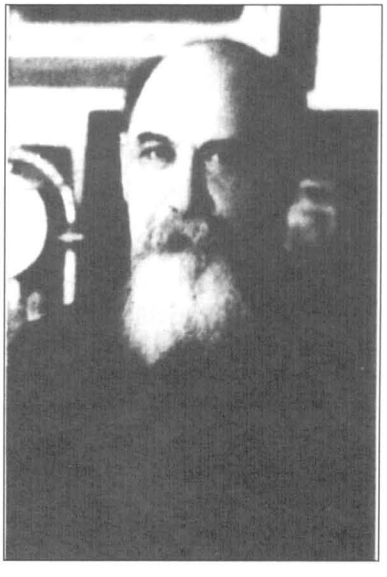

Savanţi străini, care au vizitat Institutul de istorie universală „N. Iorga" al Academiei Române, au rămas impresionaţi de valorile pe care le cuprinde Biblioteca Institutului, veritabilă oglindă a portretului spiritual al lui N. Iorga. Ei au lăsat în scris măgulitoare aprecieri la adresa savantului român şi la ctitoria lui, „sanctuar al istoriei româneşti".

Privit ca „marele istoric al românilor" (G. Duby, G. Duroselle), N. Iorga este văzut, totodată, ca un „Erasmus al Balcanilor" (B. Tuncel), „spirit românesc şi european de excepţie" (Francis Dessart), „fala Europei şi a lumii" (Bernard Michel), „un uriaş al gândirii" (Nicholas M. Nagy-Talavera), „profet", „vizionar" (A. d'Haeneus).

Cunoaşterea vieţii şi a operei lui N. Iorga îndreptăţeşte aprecierile de care el s-a bucurat şi continuă să se bucure în lumea savantă.

N. Iorga nu numai că a îmbogăţit istoriografia românească şi cea universală, dar le-a şi conferit o viziune ce-l situează în rândul marilor creatori de curente şi idei.

Nimeni n-a pătruns mai bine ca el legătura dintre istoria naţională – care câştigă prin situarea într-un cadru de istorie universală – şi istoria universală, care se îmbogăţeşte şi-şi lărgeşte sfera prin istoriile naţionale; nimeni n-a pledat mai convingător ca N. Iorga pentru înţelegerea istoriei prin luarea în considerare a tuturor aspectelor de viaţă, în măsură să întregească tabloul istoric, pentru redarea istoriei văzută în sensul ei global.

N. Iorga a considerat istoria ca o însemnată forţă de educaţie, în măsură să prefacă „sufletul celor ce se pătrund de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

învățămintele ei". Istoria – după el – „dă simțul realității lucrurilor și ajută cu judecăți drepte. Ea privește azi pe oricine, căci oricine participă la viața publică și o determină".

Știință a trecutului, istoria este, totodată, știință a prezentului. „Să scriem și să predăm – arăta N. Iorga – ceea ce trebuie, lucrurile de care societatea are nevoie și în sensul pe care societatea îl pretinde, ca să ne audă și să ne asculte… Pulsul preocupațiilor noastre să bată în ritmul, fie și înfrigurat, al timpului. Orice subiect am trata… să-l interpretăm în sensul vremii noastre… să-i stoarcem ceea ce această vreme dorește pentru folosul ei. Să pornim de la societatea contemporană și să revenim la dânsa."[3]

În viziunea lui N. Iorga, *cultura*, bazată pe știință, artă și educație, sporește necontenit energia vitală și conduce popoarele la realizarea aspirațiilor lor spre progres.

Prin originea ei, cultura este națională – ea face parte din firea și sufletul popoarelor care o produc – ajunge însă, prin modul de răspândire a produselor ei, universală.

Fiecare popor, oricât de mic ar fi, poate să contribuie și este dator să aducă o contribuție la patrimoniul cultural al omenirii.

Totodată, fiecare popor, pentru a-și asigura viitorul, trebuie să fie în stare să-și adapteze munca la noul ritm al progresului omenirii. El trebuie să-și însușească produsele științei și ale civilizației universale, să le aplice la țara sa pentru a pune în valoare bogățiile acesteia. De aici necesitatea instituțiilor, care să înalțe prin educație nivelul cultural al populației, să-i dezvolte aptitudinile în așa fel încât printr-o muncă bine organizată să crească nivelul de civilizație al poporului, să întărească și capacitatea lui de a-și apăra teritoriul și de a se afirma în competiția economică și culturală dintre popoare.

„Avem – scria N. Iorga – o civilizație națională de întărit, hrănind-o cu tot ce am păstrat ca monumente, datine și amintiri și ținând-o în strânsă legătură cu orice curente de sănătoasă înnoire a culturii europene."[4]

„Idealul constă în a lua cât mai mult de la toți, în a le potrivi, în a găsi o formă de armonizare și în a crea ceva potrivit ție, potrivit nației tale."[5]

Prin poziția geografică, origine, dezvoltare istorică, cultură, poporul român a fost și este organic integrat lumii europene. În 1911, în discursul de recepție la Academia Română, N. Iorga spunea: „[Suntem] moștenitorii legitimi și integrali ai civilizației occidentale și ai celei orientale." Țările Române au ajuns „centrul silințelor spre cultură ale întregii lumi creștine răsăritene, mijlocitori ai tendințelor culturale și politice apusene", „chemând la libertate națională și independență, cu un ajutor statornic și desinteresat, rând pe rând, pe greci, pe bulgari, pe albanezi".[6]

Noțiunea de *Europa* a conținut schimbări de conținut în evoluția ei. În raport de aceste schimbări politico-culturale, o nouă *Europă* lua locul celei vechi. *Europa*, identificată cu *Creștinătatea* în Evul Mediu, a devenit *Vechea Europă* în raport cu *Europa Nouă*, după Pacea din Westfalia (în fapt, după tratatele din Münster și Osnabrük, semnate la 24 octombrie 1648), când s-au stabilit întâia oară bazele echilibrului european. „Sistemul european" a fost ridicat mai sus și desăvârșit prin opera Revoluției Franceze și prin opera lui Napoleon I, care au marcat, mai întâi, o *Europă revoluționară* cu idei de libertate și fraternitate, mai apoi *Europa lui Napoleon I*, o Europă de sistem, de administrare.

Ca o reacție împotriva sistemului Sfintei Alianțe s-a impus *Europa liberală*, care după primul război mondial a devenit *Europa veche*, în raport cu preocupările care se manifestau în vederea edificării unei *Noi Europe*.

„*Europa Nouă* trebuie să fie – după N. Iorga – o *Europă liberă*, sprijinită pe state naționale libere."[7] Libertatea acestora trebuie respectată și apărată. „Iar apărarea nu se poate realiza, în cel mai nobil sens englez al cuvântului, decât atunci când li se respectă dreptul și nu li se ia în batjocură însăși ființa lor morală. Nici de reprezentanții înșiși ai *libertății*, nici de oamenii pe care aceștia îi primesc în casa lor."[8]

N. Iorga pleda pentru întărirea statului național, a legăturilor dintre populația majoritară și minoritățile etnice.[9]

Statul național în viziunea lui N. Iorga are obligația de a dezvolta o civilizație națională. Aceasta nu trebuie să se izoleze de mersul general al culturii umane. Orice civilizație ce se izolează se condamnă și împreună cu dânsa și națiunea care a produs-o. Noi toți suntem participanți ai omenirii întregi.[10]

Principiul libertății era văzut de N. Iorga ca esențial în alcătuirea *Europei noi*: 1. Libertate în interiorul țărilor europene, fiecare cetățean aducându-și aportul conștiinței sale neatârnate pentru binele patriei și al nației; 2. Libertate a popoarelor care au plătit prin martirologiul lor dreptul de a trăi de sine.[11]

Europa liberă, *Europa nouă* trebuie să-și definească identitatea – după N. Iorga – în primul rând printr-o mare cultură, aceasta fiind liantul cel mai puternic care să unească popoarele Europei și să conducă la *crearea conștiinței europene.*

A doua dimensiune importantă în construcția *Europei noi* era văzută de N. Iorga în crearea unui sistem de apărare și găsirea formelor materiale de a-l asigura.

Pentru România întregită – își exprima convingerea N. Iorga – „întoarcerea către Apus este… o asigurare pentru prezent și o promisiune pentru viitor".

În edificarea azi a unei *noi Europe*, unele din reflecțiile vizionarului, personalitate proeminentă a Europei – care a fost N. Iorga – capătă aspecte concrete, de altele ar trebui să se țină seama în realizarea unității Europei, văzută în diversitatea ei.

Note

1. *Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc scrisă la 1900 de N. Iorga*. București, 1919, p. 73-74.

2. N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, ediție îngrijită de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, studiu introductiv, note, comentarii de Valeriu Râpeanu. București, 1976, p. 124.

3. N. Iorga, *Generalități cu privire la studiile istorice*, ediția a III-a. București, 1944, p. 142.

4. *Ibidem,* p. 94.

5. N. Iorga, *Idei asupra problemelor actuale. I. Forme care se duc și realități care vin. II. Vechea și noua Europă*, (f.a.), p. 97.

6. Idem, *Generalități cu privire la studiile istorice,* p. 93-94.

7. Idem, *Idei asupra problemelor actuale*, p. 77-84.

8. „Neamul românesc", anul XXXV, nr. 142, 144 din 2, 4 iulie 1940, p. 4.

9. N. Iorga, *Idei asupra problemelor actuale*, p. 182.

10. *Ibidem.*

11. „Neamul românesc", anul XXXV, nr. 170 din 4 august 1940, p. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Note de lectură

Filosofia la confluența între „literis" și „virtuti"

Ucenic și, în bună măsură, succesor al lui Constantin Noica, academicianul Alexandru Surdu, în prezent director al Institutului de Filosofie și Psihologie „C. Rădulescu-Motru" al Academiei Române, continuă pe cont propriu demersul pentru identificarea a ceea ce C. Noica numea „rostirea filosofică românească", publicând la Editura Biblioteca Bucureștilor volumul *Izvoare de filosofie românească* (București, 2010), o culegere de articole publicate inițial în revista „Clipa", editată de Fundația pentru Civilizația Rurală „Niște țărani" (director, scriitorul Dinu Săraru). Volumul, alcătuit din 14 studii, reprezintă o caldă pledoarie, făcută de pe poziții filosofice, pentru dreapta valorificare a gândirii românești de la origini și până în zilele noastre și identificarea „izvoarelor ei nesecate".

Așadar, autorul alcătuiește „C.V.-ul filosofiei românești", pe temei și în spirit autohton, pornind de la izvoare și trecând prin „galerii și ochiuri neștiute", ajungând la „havuzuri ca niște lacuri ale aducerii aminte", metaforă a energiei mereu renăscute a spiritului românesc. De altfel, însești coperta cărții reproduce un astfel de havuz cu apă limpede, aluzie deopotrivă la „timpul havuz" blagian, dar și la spiritul Brașovului natal.

Dacă despre sistemul rostirii filosofice românești, cu referire directă la C. Noica, dar și la predecesorii săi, Al. Surdu se pronunță fără echivoc, utilizând chiar termenul de „simplist", privindu-l din perspectivă hegeliană („Problema nu este aceea de a transcende universul culturii române [...] ci de a înscrie rostirea filosofică românească, cu specificul ei, pe fluxul rostirii filosofice în genere", afirma Al. Surdu în volumul *Cercetări logico-filosofice,* București, Ed. Tehnică, 2008, p. 404), acest impediment nu ne oprește să analizăm, detaliat, *substratul* gândirii filosofice românești. Or, tocmai acest aspect este aprofundat de Al. Surdu în volumul menționat.

Recent, într-un interviu acordat criticului Aureliu Goci (v. art. *Șase întrebări pentru acad. Al. Surdu*, în „Literatorul", nr. 140-141, 2011, p. 8) autorul recunoaște că, atunci când este vorba de raportarea la „izvoare", este necesară o „dublă specializare": filosofică și literară. Aceasta mai ales din motivul că majoritatea autorilor invocați de-a lungul cărții sunt situați „la încheietura" dintre litere și filosofie. Este, remarcă Al. Surdu, o ilustrare a devizei șaguniene ce l-a animat toată viața: „Literis et virtuti" și sub faldul căreia slujește și azi academicianul Al. Surdu.

Punctul central al demonstrației întreprinse în lucrare este acela dacă *românii au propria lor filosofie* și, dacă da, care ar fi specificul ei. Depășind nivelul comun și negativist al lui „Dacă tăceai, filosof rămâneai", Al. Surdu admite și nuanțează argumentele lui Mircea Vulcănescu, formulate în eseul *Dimensiunea românească a existenței* (1940). În esență, aceste teze se reduc la următoarele: 1) există o filosofie autentică și originală, născută printre români și în spirit românesc; 2) avem, în cultura noastră, un mediu specific de definire a acestor idei; 3) s-a încercat și s-a reușit, de-a lungul timpului, constituirea de sisteme filosofice cu specific românesc.

Acestea sunt argumentele *raționale* privind existența *de facto* a unei filosofii autohtone, ilustrate în trecutul național și relevate, cu finețe și aplicație, de gânditorul Al. Surdu în cartea sa. Cât despre problema sensibilă a *specificului național* (analizată într-un capitol distinct al cărții), acceptăm ideea că „naționalizarea unei culturi riscă să-i altereze prezentul și chiar viitorul" (*op.cit.*, p. 117). Nu există, însă, susține Al. Surdu, o filosofie numai *națională*, la fel cum nu există una strict *internațională*. Raportul dintre național și universal se schimbă de la epocă la epocă, de la o etapă la alta. Fundamentale sunt, însă, evitarea izolaționismului și dezvoltarea în armonie cu spiritul și cu freamătul vremii. Astăzi există în lume, observă Al. Surdu, naționalități *producătoare*, dar și *consumatoare* de filosofie. Raportul dintre acestea nu este însă legat strict de nivelul economic și de sistemul social.

Privit din această perspectivă, modelul filosofic românesc nu este nici kantian, nici hegelian sau indienist, cum lasă să se înțeleagă Mircea Eliade sau Sergiu Al. George. Românii sunt o națiune, observă Al. Surdu, deopotrivă *consumatoare*, dar și *gazdă* de filosofie.

În concluzie, cartea *Izvoare de filosofie românească*, titlu calchiat după revista nicasiană „Izvoare filosofice", reprezintă un răspuns la „tensiunea esențială" a filosofiei românești, și anume legitimarea ei. *Descărcarea* acestei tensiuni constă, în opinia lui Al. Surdu, în refacerea spiritului creator al filosofiei noastre, în identificarea propriilor trăiri și simțiri. Este, să recunoaștem, provocarea adresată de Al. Surdu actualei generații de filosofi români.

M. NENCESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Semicentenar Lucian Blaga

Lucian Blaga şi Felix Aderca – *Corespondenţă*

Nicolae MAREŞ
Diplomat

Nu cred să se fi elucidat până în prezent relaţia dintre Felix Aderca, acel Domn „literat complet şi nespecializat" – cum ironic i-a spus Tudor Arghezi autorului *Ţapului* – şi poetul Lucian Blaga, filosoful şi diplomatul în vogă, din perioada interbelică.

Reţinem, de la început că între cei doi scriitori au existat relaţii de prietenie care au precedat plecarea în postul diplomatic de la Varşovia al autorului *Fenomenului originar*, volum apărut în 1925. La secţia de manuscrise a Academiei Române se află două scrisori şi patru vederi transmise de Blaga lui Felix Aderca, printre care un text scris pe un carton în format 1/4 dintr-o pagină A4, cu următorul conţinut:

Iubite Domnule Aderca,

Am cam întârziat cu trimiterea cărţii făgăduite, – în schimb îţi trimit cea mai nouă. (Probabil *Ferestre colorate* – n.a., N.M.). *La* Zamolxe *nu te-am invitat, cum ne-am înţeles, fiindcă – nu aveam nici o nădejde să reuşească.*

Mijloacele teatrului maghiar, de aici sunt cu mult prea reduse.

Totuşi reprezentaţia a reuşit peste aşteptări. Ţi-am citit cu un deosebit interes Moartea unei republici roşii. *Parcă ai fi trăit ani întregi pe „pustă". (Eu o cunosc foarte bine).*

Salutări,
Lucian Blaga

O altă mărturie epistolară, ceva mai închegată, este cea din 24 decembrie 1926, când, în ajunul Crăciunului, Lucian Blaga îi trimite lui Felix Aderca, de la Varşovia, în strada Luterană 6 din Bucureşti, următoarea scrisoare:

Iubite prietene,

Ţi-am primit cartea şi am citit-o cu nerăbdare. Sunt în ea lucruri admirabile. I-ai dat titlul Femeia cu carne albă *dar ca impresie totală rămâne – ecou al unei vehemente trăiri – simbolul părului roşu al celeilalte. Simbolul unei experienţe care a trecut, după cum ştii şi prin opera mea. Altfel desigur, dar totuşi înrudit prin aromă. – Dintr-un capriciu de „ataşat"* (aluzie la postul pe care îl ocupa la Varşovia de o lună – n.a., N.M.) *– îmi voi face plăcerea să scriu câteva rânduri despre carte într-o revistă poloneză. Îmi dai voie, nu-i aşa? Aici mă simt bine, deşi cam izolat.* (Acesta este primul semnal pe care Blaga îl dă din Polonia despre modul în care se simţea, iar sentimentul singurătăţii amintite se pare că se va perpetua – n.a., N.M.).

Eşti aşa de bun să vorbeşti cu d. Lovinescu – să-mi permită să dau în revistele de aici unele fragmente din noua sa operă de istorie literară? (Fireşte mi-ar trebui şi volumaşele apărute până acum!).

Lucru am destul dar îmi rămâne timp şi pentru cizelarea celor două piese ce le am în sertar.

M-aş bucura să primesc ştiri din ţară.
Poate poţi face să mi se trimită „Sburătorul" care reapare.

Cu toată prietenia şi dragostea,
L. Blaga

Cum era un om de cuvânt, Blaga a făcut ca în publicaţia „Głos Prawdy" să apară un grupaj de ştiri în care cosemna, printre altele, şi despre apariţia ultimului volum de nuvele ale lui Aderca, menţionând că noua culegere este apreciată de critica românească „drept cea mai bună lucrare a autorului". La 27 martie a apărut, în acelaşi ziar şi exegeza blagiană despre critica literară românească, ce poate face obiectul unui eseu separat. Schimbându-şi reşedinţă, la începutul lunii noiembrie 1927, de pe Vistula pe Vîltava, scriitorul diplomat va expedia pe adresa *Ministerului Muncii, Domnului F. Aderca – scriitor* – o vedere din Praga. Aceasta înfăţişa măreţia gotică a Catedralei pragheze – Svatovitsky chram. Blaga, abia ce ajunse la destinaţie, de vreme ce ştampila poştei indică data de 14-XI-1927. Diplomatul scria:

Dragă Aderca

De la Praga unde am fost transferat, îţi trimit un rând de prietenie. Ce mai faceţi în luptele cu spiritul în ţară? Nu mai ştiu nimic. Mă ierţi că nu ţi-am răspuns încă nici azi la „întrebările" puse? – „Nu pot" – dar pot să îţi trimit o *strângere de mână.*

Blaga

Rândurile respective ne ajută să găsim o justificare cu privire la lipsa sa din cartea de interviuri: *Mărturia unei generaţii*, prin care Aderca revigora un gen de mare forţă în con-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

vorbirile purtate cu scriitori şi oameni de artă. Volumul reconstituia efervescența intelectuală a vremurilor.

Transferat între timp pe alt post de ataşat de presă, de la „marginea diplomației", de data aceasta de la Praga la Berna, Lucian Blaga îi va adresa şi de această dată o vedere prietenului Aderca, înfățişând *Berne et les Alpes*, însoțită de următorul text:

Iubite Aderca, îți mulțumesc mult, mult pentru articolul din „Adevărul". Nu am răspunsul D-tale în ce priveşte povestirea în traducerea germană. Pe podul de pe cealaltă parte trec zilnic de câteva ori, dar munții se văd aşa de frumos numai o dată pe an!

Multă prietenie,
L. Blaga

Nu excludem că aici Lucian Blaga se referea la comentariul publicat de F. Aderca în „Bilete de papagal", la 31 martie 1929, intitulat: *Profetul Blaga.* Aprecierile priveau noul volum: *Paşii profetului.* Găsim în prezentarea pe care o făcea, chiar la începutul ei, o aprecierea de largă deschidere, care nu se mai făcuse până atunci prin recenziile apărute. Aderca îl considera pe Blaga: „poet ardelean prin naştere, universal prin temperament, convingeri şi voință".

Cu toate că încă din 1919 s-au scris recenzii destul de elogioase la adresa poetului, filosofului, dramaturgului, eseistului L. Blaga, sub care şi-au pus semnăturile: Scarlat Struțeanu: *Cultură şi cunoştință de Lucian Blaga* („Viitorul", 21 august 1922) sau *Lucian Blaga: Filosofia stilului* („Mişcarea literară", 22 noiembrie 1924); Alexandru Bogdan, *Gândirea lui Lucian Blaga: Cultură şi cunoştință* („Lupta", aprilie 1922); Onisifor Ghibu: *Nu rezistă celula? Cu prilejul apariției cărții d-lui Lucian Blaga: Cultură şi cunoştință* („Adevărul literar şi artistic", 29 octombrie 1922); Tudor Vianu: *Filosofia stilului de Lucian Blaga* („Gândirea", noiembrie 1924); Mihai Ralea: *Lucian Blaga şi filosofia stilului* („Viața Românească", 12 decembrie 1924); Constantin Şăineanu: *Filosofia stilului de Lucian Blaga* („Adevărul", 10 decembrie 1924); Petre

Ghiață, *Lucian Blaga, Fenomenul originar* („Mişcarea literară, 18 august 1925); Al. Busuioceanu, *Lucian Blaga: Fenomenul originar* („Cuvântul", 25 septembrie 1825); Sever Stoica, *Ferestre colorate de Lucian Blaga* („Chemarea tinerimii române", 17–22 august 1926); Eugen Lovinescu, *Critica ideologică. Lucian Blaga şi Tudor Vianu* („Viața literară", 3 decembrie 1926); Pompiliu Constantinescu, *Lucian Blaga 1. Eseistul 2. Dramaturgul* („Opere şi autori", Bucureşti 1928) etc., se pare că exegeza lui Aderca i-a plăcut în mod deosebit autorului, motiv pentru l-a păstrat la inimă.

Şi din Cetatea Eternă, Lucian Blaga îi transmite lui Aderca vederea cu *Ponte e Castel S. Angelo*, la 12 decembrie 1929, împreună cu: *Cele mai calde mulțumiri pentru felicitările din „Adevărul"*. Cele câteva rânduri sunt însoțite de speranța ca în ianuarie se vor vedea la București.

Ultimul mesaj transmis de Blaga lui Aderca, aflat în colecția de scrisori de la Academia Română, este expediat de la Heidelberg, la 7 august 1930: *Un salut romantic dela al D-tale, cu prietenie, L. Blaga.* Era o vedere cu romanticul *Schloss*.

Alee din Parcul Güell, Barcelona

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dezbateri la Palatul Parlamentului

România între Statut şi Reformă

Întâmplător sau programatic, dezbaterea cu tema „Concluziile adoptării Statutului minorităților asupra Statului Român şi a românilor din județele Harghita, Covasna şi Mureş" a fost găzduită marți, 7 iunie a.c., de sala Avram Iancu a Parlamentului României. Adică exact sala ce poartă numele eroului național pe care, de Ziua Maghiarității (15 martie), un etnic maghiar autodeclarat secui îl spânzura simbolic pe o stradă din Miercurea Ciuc, în inima României, sub pretextul condamnării pedepselor pe care, în mintea sa exaltată, le-ar fi aplicat Avram Iancu şi garda sa militară, în 1848, conaționalilor maghiari. Evident, gestul a fost repudiat – formal – de UDMR şi escamotat de autorități. În realitate, nici în acest caz, ca şi în altele similare – inclusiv de incendiere a drapelului național – nu s-au luat măsuri, pentru că – deloc întâmplător – Parlamentul României tocmai *a dezincriminat acțiunea de lezare a simbolurilor naționale*, sub motiv că, în ultimii ani, în România nu s-a mai înregistrat cazuistică în domeniu (?).

Revenind la manifestarea de la Parlamentul României, organizată în principal de Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita şi Mureş (președinte executiv, dr. Ioan Lăcătuşu), Centrul European de Studii Covasna-Harghita şi, nu în ultimul rând, Centrul de Studii în Probleme Etnice al Academiei Române (director, prof. univ. dr. Radu Baltasiu), constatăm că a lipsit principalul adresant, respectiv reprezentanții UDMR, odată cu cei ai numeroaselor ONG-uri şi asociații culturale, obligatoriu etnice, ce funcționează în zonă. Le-au ținut partea, prin absență, şi reprezentanții legali ai principalului partid de guvernământ, precum şi aliații lor politici. În schimb, au avut prilejul să mai puncteze la capitolul populism câțiva parlamentari din opoziție, nelipsiți de la nici un talk-show, pe orice temă. Aproape că ai crede cât de preocupați sunt de soarta minorității româneşti din zonă, dacă, nu cu prea multă vreme în urmă, n-ar fi susținut, evident din motive de interes politic, opinii contrare, alături de eternul partener la guvernare, UDMR.

Tema propusă spre dezbatere este însă cu totul *excepțională* şi de mare actualitate, dacă o privim în contextul bătăliei pentru reforma administrativă a României şi, indirect, pentru modificarea Constituției. Aceasta în contextul în care, în pofida tuturor acordurilor internaționale la care România este parte contractantă, a legislației europene în vigoare şi chiar a cutumelor şi practicilor diplomatice, se încearcă, *pe căi oculte*, crearea *de facto*, pe teritoriul României, a unui *stat*, sui-generis, intitulat „Syekelyfold" („Ținutul/Pământul secuiesc"), cu imn, drapel, stemă şi mai nou alfabet şi monedă proprii. Şi toate acestea chiar pe pământul ce adăpostește, după zona Hațegului, cea mai mare densitate de cetăți şi situri arheologice dacice.

Dintr-o „Sinteză documentară" pusă la dispoziția presei de Centrul European de Studii Harghita-Covasna reținem că această inițiativă nu este de dată recentă, ea fiind înscrisă, ca atare, între obiectivele politice asumate încă din 1990 de UDMR şi care vizau acordarea autonomiei teritoriale pe criterii etnice pentru Ținutul Secuiesc, într-o zonă ce urma să cuprindă actualele județe Harghita, Covasna şi Mureş. Urmând politica *paşilor mărunți*, astfel de propuneri apar periodic, începând cu 1993 şi până în prezent, toate având drept țintă crearea unei *regiuni autonome*, cu prerogative de administrare de tip statal şi având drept obiectiv promovarea drepturilor colective, ca principiu politic. Privite dintr-o perspectivă mai largă, aceste demersuri se înscriu în pretenția Ungariei de a extinde protecția etnicilor proprii dincolo de sistemul consacrat în dreptul internațional, pe temeiul refacerii unei componente inalienabile a națiunii maghiare universale. Pe bună dreptate, documentul citat identifică acest demers în ceea ce, sociologic, s-ar numi o „formulă alternativă la variantele revizioniste tradiționale".

Evident că astfel de opinii şi poziții pun într-o lumină nouă proiectul de Reorganizare administrativă a țării şi, cu bătaie mai lungă, însuşi statutul de stat național şi unitar, consacrat de Constituția României. Pe bună dreptate, dl. Radu Baltasiu constata că dacă s-ar aplica aceste principii ar fi pentru prima dată în istoria modernă a Europei când un stat suveran ar decide să se retragă de pe propriul teritoriu, abandonând funcția sa de bază – unitatea națională. Evident, acest gest ar reprezenta *o anomalie istorică,* fără nici o bază ştiințifică şi chiar economică. La rândul său, dl. acad. Dinu C. Giurescu a accentuat pe ideea că orice activitate *locală* ce vizează deliberat ştergerea urmelor romanității şi, implicit, a simbolurilor naționale, nu poate conduce decât către *desființarea treptată a statului român* şi a *hotarelor sale.* În aceste condiții, populația băştinaşă de etnie română este în pericol iminent de asimilare, aceasta atâta vreme cât Legea Educației, recent adoptată, consacră pentru 8% din populație dreptul la păstrarea identității etnice, iar pentru 92% nici un drept. Mai mult, Legea Minorităților (se mai foloseşte şi formula de Statut – n.a., M.N.), în formula propusă de UDMR, este inutilă, în opinia multor specialişti, câtă vreme în România nu asistăm la nici o încercare de atingere a identității, ci din contră, avem de-a face cu o discriminare pozitivă, pe bani şi eforturi de la buget. În condițiile când în Harghita şi Covasna guvernul României nu subvenționează nici un ziar românesc, fonduri considerabile sunt alocate atât de autoritățile locale, cât şi prin Ministerul Culturii, pentru manifestări cu caracter etnic, susținute de conaționalii noştri.

Acestea şi multe alte argumente converg către ideea că, în prezent, Statutul Minorităților nu reprezintă *o prioritate* politică, el urmând a fi analizat în contextul mai larg al păstrării suveranității şi unității teritoriale. În fond, sintagma „Statut vs. Reformă administrativă" este nu doar o falsă problemă, cât o diversiune. Din păcate – şi această dezbatere găzduită de Parlamentul României a dovedit-o pe deplin – opinia publică românească este încă *vulnerabilă,* câtă vreme ignoră aceste pericole. (*M. N.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am primit, vă semnalăm

Cartea veche militară – în versiune digitală

Recent, rețeaua locală MILNET, a Ministerului Apărării, a deschis, prin intermediul paginii web a Bibliotecii Statului Major General (http://m100/web/bigsmg/), accesul la informația digitală pentru un număr de peste 500 u.b., în fapt, fondul de carte veche al bibliotecii. Cu același prilej, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, în colaborare cu Serviciul Istoric al Armatei, a editat în două volume Catalogul colecției, sub titlul incitant: *De la Gutenberg la Google*. Dintr-un succint „Cuvânt introductiv", aflăm că, până în prezent, au fost prelucrate digital aproximativ 900 u.b., urmând ca până la sfârșitul anului întregul fond de carte veche să fie accesibil în format PDF. Pentru promovarea proiectului a fost editat prezentul catalog ce cuprinde copertele a aproximativ 400 de volume, grupate în 24 de domenii, stabilite arbitrar, în afara criteriilor biblioteconomice. Regăsim, astfel, Anuare militare, lucrări de Artă militară, doctrină, instrucție, logistică, inclusiv tactică și strategie. Nu lipsesc problemele de istorie militară, etică, psihologie și protecție sanitară. Surprind în această succintă enumerare lucrările despre Jandarmerie, ca și, într-o secțiune distinctă, documente politice și parlamentare și, separat, *Monitorul oastei*. Răsfoind, de pildă, capitolul dedicat *Dezbaterilor parlamentare*, regăsim documentarul „Despre ataşaţii militari" de maior M.C. Constantinescu, redactat în 1892, dar și fondul N. Iorga, 1937, cu conținut inedit. Între lucrările de istorie militară, semnalăm colecția cvasi-completă a seriei „Documente privitoare la Istoria Românilor" de N. Iorga, apărute sporadic începând cu 1897, până în 1940, ca și lucrări de Constantin Kirițescu (*Istoria Războiului pentru Întregirea României*), Constantin C. Giurescu, general Radu Rosetti ș.a.

Consultând catalogul bogat ilustrat, nu putem să nu remarcăm această excepțională inițiativă de a pune la dispoziția publicului, prin intermediul rețelei electronice, un fond de carte ce, altfel, riscă să rămână necunoscut publicului și specialiștilor interesați de domeniu. (*M. N.*)

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Alexandru BOBOC, *Romanian Academy*
Mircea CĂRTĂRESCU, *Writer*
Jacques DE DECKER, *Comité des Sages, European Commission*
Maurice LÉVY, *Comité des Sages, European Commission*
Nicolae MAREȘ, *Diplomat*
Elisabeth NIGGEMANN, *Comité des Sages, European Commission*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Ion C. ROGOJANU, *Bibliophile*
Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Gabriela TOMA, *Metropolitan Library of Bucharest*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Sursele imaginilor: p. 4: http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/biserica-sarindar-inainte-de-demolare-3094534/; pp. 7, 13, 33: Maria Antonietta Crippa, *Antoni Gaudí, 1852–1926: De la natură la arhitectură*. București: NOI Media Print, 2004; p. 14: Autorul; p. 15: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, C/D. București: Editura Univers Enciclopedic, 2004, p. 153; pp. 19, 20 21: Autoarea; pp. 23, 24, 25: Filialele BMB; p. 29: Autorul; pp. 32, 33: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, A/B. București: Editura Univers Enciclopedic, 2004, p. 544 (Lucian Blaga), http://en.wikipedia.org/wiki/Felix_Aderca; p. 38: http://www.septemcastra.ro/index.php/2009/10/castrum-clus-cetatea-care-a-ajuns-oaza-de-pace/; coperta II: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, E/K. București: Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 782; coperta III: Maria Antonietta Crippa, *Antoni Gaudí, 1852–1926: De la natură la arhitectură*; coperta IV: Octavian Ursulescu, *Temistocle Popa*. București: Editura Biblioteca Bucureștilor, 2011.

Sursele citatelor: coperta II: Mihail Kogălniceanu, *Discursuri parlamentare*. Antologie, prefață, tabel cronologic și note de Georgeta Penelea Filitti. București: Editura Minerva, BPT, 1994, p. 118; coperta III: Maria Antonietta Crippa, *Antoni Gaudí, 1852–1926: De la natură la arhitectură*, p. 13; coperta IV: Octavian Ursulescu, *Temistocle Popa*, p. 5.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cultura română în actualitate

Virgil CÂNDEA, ***Mărturii româneşti peste hotare: creaţii româneşti şi izvoare despre români în colecţii din străinătate.*** Serie nouă. Vol. II: Finlanda – Grecia
Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 763 p.

Pe lângă importante date privitoare la prezenţa culturală românească în ţări apropiate geografic ori doar spiritual, parcurgerea acestui al doilea volum al lucrării concepute de Virgil Cândea va aduce cititorului şi constatarea că sunt multe, încă, temele de cercetare care aşteaptă să intre în atenţia comunităţii ştiinţifice româneşti, de la scrierile cantemiriene neglijate, păstrate la Bibliothèque Nationale de France (Paris), şi până la fondurile de documente deţinute de bibliotecile din Grecia, al căror conţinut reflectă cu limpezime legăturile strânse ale Ţărilor Române cu spaţiul bizantin. Cititorul atent va observa că, adesea, referinţele se datorează doar unor comunicări verbale ale persoanelor care au văzut piesele respective: lucrarea de faţă are şi menirea de a încuraja cercetarea adecvată a acestor piese, create graţie gândirii şi sensibilităţii artistice româneşti, în speranţa că vor fi publicate, într-un viitor apropiat, descrieri şi analize de detaliu. Ioana Feodorov

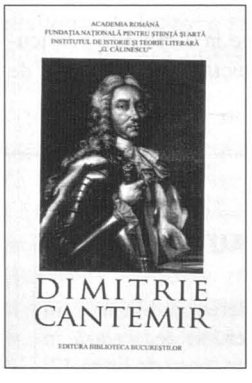

Dimitrie Cantemir: Sesiune de comunicări ştiinţifice: Bucureşti, 10 decembrie 2010
Academia Română, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu". Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 183 p.

În ziua de 10 decembrie 2010, în Aula Academiei Române s-a desfăşurat, sub egida şi în organizarea Secţiei de Filologie şi Literatură, cu participarea unor prestigioşi membri ai celorlalte secţii umaniste ale înaltului for academic, o sesiunea de comunicări ştiinţifice menite să pună în evidenţă importanţa şi valoarea scrierilor beletristice şi ştiinţifice alcătuite de Dimitrie Cantemir, sesiune organizată cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la cea de a doua înscăunare a marelui cărturar ca domn al Moldovei... Gh. Chivu

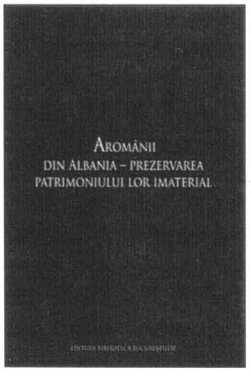

Aromânii din Albania: prezervarea patrimoniului lor imaterial
Proiect realizat sub egida Bibliotecii Metropolitane Bucureşti şi a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni de pe lângă Guvernul României. Coordonator proiect: prof. univ. dr. Adina Berciu-Drăghicescu. Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2010, 310 p. Il. pp. 311-323. Anexe pp. 135-310

Prin punerea în valoare a patrimoniului imaterial aromânesc ne propunem să stimulăm şi iniţiativele comunitare de revitalizare şi conservare a elementelor de patrimoniu imaterial care pot deveni o sursă de dezvoltare economică (ex. turismul cultural) şi identitară. De altfel, rezultatele cercetării noastre vor putea susţine politicile europene privind multiculturalismul în Peninsula Balcanică, prin promovarea unor informaţii culturale adecvate referitoare la aromânii din Albania...
Prof. univ. dr. Adina Berciu-Drăghicescu, Dr. Virgil Coman

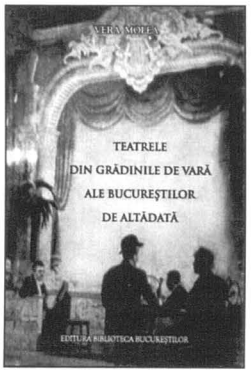

Vera MOLEA, ***Teatrele din grădinile de vară ale Bucureştilor de altădată***
Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 176 p.

Ochiul atent al Verei Molea inventariază zeci de alte grădini de teatru, fiecare cu farmecul său, cu programul propriu, cu artiştii îndrăgiţi, în prezentări exacte şi atractive, cu impresionante teatrografii, rod al unei serioase documentări. Sunt scoase la lumină amănunte uitate sau neştiute. La Grădina Stavri, *de pildă, de pe strada Academiei, octogenarul Millo putea fi văzut în ultimele sale apariţii scenice. Printre spectatorii* Grădinii Mitică Georgescu *de pe strada Câmpineanu se afla adesea Caragiale, amuzându-se şi aplaudându-l copios pe Nicolae Hagiescu.*

Un loc aparte îl ocupă prezentarea teatrelor de vară evreieşti, situate în Calea Văcăreşti. Şi cum ar putea fi altfel când Avram Goldfaden a înfiinţat primul teatru evreiesc din lume, la Pomul Verde, *în Iaşii anilor 1876, urmat de teatrul din* Grădina Jignița *din Bucureşti...*
Prof. univ. dr. Elisabeta Munteanu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sergiu-Marian D. GĂBUREAC, *Paşi prin Piatra-Neamţ: monografie-album*
Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 160 p.: il.

Albumul este alcătuit în mai multe registre, ceea ce îl ridică la valoarea de operă de artă şi, apoi, i se poate observa caracterul pragmatic, de ghid turistic. Autorul selectează cu exigenţă cartolinele, fără repetarea clişeelor, pentru a da lucrării o perspectivă privită din interiorul fenomenului creaţiei, împletind, în acelaşi timp, rolul de comentator cu cel de participant, senzaţie pe care o induce şi lectorului, ca semnificaţie de concomitenţă...

Valoarea intrinsecă a prezentului album, în figuraţia sa plană iconică, constă în dependenţa faţă de redarea celei de a treia dimensiuni, a profunzimii: este un hiper-iconic în contrast cu optica fotografică, dar nu şi cu cea a spaţiului/metrico-tactil. Parcă vezi oraşul cel de altădată şi oamenii timpului... Mircea Coloşenco

Pamfil FURTUNĂ, *Intersecţii autorutiere semaforizate: maşinării statico-dinamice: pieţe şi piaţete de artă urbană şi supraurbană*
Bucureşti: Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 63 p.: 11 pl.

După cel de al doilea război mondial, ca urmare a exploziei industrializării automatizate şi a efectelor ei în lanţ, a exploziei urbanizării şi motorizării individului, fenomenul a schimbat şi regulile urbanismului; ba mai mult, punând pregnant în evidenţă reguli noi ale supra-urbanismului (zone regionale, naţionale, europene) datorită vitezei de mişcare/transport, datorită automobilului, trenului, avionului, vaporului, cu ponderi majore a vieţii sociale. Aceste fenomene au fost receptate în timp record în acele ţări luminate profesio-intelectual, devenind rapid „ţări dezvoltate" în timp ce în altele au predominat umbrele guvernamentale, în special prin învăţământ, precum şi în administraţii...
Autorul

Lucian BLAGA, *Filozofia stilului*
Ediţie anastatică. Îngrijirea ediţiei şi postfaţa de Dr. Eugeniu Nistor. Târgu-Mureş: Editura Ardealul, 2011, 132 p.

... „sâmburele" acestor meditaţii de anvergură îl constituie (să nu uităm!) volumul Filozofia stilului, *pe care îl republicăm acum, după 87 de ani, într-o ediţie anastatică, păstrând întocmai elementele editoriale, exterioare şi interioare – de design, de aşezare în pagină şi de limbă – ale vechiului volum din 1924. Dar să nu uităm că, atunci, cu puţin timp înainte de publicare, volumul a constituit, pentru defăimătorii filosofului, chiar pretextul de a-i înnegura viaţa, respingându-l definitiv la examenul de docenţă pentru postul de suplinitor în cadrul catedrei de estetică a Universităţii din Cluj! Un episod extrem de trist pentru cultura şi învăţământul românesc!* Dr. Eugeniu Nistor

Eugeniu NISTOR, *Golfuri şi melancolii*
Cu o prefaţă de Al. Cistelecan. Târgu-Mureş: Editura Ardealul, 2011, 113 p.

Senin şi singur, Doamne, ce senin / mă simt aici pe plajă, lângă mare, / sunt ca şi timpul cuibărit în golf, / chiar lumea-mi pare-un semn de întrebare. // Din apă şi pământ eu sunt făcut – / natură vie, fiinţă efemeră, / dacă-mi dezbrac veşmintele de lut / pot fi lumină, vânt, flacără, sferă... // Dar sunt aici, prin golf cutreierând, / ca primul om de la-nceputul lumii, / pe frunte-mi cade soarele prea blând / şi sufletu-i ferice-n coaja humii... Golful paradisiac

Aici este locul nostru magic / iar în fiinţa noastră se însoreşte grădina. / Iarba privirilor noastre tomnatice / tânjeşte iar după amiezile înalte. / Ochii mei ţintesc cu lăcomie-n amintiri / tălpile tale mici şi desculţe... / Încă ne punem toate nădejdile / în grăuntele magic al fericirii, / de parcă-am vrea să spunem mereu: / adio, vouă, vânturi amare, / adio, ierni ucigaşe şi reci, / adio, tenebre şi neanturi!... Locul magic

Volume publicate de Biblioteca Metropolitană Bucureşti şi de Editura Ardealul din Târgu-Mureş

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Midsummer şi ajustarea calendarelor

Dr. Marian NENCESCU

Încă din zorii umanității, înțelepții au căutat o soluție pentru proiectarea unui calendar care să poată fi calculat cu ușurință, indiferent de locul de observație astrală, într-o sincronizare *rezonabilă* cu mișcarea Soarelui și a Lunii. Din acest punct de vedere, calendarele s-au despărțit fundamental. Dacă în China și în India, și, prin extindere, în toată zona orientală și extrem-orientală, calculul lunilor și al anilor depindea de fazele Lunii, acest tip de calcul fiind la baza *calendarelor astronomice*, în Europa, în special în cea nordică și occidentală, au fost adoptate *calendare aritmetice*, care țineau mai puțin seama de mișcările cerești. Spre deosebire de calendarele astronomice, care se corectau singure, cele numerice recurgeau la o corecție *medie*, având la bază calculul pentru un an întreg, cu toate lunațiile, chiar dacă acesta nu are un număr egal de zile. În acest sens, principala provocare o constituia numărarea zilelor în zonele unde soarele nu apune vara și nu răsare iarna, respectiv dincolo de Cercul Polar. Dacă majoritatea popoarelor din zona temperată au ales ca punct de reper începutul zilei, respectiv răsăritul soarelui, singuri romanii, în perioada Imperiului, au stabilit că ziua începea la miezul nopții. Calculând astfel *anul astronomic*, respectiv perioada când soarele efectuează o mișcare completă de-a lungul cercului zodiacal, s-a constatat că durata anului nu e egală, variind între 365 și 366 de zile. Fenomenul de referință ales, reprezentat fie prin echinoxul de vară (21 iunie), fie prin solstițiul de iarnă (22 decembrie), nu poate fi calculat cu precizie, anul tropical fiind în descreștere. În acest sens, s-a recurs la o *corecție*, plecând de la discrepanță 0,00303 secunde și alte câteva zecimale, reprezentând diferența față de durata medie a unei zile, într-o lună. Însumate, aceste secunde pot reprezenta, după 32 de luni, aproape o zi. Un calendar care s-ar abate de la sincronizarea cu fazele Lunii, chiar și cu o zi la acest interval, ar avea efecte grave, inclusiv la nivelul vieții umane. Pentru corijarea acestui neajuns s-a recurs, încă din antichitate, la adăugarea a încă 11 zile suplimentare la fiecare ciclu de 30 de ani. Cu toate acestea, s-a calculat că sincronizarea *nu e perfectă*, însumând însă un interval suplimentar de o zi la 2500 de ani. Pentru ușurința calculului, se corectau ciclurile mai mici de 200 de ani, prin adăugarea unei zile la fiecare 79 de ani. S-a calculat astfel că, pe parcursul unei vieți omenești, este necesară o decalare a timpului de aproximativ 6 ori.

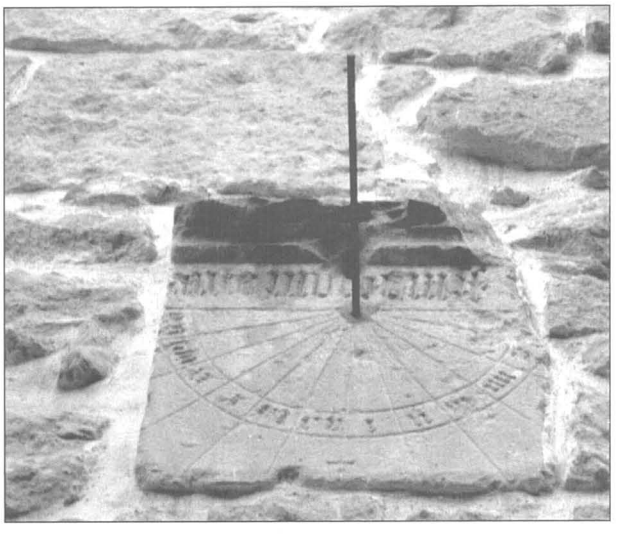

Abația benedictină de pe Dealul Calvaria, Cluj-Mănăștur – Cadranul solar de pe fațada sudică

Fără a intra în hățișul calculelor și al corecțiilor, vom constata că majoritatea popoarelor care au deținut calendare performante au recurs la astfel de corecții. Ca un element de comparație, voi semnala că vestitul *Calendar mayaș* utiliza o numărătoare a zilelor pe termen lung, numită și *marele ciclu*. Ultimul ciclu a început fix în ziua de miercuri, 8 septembrie 3114 î.Ch. și se va încheia pe 23 decembrie 2012, zi în care se presupune că lumea se va sfârși. În realitate, mayașii nu au aplicat niciodată *corecții* ale calendarului, ei acordând însă o atenție exagerată sincronizării cu fazele Lunii, astfel încât, sub aspect astronomic, calendarul menționat *nu prezintă interes științific*.

Revenind la corecțiile aplicate de popoarele europene, vom observa că nordicii au cele mai multe obiceiuri legate de celebrarea solstițiului de vară (*Midsummer*), simbolizând ieșirea din haosul reprezentat de iarnă (metaforă a morții și a infernului) și trecerea la anotimpul vara. Druizii, preoții din regiunile celtice, sărbătoreau solstițiul de vară (sărbătoare denumită și „Lumina țărmului" – Alban Heruin) prin focuri rituale și încoronarea „Regelui stejar" – simbolul creșterii anului. Cu acest prilej erau ajustate și *calendarele*.

În zilele noastre, de *Midsummer*, în unele zone din Norvegia, Suedia și Finlanda se organizează petreceri câmpenești în păduri, urmate de jocuri și focuri de tabără. În mod similar sărbătoresc și locuitorii din zonele de nord ale Chinei, care dedică solstițiul de vară sărbătorii pământului, principiului feminin Yin. La majoritatea popoarelor, miezul verii este un prilej de bucurie dar și de testare a puterilor magice ale universului. Romanii sărbătoreau între 7 și 15 iunie pe zeița *Vesta*, reprezentare simbolică a femeilor măritate. *Vestalia* garanta obținerea de roade bogate. Alte popoare o înlocuiau pe Vesta cu *Diana*, devenită la noi *Drăgaica*. Originea Sânzienelor și a Drăgaicii se află deci în aceeași zonă de mister și fantezie. Energia solstițiului de vară este considerată vitală, benefică, magică. Chiar și băile simbolice în râuri sau lacuri aveau rolul de a consacra un ritual de renaștere, considerat cu efect curativ. Indiferent de zonă, la solstițiul de vară se făceau și cele mai eficace vrăji, cele mai multe cu substrat mitic: „Fii vrăjit și legat cu noroc și dragoste", rosteau practicanții magiei albe, invocând norocul și energiile pozitive ale anotimpului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

iunie 2011

♦ 1 iunie. **Ziua Internațională a Copilului**

♦ 1 iunie 1796. 215 ani de la nașterea lui **Nicolas Léonard Sadi Carnot**, fizician francez (1 iun. 1796 – 24 aug. 1832)

♦ 1 iunie 1636. 375 de ani de la nașterea memorialistului, geografului, diplomatului **Nicolae Milescu Spătaru** (1 iun. 1636 – 1708)

♦ 1 iunie 1876. 135 de ani de la moartea poetului bulgar **Hristo Botev** (6 ian. 1848 – 1 iun. 1876)

♦ 1 iunie 1956. 55 de ani de la nașterea scriitorului **Mircea Cărtărescu**

♦ 2 iunie 1816. 195 de ani de la nașterea publicistului, omului politic **C. A. Rosetti** (2 iun. 1816 – 8 apr. 1885)

♦ 2 iunie 1821. 190 de ani de la nașterea omului politic **Ion C. Brătianu** (2 iun. 1821 – 4 mai 1891)

♦ 4 iunie 1961. 50 de ani de la moartea eseistei, traducătoarei **Alice Voinescu** (10 febr. 1885 – 4 iun. 1961)

♦ 5 iunie 1826. 185 de ani de la moartea compozitorului german **Carl Maria von Weber** (18 nov. 1786 – 5 iun. 1826)

♦ 5 iunie 1891. 120 de ani de la nașterea acad. **Victor Slăvescu**, economist, om politic (5 iun. 1891 – 24 sept. 1977)

♦ 5 iunie 1971. 40 de ani de la moartea lui **Victor Buescu**, filolog clasicist, poet, traducător (9 nov. 1911 – 5 iun. 1971)

♦ 6 iunie 1716. 295 de ani de la moartea stolnicului **Constantin Cantacuzino**, diplomat, istoric, geograf (1655 – 6 iun. 1716)

♦ 6 iunie 1916. 95 de ani de la moartea lui **Émile Faguet**, istoric literar francez (17 dec. 1847 – 6 iun. 1916)

♦ 6 iunie 1991. 20 ani de la moartea poetului **Gheorghe Pituț** (1 apr. 1940 – 6 iun. 1991)

♦ 6 iunie 1946. 65 de ani de la moartea scriitorului german **Gerhart Johann Robert Hauptmann**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1912 (15 nov. 1862 – 6 iun. 1946)

♦ 6 iunie 1961. 50 de ani de la moartea psihiatrului, psihologului elvețian **Carl Gustav Jung** (26 iul. 1875 – 6 iun. 1961)

♦ 7 iunie 1826. 185 de ani de la moartea lui **Joseph von Fraunhofer**, fizician german (6 mart. 1787 – 7 iun. 1826)

♦ 7 iunie 1886. 125 ani de la nașterea acad. **Henri Coandă**, fizician, inventator, inginer (7 iun. 1886 – 25 nov. 1972)

♦ 8 iunie 1846. 165 de ani de la moartea lui **Rodolphe Töpffer**, scriitor elvețian de limbă franceză (31 ian. 1799 – 8 iun. 1846)

♦ 8 iunie 1876. 135 de ani de la moartea scriitoarei franceze **George Sand** (1 iul. 1804 – 8 iun. 1876)

♦ 10 iunie 1836. 175 de ani de la moartea fizicianului francez **André Marie Ampère** (22 ian. 1775 – 10 iun. 1836)

♦ 10 iunie 1926. 85 de ani de la moartea arhitectului spaniol **Antoni Gaudí** (25 iun. 1852 – 10 iun. 1926)

♦ 10 iunie 1931. 80 de ani de la nașterea compozitorului **Dan Constantinescu** (10 iun. 1931 – 6 febr. 1993)

♦ 11 iunie 1776. 235 de ani de la nașterea pictorului englez **John Constable** (11 iun. 1776 – 31 mart. 1837)

♦ 12 iunie 1911. 100 de ani de la nașterea lui **Milovan Djilas**, scriitor, om politic muntenegrean (12 iun. 1911 – 20 apr. 1995)

♦ 12 iunie 1916. 95 de ani de la nașterea acad. **Alexandru Balaci**, critic și istoric literar (12 iunie 1916 – 7 mart. 2002)

♦ 14 iunie 1811. 200 de ani de la nașterea scriitoarei americane **Harriet Beecher Stowe** (14 iun. 1811 – 1 iul. 1891)

♦ 14 iunie 1886. 125 de ani de la moartea dramaturgului rus **Aleksandr Nicolaevici Ostrovski** (12 apr. 1823 – 14 iun. 1886)

♦ 14 iunie 1936. 75 de ani de la nașterea actorului **Cornel Coman** (14 iun. 1936 – 18 ian. 1981)

♦ 14 iunie 1936. 75 de ani de la moartea scriitorului, criticului literar și de artă englez **G. K. Chesterton** (29 mai 1874 – 14 iun. 1936)

♦ 14 iunie 1986. 25 de ani de la moartea scriitorului, eseistului, traducătorului argentinian **Jorge Luis Borges** (24 aug. 1899 – 14 iun. 1986)

♦ 14 iunie 1941. 70 de ani de la nașterea compozitorului **Vasile V. Vasilache** (14 iunie 1941 – 1992)

♦ 16 iunie 1921. 90 de ani de la constituirea, la București, a **Societății „Orient Radio – Rador"**, agenție telegrafică de presă

♦ 18 iunie 1916. 95 de ani de la nașterea artistei plastice **Ligia Macovei** (18 iun. 1916 – 1998)

♦ 18 iunie 1936. 75 de ani de la moartea scriitorului rus **Maxim Gorki** (28 mart. 1868 – 18 iun. 1936)

♦ 19 iunie 1906. 105 ani de la nașterea biochimistului englez Sir **Ernst Boris Chain**, Premiul Nobel pentru Medicină pe anul 1945 (19 iun. 1906 – 12 aug. 1979)

♦ 20 iunie 1861. 150 de ani de la nașterea biochimistului englez Sir **Frederick Hopkins**, Premiul Nobel pentru Medicină pe anul 1929 (20 iun. 1861 – 16 mai 1947)

♦ 20 iunie 1891. 120 de ani de la moartea lui **Mihail Kogălniceanu**, om politic, istoric, scriitor, publicist, diplomat, președinte al Academiei Române (6 sept. 1817 – 20 iun. 1891)

♦ 25 iunie 1926. 85 de ani de la nașterea scriitoarei austriece **Ingeborg Bachmann** (25 iun. 1926 – 17 oct. 1973)

♦ 26 iunie 1921. 90 de ani de la nașterea compozitorului **Temistocle Popa**

♦ 26 iunie 1936. 75 de ani de la moartea lui **Constantin Stere**, om politic, jurist, scriitor (1 iun. 1865 – 26 iun. 1936)

♦ 27 iunie 1806. 205 ani de la nașterea lui **Augustus De Morgan**, matematician, logician englez (27 iun. 1806 – 18 mart. 1871)

♦ 27 iunie 1831. 180 de ani de la moartea **Mariei-Sophie Germain**, matematician, fizician, filosof francez (1 apr. 1776 – 27 iun. 1831)

♦ 27 iunie 1896. 115 ani de la nașterea lui **Nicolae Missir**, muzicolog (27 iun. 1896 – 22 dec. 1965)

♦ 27 iunie 1926. 85 de ani de la nașterea acad. **Nicolae Simionescu**, medic (27 iun. 1926 – 6 febr. 1995)

♦ 28 iunie 1906. 105 ani de la nașterea fizicianului american **Maria Goeppert-Mayer**, Premiul Nobel pentru Fizică pe anul 1963 (28 iun. 1906 – 20 febr. 1972)

♦ 28 iunie 1916. 95 de ani de la moartea pictorului **Ștefan Luchian** (1 febr. 1868 – 28 iun. 1916)

♦ 30 iunie. **Ziua Națională a Învățătorului Român**

♦ 30 iunie 1876. 135 de ani de la nașterea matematicianului **Anton Davidoglu** (30 iun. 1876 – 27 mai 1958)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Acad. Gheorghe MIHĂILĂ, *Romanian Academy*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE
Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*
01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză și franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ANTONI GAUDÍ

1852–1926

85 de ani de la moarte

Rolul său de director de sit la* Sagrada Família *l-a stimulat să regândească toate aspectele culturii artistice şi tehnologice acumulate şi să le pună în slujba temei arhitecturale a bisericii. A ajuns repede să se dedice total dezinteresat acestei sarcini. În timpul crizei economice, care l-a obligat să suspende lucrările, în 1914, a mers atât de departe încât a căutat personal contribuţii pentru a finanţa lucrarea. În ultimii ani ai vieţii a refuzat orice alte proiecte profesionale şi a dus o viaţă sobră şi izolată. [...]

Gaudí a reuşit să aducă arhitecturii sensuri profund ecologice. A fost simultan un tradiţionalist şi un inovator. A reuşit să impregneze în arhitectura sa o legătură sistematică şi trainică între structura statică şi forma arhitecturală, între forma spaţială şi decoraţie. Contribuţiile sale privesc atât arhitectura clădirilor individuale cât şi pe cea a peisajului. De asemenea, în opera lui există un sentiment persistent al unei sacralităţi de natură intens carnală, cu o dimensiune simbolică şi comunicativă mereu activă.

Maria Antonietta CRIPPA –
„Antoni Gaudí, 1852–1926: De la natură la arhitectură“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TEMISTOCLE POPA

– 90 de ani –

Dacă ar fi trăit în orice altă țară, Temistocle Popa ar fi fost foarte bogat, cu conturi care să-i asigure o senectute fără griji, cu limuzină şi şofer la scară, cu vilă gen Beverly Hills, cum întîlnim şi pe la noi, dar nu aparțin oamenilor de cultură care fac cinste țării. Că nu este deloc aşa nu ne miră, aşa cum nu ne miră că acum cîțiva ani a fost, grație unei legi strîmbe, evacuat din casa în care crease decenii la rînd şi în care locuise anterior buna sa prietenă din tinerețe, marea artistă Maria Tănase. Normal ar fi fost ca acel apartament încărcat de legendă să-l găzduiască în continuare pe acest om de cultură, care transformase casa într-un adevărat sanctuar al respectului față de artă... Acum, Maestrul locuieşte cu distinsa sa soție, Cornelia Teodosiu, fostă vedetă a teatrelor de music-hall, într-o casă veche, cu tencuiala scorojită, în care n-a reuşit să înghesuie nici mobila (a fost nevoit să-şi taie în două masa de lucru!), nici comorile care anterior decorau pereții: diplome, medalii, trofee, partituri, fotografii istorice. Dar nu şi-a pierdut umorul, este la fel de tonic şi de optimist...

Octavian URSULESCU – „Temistocle Popa“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro